GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.
Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.
Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.
All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.
If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Universitetsbiblioteket

Midt ibland oss

Tvänne teckningar ur lifvet

af

Eva Wigström
(Ave)

Stockholm
Frithiof Hellbergs förlag

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET
UMEÅ

53219

Umeå universitetsbibliotek
00001723599 53219 Mag
Wigst.Midt ibland oss : Teckn:r ur li

MIDT IBLAND OSS

TECKNINGAR UR LIFVET

AF

EVA WIGSTRÖM
(AVE)

STOCKHOLM
FRITHIOF HELLBERGS FÖRLAG

STOCKHOLM, GERNANDTS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1891.

INNEHÅLL.

SÅLDA ..... SID. 3

EN DEMONSTRATION ..... » 135

SÅLDA

Skildring ur verkligheten

EN DEMONSTRATION

Berättelse

af

AVE

— Eva Wigström —

STOCKHOLM

Frithiof Hellbergs förlag

STOCKHOLM, GERNANDTS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1891.

SÅLDA

I.

En skarp brandlukt uppfyllde bonden Göran Larssons stuga.

Den härledde sig från husfolkets nedsotade arbetskläder och blandade sig med de sötaktiga ångorna från det stora grönglaserade lerfatet, fylldt med en grågrön kålsoppa, ur hvilket hela hushållet intog sin middag vid det golffasta bordet.

Hustruns plats, bredvid husbondens på stugans tvärbänk, stod tom, ty hon låg på knä vid vaggan, böjd öfver densamma under fåfänga försök att söfva sitt oroliga barn, men de tre tjänarne, en dräng, en pojke och en piga, började måltiden utan att bekymra sig om henne.

Alla fyra personerna vid bordet hade vått hå och mörka sotringar kring ögonen; kinderna voro röda, blanka och fuktiga efter en hastig aftvättning med såplut; alla ansikten voro lifvade, alla blickar tindrade af den tillbakahållna tillfredsställelsen öfver att ha varit med om en uppskakande tilldragelse, hvilken kunde omgestalta något af det blytunga, en-

formiga lifvet utan att tillfoga dem själfva någon olägenhet.

Alla talade ifrigt och utan afseende på rang, ålder och kön, ty alla hade varit handlande personer vid eldsvådan i Myrtorpet; alla hade hört det eggande knastrandet i de brinnande enrisklädda timmerväggarna; alla hade de varit med om att skrika, hojta, släcka, rädda och trängas; och alla hade de samtidigt erfarit detta hemliga begär att öka förödelsen genom att nedtrampa buskar och örter samt nedbryta träd, hvilket begär alltid lömskt smyger sig öfver personer, som ryckas upp ur hvardagslifvets enformiga, dåsiga släp af brandens röda hane.

Stämningen stegrades här ännu mera genom den omständigheten, att eldsvådan hade kostat ett människolif och skadat två personer, samt att man ej med visshet kände, hur elden uppkommit.

Att Sven-Myrtorpen, som i soluppgången gått ut för att hugga tjärved, själf varsnade elden och sprang hem för att rädda och släcka, det visste man säkert, ty han hade ju i förbifarten slagit larm på ett par ställen. Men hans hustru och pojke skulle ju ha sofvit, ända tills han ref upp dem, och då brann det redan i hans klädkista i gafvelkammaren. Där bröt Myrtorpan handleden, när hon och hennes man sökte släpa ut kistan, så den hade ändå ej blifvit räddad, om ej annat folk kommit till.

Hade då bara någon tänkt på, att där kunde gått eld i hans vadmalskläder, när de släckte elden i kistväggen! — Men hvem kunde tänka på, att det bara var en målad furukista och ej en af ek, som ej tar så lätt eld? — — —

Och pojken, som fadern *en* gång slängt ut ur

det brinnande huset, hvad i alla dagar skulle han in igen att göra?

Det var egentligen han, som var skuld till faderns död, ty Sven-Myrtorp for som en galen själ in i elden för att för *andra* gången rädda vettvillingen, och just som han hifvade ut pojken, rök taket ner. — —

Drängen hade med en brandhake vräkt undan en brinnande bjälke och släpat fram pojken; pigan hade lånat den halfnakna Myrtorpan en kjol; husbonden berömdes för sin oförvägenhet vid försöket att ur eldhafvet berga Sven, fast alla sade, att det var omöjligt. — —

Tjänstgossen brast i skratt, då han skulle till att beskrifva Myrtorpans dräkt. — Bara linnet och ett förkläde på ryggen, likt en prestkappa. — Han fick brödsmulor i luftstrupen, hostade, så de flögo tvärs öfver bordet och rakt i ansiktet på pigan. Men hon var så djupt inne i allt detta prat, som vällde ut i stugan, att hon ej aktade på en sådan småsak, synnerligen som hon i samma ögonblick sökte att göra sig hörd för att bevisa, att Myrtorpan säkert somnat från den eld, som hennes man gjort upp under kaffekitteln. — — —

Just nu gläntade någon försiktigt på dörren utåt köket, och en nästan fullvuxen flicka gled smidigt som en katt in i stugan och kröp, likt en sådan, in i ugnsvrån, därifrån hon med ett girigt uttryck i de blanka ögonen lyssnade till alla de olika gissningarna om orsaken till eldsvådan.

Husmodern, som med sitt årsgamla, kinkande barn på armen gick fram och åter på golfvet, rin-

gande med en nyckelknippa för att lugna den lilla, såg flickan och sade hårdt:

»Hvad lurar du efter? Bort och ät, medan maten är på bordet!»

»Jag är inte van att få äta ihop med annat folk, vet jag,» svarade hon med en ton, som vid ett annat tillfälle skulle ha inbringat henne en örfil af matmoderns starka hand.

Nu låtsade denna ej höra anmärkningen, utan gick bort till bordet, sträckte fram sin lediga hand, nappade till sig en träsked och hifvade i sig en munfull kål, doppade åter skeden i det gemensamma fatet och förde den halffylld till barnets läppar, sedan hon dock först själf haft skeden i munnen för att pröfva, om ej kålen var för het för den lilla.

Barnet grep fast i skeden och förde den från sitt ena öra till det andra, så att innehållet rann ned från mun och haka.

»Lilla gris!» sade modern, strök med sitt korta tjocka pekfinger en del af den gröna vällingen upp emellan barnets läppar, hvarpå hon med ett varnande: »Schys!» tystade bordssällskapets oförbehållsamma uttalanden om Myrtorpan.

Allas hufvuden och blickar vändes åt stugans mörkaste vrå, dit husmodern nu ställde sina steg, och samtalet afstannade tvärt som kvarnhjulets brusande svängning, då damluckan nedsläppes; endast husbonden tillade några betydelselösa ord, som kommo matta likt plaskningar vid de understa skoflarne i det skälfvande hjulet; därpå hördes endast det öfliga taktmässiga skrapandet med de fyllda skedarna mot fatets öfre kant, innan de halades till de gapande munnarne.

I vrån stod ett slags sängstol af omålad furu, nu utdragen till hela sin längd. Öfver den slitna, urblekta hufvudkudden och det korta, grofva lakanet stack råghalmen upp i stora viskor, medan ett och annat urtröskadt ax på sitt smala strå nickande böjde sig framåt öfver ett oformligt trasbylte, som rullade fram och åter, fram och åter nedanför den sluttande backe, som utgjorde bäddens hufvudgärd.

Hustrun flyttade sitt feta, tunga barn från sin högra arm till den venstra, tog ur ett lerfat, halffylldt med vatten, en däri liggande blöja, kramade den mot fatets bräddar, så att den krans af sur mjölk, som omgaf dessa, lossnade och i små klumpar blandade sig med det bläddriga vattnet.

»Släng bort trasan, Nils, och lägg detta på, det svalkar!» sade hon vänligt, i det hon mödosamt böjde sig ned öfver den krälande varelsen och bredde, så godt det gick med en hand, omslaget öfver hans ansikte. »Hur känns det nu i ögonen?»

»Svider, värker, värker, svider, svider!» jämrade sig gossen och började åter rulla hufvudet från den ena sidan i bädden till den andra.

Hustrun återvände till bordet och sträfvade med synbar ansträngning att nedsvälja ännu ett par skedblad kål, men uppgaf hastigt försöket och vände sig bort från maten. Kallsvetten bröt i stora droppar fram vid hennes tinningar.

»Sätt dig då, och stå ej och slit jämnt på den tunga ungen!» utbrast mannen, ryckande till sig barnet och drog med detsamma sin bleka hustru ned på bänken bredvid sig. »Skall kanske nu också du bli sjuk! Hit med vattenösan, Nella!»

»Nej, det är ingenting farligt, Göran!» fläm-

tade hon, förläget befriande sig från hans arm, som låg kring hennes skuldror.

Att han kunde göra *sådant* i tjänarnes åsyn!

»Nils är svart som tjära i synen; aldrig ett tecken till ögon, han blir visst blind för lifstiden,» sade hon sakta, liksom urskuldande sitt illamående.

För att dölja sin förlägenhet öfver den ömhet, han så öppet visat sin hustru, hade Göran åter angripit kålen. Vid denna hennes anmärkning förflyktigade plötsligt stundens veka stämning. Göran vände häftigt sin tomma sked, slickade den på yttersidan och mumlade i retlig ton:

»Det tviflar jag inte på! Socknen hade naturligtvis ej uslingar nog förut att föda! Den ende i Myrtorpet, som kunde göra gagn för sig och andra, var Sven-Tjärbrännare; han strök med, men käringen, som är en 'latädda', skulle förstås räddas åt fattigvården — Jesu namn, sådan blixt och skräll! Hvar har du kreaturen, tös, efter du sitter här?»

»Jag körde in både fåren och getterna, för det har länge blixtrat vid Östanskog, och så kom en fasligt stark skur,» svarade vallflickan med stor munvighet.

Göran reste sig upp från bordet, tjänarne följde hans föredöme; endast vallflickan blef fortfarande stående vid bordet och fortsatte sin måltid.

Hon kunde väl vara omkring fjorton år, men ansiktet hade ett visst lillgammalt uttryck, och de stora lifliga ögonen blinkade ofta, som om de hade mera att säga, än det var bra att förråda. Hennes dräkt var urvuxen; den af sol och regn urblekta kjolen räckte henne ej längre än på halfva vaden, och i dess trasiga kant hade större och mindre vat-

tendroppar samlat sig till en pärlfrans, som, droppe efter droppe, föll ned på hennes bara smutsiga ben och fötter, hvilka hade blodiga strimmor och halfläkta sår, märken efter hennes förtroliga beröring med skogens snår och törnen. Hennes halflånga grofva lintygsärmar voro genomvåta, liksom det med grönt tyg lappade röda lifstycket, hvilket hon ej längre kunde häkta ihop öfver bröstet. Tjocka ringlor af ett ljusgult hår lågo ner i pannan, och i nacken hängde två trassliga flätor ned på hvar sin sida om snibben på det söndriga hufvudklädet.

Husbondens blick snuddade med vedervilja vid henne; en ny blixt, hastigt följd af en skarp skräll, dref honom och tjänstfolket ur stugan.

Kor och hästar släpptes ut på gården, vagnarne drogos ut ur skjulen, fönster och luckor stängdes, brandstegen lyftes från hakarne på ladugårdsväggen. Eldsvådan i Myrtorpet hade skärpt försiktigheten och självbevarelsedriften.

»Är du inte snart mätt, tös? Eller hvad står du vid bordet för?» sade pigan. »Hjälp mig att ta af bordet, i stället för att stå där och trampa som en ko för flugorna! Himmelske gud! Vädret blir allt värre och värre! Ska vi inte läsa tordönspsalmen?» frågade pigan, skyggt tittande mot fönsterrutorna, hvilka piskades af ett våldsamt regn, som då och då liksom skars tvärs öfver af skarpa blixtar.

»Det blir kanske så godt, Nella,» svarade husmodern, som nu åter stod böjd öfver torparens svårt brände gosse.

Vallflickan slutade sin måltid, och då pigan tog ned psalmboken från bjälkhyllan, gick flickan tvärs öfver det enrisströdda golfvet och började leka för

barnet, som modern satt ifrån sig i vaggan. Härifrån hade hon fri utsikt öfver sängstolen.

»Kan du se blixten, Nils?» frågade husmodern, blottande hans förbrända ansigte.

»Nej, mor Märta! Bara mörker, som bränner värre än eld! Kan ingen hjälpa? Ingen hjälpa?» kved gossen, gräfvande med naglarne i kudden.

Vallflickan huttrade till, som om hon känt en frossbrytning, och gömde ansiktet vid det hojtande och skrattande barnets fötter.

»*Hjälpa!* Jag gör väl hvad jag kan, och inte blir det bättre för det; du klöser i dynorna, som en katt! Här är ett nytt omslag! Och ligg så stilla, för nu kommer husbonden!» sade mor Märta.

Borta vid bordet läste pigan med ljudlig röst upp den psalm, som bär öfverskriften: »När åskan går», och när hon i ett slags kortgalopp satte af igenom den ena versen efter den andra, ansträngde vallflickan sig för att med liknöjdt utseende lyssna till Göräns samtal med sin hustru.

»Icke ens så mycket bergadt som till begrafningskostnaderna, i fall benen skola ha kista och graf på mänskligt vis. Tror du pojken går igenom, Märta? Modern har tills vidare fått tak öfver hufvudet hos Per-Hjulmakare; han har spjälkat hennes handled.»

»Vore det inte bäst att få hit doktorn, Göran?»

»*Doktorn!* Till pojken? Är du galen, människa! Doktorn bor ju två och en half mil härifrån och tar minst sina tio kronor för ett sådant besök. Lägg så därtill kostnaden för själfva resan med två hästar — han åker aldrig efter bara *en* —, tid-

spillan och sådant, samt vidare en hop dyra medikamenter, hvad tror du det skulle gå till?»

»Socknen finge ju betala det, vet jag.»

»Du talar, som du har vett till, Märta! Ha icke vi också *vår* dryga andel i socknens utgifter till fattigvården? Om jag nu, sedan vi fått ytterligare två fattighjon på halsen, skulle komma fram med doktors- och medikamentsräkning; så skulle där bli månljust på nästa stämma!»

Han vände sig från hustrun, gick bort till den sjuke och tog varsamt omslaget från hans ansikte, satte sina breda tummar under och öfver hans högra öga, drog upp ögonlocket, stirrade några sekunder i det förbrända ögat, upprepade samma förfarande med gossens venstra öga och sade häftigt:

»Blind som en stock! Får stanna på socknen hela sin lifstid.»

»Men Göran då!» utbrast hustrun med förebrående ton och sträckte häftigt ut armarne mot sitt barn, som ref och flängde i vallflickans långa hårflätor.

Ett undertryckt tjut hördes från gossen, han bet i lakanet för att betvinga de vilda skrik, som ville framtränga, och han bultade med sina båda knutna händer på sängens skarpa kanter. Vallflickan öfverfölls af en ny rysning, men när hennes blick mötte husbondens, böjde hon sig hastigt ner och bortplockade ett par små enriskvistar, som fastnat emellan hennes tår, samt borttorkade med den våta kjolkanten några bloddroppar från en färsk rispa på sitt ena smalben.

»Är du ännu här inne, tös!» utbrast Göran, på detta sätt döljande sin förlägenhet öfver sin tank-

lösa råhet mot den olycklige gossen. »Ut med dig och se till gässen! Jag hörde räfhonan skälla i skogen ej långt härifrån. Åskan har dragit förbi, Nella,» tillade han, vänd mot pigan, som slutat psalmen och nu förirrat sig bort till brudvigseln, på hvilken hon tyst och andäktigt mumlade, till sin enskilda uppbyggelse. Hon spratt till vid att höra sitt namn, fattade sig, drog en kyrksuck och lade mässingsknäppena på boken, med den anmärkning, att det var godt att i all nöd och fara hålla sig till guds ord; därpå började hon rödja upp på bordet samt bära fat och skedar ut i köket.

»Det har upphört att regna,» anmärkte Göran, stående vid fönstret. »Tag in mina söndagskläder, jag får gå till kyrkoherden och höra hvad han säger, fast han förstår sig lika bra på en fattig bondes eller torpares lif och lefverne som en ko på en väderkvarn! Om en kunde begripa, hvarför en sådan där skolkarl, som knappt varit utom stadens stengator, skall bli prest i en landbosocken! — Hade vår infödde pastor blifvit tillsatt, så hade här varit annan reda.»

Hustrun, som förgäfves sträfvat att söfva barnet, tog det åter på armen, medan hon gick att ur kistkammaren hemta de begärda kläderna. Därpå bar hon in tvättvatten i en träskål samt plockade tyst upp hans af brandos genomträngda arbetsdräkt, hvilken han, plagg efter plagg, kastade från sig på golfvet, utan att låtsa se, hur mödosamt hon med barnet på armen böjde sig ned efter dem.

Hon märkte, att han var vid dåligt lynne, och kände alla de bekymmer och svårigheter, han som nybegynnare med små tillgångar hade att bekämpa;

och nu denna olycka med Myrtorpafolket! Märta kände, hvilket vekt sinne Göran dolde under den hårda ytan.

»Stå nu ej igen och bär dig sjuk på lillan! Låt mig hålla henne!» sade han, då hustrun sträfvade med att sammanhäfta halslinningen på hans skjorta. Under förevändning att taga barnet, slog han armarne kring dem båda.

»Var inte ledsen, du Märta! Det reder sig nog; jag är ej den som blåses omkull af första hvirfvelvind. — Kanske vi skulle kunna få så pass betaldt, om vi behålla pojken, att jag kan gälda min skuld till presten; han är den värste till att kräfva. Ja, nu får jag höra hvad han säger! Ajöss så länge, Märta!» Han kysste henne tyst och förstulet, nappade till sig rocken, drog den på sig, medan han dref af mot dörren, och gick ur stugan utan att se sig tillbaka.

Pigan hade äfven märkt husbondens misstämning och därför stannat i köket, tills hon såg honom gå öfver gården. Nu kom hon in med en kruka färsk jäst i handen.

»Vi få allt lägga jäst på brännsåren, om vi än själfva skulle få låna sådan till nästa brygd,» sade hon.

Märta låg på knä öfver vaggan och gaf barnet di. Hon strök hastigt tårarne från sina kinder, reste sig mödosamt och sade:

»Kom du hit och vagga, jag skall själf lägga jästen på den arme stackaren.»

Hennes veka ton löste det tvång, gossen lagt på sig.

»Är jag blind? Blir jag blind? Får jag

aldrig mer se någon — någonting i hela världen? Skall jag säljas som fattighjon, liksom Dora och Galne-Olof?» ropade han vildt och famlade efter den unga hustruns händer.

»Var stilla, Nils, så skall jag lägga sval god jäst öfver ditt ansikte. Kanske vår Herre gör slut på ditt lidande, så du får följa din stackars far dit, där intet mörker är, och —»

»Dö! Nej, nej inte dö! Jag vill inte dö! Far är ju rent uppbränd. — Nej, jag vill inte läggas i en fattigkista och begrafvas på fattigkvarteret, där Tjufva-Matts, Stina-Barnamörderska, självspillingarne och alla fattighjonen äro nedgräfda! De gå igen, de ta mig!» skrek han halft vanvettig af plågor och fasa.

»Tyst! Du, som andra, får allt låta det bli som vår Herre vill! Men du kan nog få lefva tills du blir mätt däraf, din lille stackare! Men håll nu hufvudet stilla, eljes faller jästlappen af din näsa!»

Hennes lugn verkade välgörande på hans vilda kval: hennes röst var för honom som en mild smekning. Sin egen mor hade han vid sin födelse förlorat, styfmodern hade han lärt sig afsky, utan att egentligen förstå orsaken till denna känsla; fadern hade varit en stillsam, ordknapp man, hvars lif delades emellan hvardagarnes stränga slit, med ringa och illa tillredd föda, nätternas dödslika sömn och ett litet rus hvarje söndagseftermiddag. Och ehuru han varit mån om, att pojken uppförde sig väl, samt i tysthet gillade hans ovilja mot den skvallerlystna styfmodern, bestod han honom sällan ett vänligt ord; sådant var pjunk, menade torparen.

»Hur kom elden lös, Nils?» frågade Nella, tvärt afbrytande den kärleksvisa, hon med gäll diskant sjungit för barnet i vaggan.

»Vet inte, vet inte! Far sa' —» Han afbröt sig och skrek öfverljudt: »Far, far innebränd med skåpet och pengarne, och jag skall säljas!»

Hans rop öfvergingo till snyftningar, blandade med krampaktiga skratt, utan att Märta längre förmådde lugna honom. Och midt i detta satte det skrämda barnet i att skrika och Nella till att sjunga, gällt som en ånghvisselpipa.

»Stänk vatten på honom och räck mig barnet!» ropade modern otåligt, i det hon trött sjönk ned på en trästol samt började häkta upp sin tröja.

Nella lydde befallningen och lyckades förmå den sjuke att åter förhålla sig någorlunda stilla. Därefter vände hon sig mot Märta, som var yngre än hon.

»Mor skulle inte ge Marja bröstet längre; det ofödda barnet tar skada däraf.»

»Hvad skall jag väl ta mig till, tycker du? Kan väl inte låta henne skrika lifvet af sig i allt detta elände? — Hade ju börjat vänja henne af, men så kräfde presten sina pengar, och jag måste sälja den söta mjölken för att skaffa styfrar till en liten afbetalning på utsädesrågen, du vet, som Göran fick på kredit af presten. Och nu gäller det att få ihop pengar till resterande utskylder i ett som annat, om vi ej ska få oss en utmätning på halsen. Vi hade ett dåligt år i fjol, vet du ju.»

»Slarfvar väl ändå af och slår i backen; husbonden är en karl i banko!» tröstade Nella och slängde sig åter in i dagens frågor genom att hviska:

»Tror mor, att Myrtorpan kommer att gå omkring på socknen? — Pip, lilla Marjasockret! — Skall *hon* gå ur stuga i stuga, då kunna vi hänga yxor i lögn och snärja harar i sladderhärfvor. — Hit med lilla foten, sockergrynet!»

Utropen lockade den lilla att sparka efter Nellas händer, som sökte draga den hårda, styfva verkenskolten öfver barnets runda knä.

»Där lär väl ingen ropa in henne, minst om hon blir ofärdig i handen. — Hvad skulle du inne att göra, Nils, då din far en gång väl fått ut dig?» frågade Märta, höjande rösten.

»Fiolen, min marknadsgåfva,» snyftade gossen.

»Lägg ny jäst på! Marja håller på att somna!» sade Märta.

Åter gled köksdörren försiktigt upp, och Dora klef in, våtare, smutsigare och mera sönderrifven än nyss. Hon hade funnit gässen i enrissnåren, uppgaf hon, men hon förde med sig en stark brandlukt, och hennes våta lintygsärmar hade sotstrimmor.

Himlen hade åter öfverdragits med gulgrå skymassor, mellan hvilka solstrålar då och då sköto fram, likt hvassa spjut, genom de grönskiftande fönsterrutorna, hvilka i nästa ögonblick sköljdes af en häftig regnskur.

»Jag skall väl ej ut med fåren och getterna i detta väder?» sporde Dora.

»Nej, du kan vagga, och så skall du läsa i din katekes. Jag skall höra dig på lexan i kväll,» svarade husmodern. »Läs tyst, så kanske Nils också somnar!»

»Satans lexor!» mumlade flickan emellan de sammanbitna tänderna, under det hon klef upp på

en stol för att nedtaga boken från hyllan öfver köksdörren, hvarest hon förvarade hela sin egendom.

Märta och pigan gingo ut i kostallet för att förrätta den försummade middagsmjölkningen.

Medan de ännu stökade med mjölkkärlen i köket, satt Dora tyst vid vaggan med den flottiga och trasiga boken uppslagen. Men då hon hörde dem gå nedåt stensättningen, som förde till uthusen, satte hon i med »sjunde budet», så att det sjöng i stugan, medan hon sneglade bort till gossen.

»Dora, kom hit till mig!» bad han, då hon drog andan och gjorde sig färdig att ramsa upp åttonde budet.

»Hvad vill du, Nils?» frågade hon, misstroget närmande sig den sjuke.

»Tror du, att det är bättre att dö och gräfvas ned på fattigkvarteret, än att säljas som fattighjon?»

»Ah i hunden heller! Då en blir stor, rår socknen ej mera om en, än som så!» Hon knäppte med fingrarne framför hans i jästlappar inhöljda ansikte.

»Men de säga ju, att jag blir blind!» sade han med en snyftning.

»Då skall du se, att du får det lika så bra och kommer i värre anseende än Ola-Spelman, som bara är halfblind! Då kan du komma att spela på bröllop och vid dansnöjen; du får traktering, pengar och det blir fråga efter dig, så du kan begära allt hvad du vill,» sade hon med samma ifver som när mindre barn vilja bevisa, att det är en vinst, när en grann vas förvandlas till skärfvor, hvilka kunna begagnas som leksaker. Men det

barnsliga i Doras ton stod i skarp motsats till hennes världskloka min.

Gossen svarade ej; hans fantasi arbetade med den framtidstafla flickan utkastat.

»När jag är riktigt genomblöt, så det rinner nedåt ryggen, och blåsten biter, eller då jag är mörkrädd, sedan fåren somnat om nätterna, och jag är ensam i hela uthuslängan, ligger jag och tänker på, hur det skulle ta sig ut att vara blind och bli ledd hit och dit. Folk är mycket snällare mot blinda, än mot andra, för de blinda kunna inte se hvad de andra hitta på, och det tycka de om —»

»Min fiol blef innebränd, så jag kan ändå ej bli blind spelman!»

»Det var värre, du! Men din far hade ju penningar i sängskåpet?» forskade hon.

»Han kunde ju inte rädda dem, vet du väl.» Hon hvisslade.

»Hvem kunde väl tänka, att ni voro i sängarne så sent på morgonen? Jag kom ut med getterna just som — Jaså, pengarne brunno upp! Nå, det gör detsamma, du skall ändå ha dig en fiol.»

Han slängde häftigt hufvudet af och an på den nedglidna kudden, så att halmen rasslade. »Nej, jag får aldrig någon!» De senare orden öfvergingo till ett svagt skrik.

»Jo, du *skall* ha en! Jag skall fånga en räf, du!»

»Du *kan* inte! Vi båda ha ju försökt det på allt sätt.»

»Så kan räfven väl ta ett får och ett par getter,» hviskade hon. »Jag har aldrig velat förr, men du har aldrig skällt mig . . .»

»Försök bara inte, Dora!» Nils ref jästomslaget från sitt ansikte, och förfärad öfver hans utseende — en enda skorpa af sot och jäst — vek hon tillbaka mot vaggan. »Om du stjäl, så angifver jag dig för fjärdingsmannen!»

»Liksom din far gjorde med Fläsk-Ture, när han stulit svinet från den resande slaktaren. Hvad angick *det* din far? Nu fick han se hvad han fick för det!»

»Fick för *det* — Hvad fick — Dora?» mumlade gossen, trefvande kring sig för att få fatt i omslagen.

»Jag menar bara, att din far alltid skulle lägga sig i allting,» sade hon, bredande jäst på lapparne, och lade dem öfver hans panna och ögon; nedre delen af ansiktet var oskadad. »Han tålde ej att du umgicks med mig; jag var, bevars, för simpel.»

»Han sade, att du aldrig sett annat än ondska och synd.»

»Synd, synd! Det kommer folk alltid stickande med, men jag skall säga dig, att jag är fritänkare, och så är Fläsk-Ture och Ola-Dyna; det var Krögare-Maja också, och några andra människor har jag inte varit hos förrän i våras, då Göran Larsson köpte mig.»

»Fritänkare? Är det sak samma, som att stjäla och hålla smygkrog då?»

»Äsch, dumbom! När en är fritänkare, angår det en inte, om här är en gud, och en vet, att det är en jästans lögn, att fan tar ens själ, för en har *ingen,* utan en bara lefver tills en dör, och så jämnt slut och lafin, du.»

»Men om du vågar stjäla eller göra annat ondt, kommer du i fängelse.»

»Ah i Hjälparp, du! Inte så länge jag ej fyllt femton år, skall jag säga! Jag har nog reda på lagen, du. De kunna ej göra annat, än risa mig i vittnes närvaro, och det kan väl ej göra värre ondt än vanligt stryk, och sådan har jag varit van vid ända tills jag skaffade mig så god reda på Ture och det andra bandet, att han inte längre stack fram med käppen.»

»Stjäl inte, stjäl inte, Dora!»

»Så du gnäller, din stolle! Hade de kunnat locka eller piska mig till att vara med om sådant, skulle din fars pengar nu varit till gagn för någon. Men jag gjorde det aldrig — inte en enda gång, ty då hade jag ej längre kunnat hota dem med hvad jag visste om dem. — Nej, du skall slippa att få någon fiol af mig, om jag också kunde få pengar på roligare vis. Vet du,» sade hon med ett litet flatskratt, »jag kunde fått en hel krona af länsmansskrifvaren i går. Han låg på lur, då jag badade i bäcken, han ville bara kyssa mig, sade han, men jag blef liggande i vattnet och gjorde narr af honom.»

Så ifrig Dora än var i sina meddelanden åt den nu till hennes jämlike nedsjunkne torparesonen, glömde hon ej ett ögonblick att lyssna, om någon skulle komma öfver gården. Nu klapprade husmoderns trätofflor mot stenläggningen. Dora grep katekesen, satte vaggan i gång med en häftig spark, så att barnet spratt till, och så satte hon i att med sjungande ton upprabbla:

»Vi skola frukta och älska Gud, så att vi icke listeligen stå efter vår nästas arf eller med falska varor

och svek locka eller tubba hans hustru eller tjänstfolk —»

»Hur läser du, tös? Är det en kristlig läsning! Kom skall jag höra dig på sjunde budet! I oktober får socknen se till, att du kommer att gå i skolan; du är ju på fjortonde året och kan inte en gång halfva lillkatekesen, det är oförsvarligt.»

Husmodern, som kommit in, satte sig trött och flämtande ned vid vaggan, Dora ställde sig framför henne med sammanknäppta händer och nedslagna ögon. Endast en lätt sammandragning af de fina mörka ögonbrynen förrådde flickans hat mot lexorna. Men Märta tänkte endast på, hur underlig flickan såg ut med det väldiga ljusa håret och de mörka ögonbrynen. »Gud vet hvad det blir af henne!» suckade hon högt, då Dora på hennes upprepade: »Hvad är det», sammanrörde minst tre af budordens förklaringar.

Efter ett par timmars förlopp återkom Göran. Misslynt slängde han sin mössa bortåt bordet; men då hans blick föll på gossen, som var allena i stugan, gick han ut i köket efter ljumt vatten och satte sig ned för att, så godt ske kunde, tvätta bort jästskorpan ur hans ansigte.

»Jag fick kalkliniment hos barnmorskan, du Nils, och hon kommer hit i morgon för att se på dina ögon. Eljes har du ju inga skador,» sade den unge bonden, synande gossens hals och skuldror.

»Göran Larsson, köp mig, om jag blir blind! Jag skall aldrig göra er någon sådan förtret, som de sålda hjonen hitta på.»

»Skulle du vilja bli här? Men vi ha smått

om allting och jag är en häftig husbonde, som ej väger mina ord.»

»Ja, men jag vet, att Dora ej far hälften så illa som hon gjorde hos de andra, och Fante-Olof får stryk som ett kreatur i Storgården, och han ligger instängd i torfboden i bara halmen och ett hästtäcke. — Låt bara inte storgårdsbusen ta mig!»

Göran sväljde ett par gånger, innan han svarade.

»Om jag bara hade råd! Hvad skulle väl du kunna uträtta?»

»Han kunde gå omkring och spela för födan, bara han fick en fiol, och jag kunde leda honom, och så blefve socknen fri för oss båda!»

Dora hade glidit in i stugan, och tillfället att framställa sitt förslag var allt för frestande.

»Skulle du, Nils, vilja bli en landstrykare, i fall du kunde?» forskade Göran.

»Nej, får jag slippa att vara husvill och hemskickas med fångskjuts! Men hade jag en fiol, så kunde jag spela på gillen och dansnöjen. Jag skulle redligt bära hem hvart enda öre, och jag skulle inte ens titta till en hvetekaka, om där såldes sådana! Ah, Göran Larsson, köp mig!»

Det arbetade häftigt i bondens ansikte, han nappade till sig flaskan med kalklinimentet och vände sig bort från den blinde, men mötte därvid Doras spanande blick.

»Kors, kan en karl gråta!» utbrast hon med oförställd förvåning.

»Hut, töss! Stå inte här och var näsvis!» utbröt han i plötslig hetta. »Ut med dig och drif in getterna, det lider mot kväll!»

Göran plåstrade om Nils, men med vänligheten var det för den gången förbi. Skulle han då aldrig få bukt med sitt veka sinne! Skulle det då leda därhän, att ett barn kunde få öfvertag på honom; hur skulle han då kunna tänka på att hugga, bita och slå sig fram i en socken, där han ej hade släktingar, knappt bekanta, men väl fordringsegare och afundsmän, som vaktade på den sträfsamme nybörjaren.

Märta kom in med ett fat, bräddfullt af en blandning sur mjölk och svagdricka, som hon satte på det odukade bordet.

»Vi få äta kokta gråärter till drickablandningen, det sparar på brödet; det tar för hårdt på sommarpotäterna att ha af dem till både morgon och afton,» anmärkte hon.

Mannen teg. Mos af gråärter hörde ej till hans älsklingsrätter.

»Kan *du* tåla sådan mat nu, Märta?» frågade han därpå tvekande. »Vi kunde kanske haft det bättre i Amerika,» tillade han.

»Visst kan jag tåla gråärter!» sade hon hastigt, utan att upptaga hans senare anmärkning. »Nå, hvad sade presten?»

»Hvad kunde han väl egentligen säga om detta?»

»Nej, för han är liknöjd om allt!» utbrast hon förargad, ty hon hade nästan omedvetet hoppats, att Göran skulle komma hem med något förslag rörande den skadade gossen.

»Liknöjd är presten ej; han sköter sin expedition som en karl och låter tala vid sig. Han bevisade mig nödvändigheten af, att här i socknen

byggdes nytt skolhus och fattighus, om vi ej hellre ville inrätta en fattiggård. Där stod just att läsa i en af prestens tidningar om ett kringvandrande fattighjon, som dött i vanvård och elände. Där fick socknens pastor på huden i tidningen för det han, som var ordförande i fattigvårdsstyrelsen, ej såg bättre upp. Vår kyrkoherde far i morgon dag ut för att se, hur fattighjonen ha det här i socknen. Ha vi ingen annan plats att lägga Dora än i fårhuset?»

»Hon ligger ju i fodergången, där alla ladugårdspigor pläga ligga; hon lider ingen nöd, sängen är både hel och ren. *Hvar* vill du väl jag eljes skulle lägga henne? Jag vet ej, hvar Nella skall ligga, när Nils skall ha sängstolen; drängen och pojken ligga ju i sommarstugan. Bygga skola och fattighus, när en inte har råd att inreda så mycket som en drängkammare åt sitt eget folk! . . .»

»Det är, som jag sade, nödvändigt, om ej socknen skall skyldra i tidningarna, Märta.»

»Kunna tidningarna då också säga, *hvarifrån* socknen skall ta medlen? Om vi undantaga Jöns i Storgården och Bengt i Myrhult, så är här ju endast små fattiga åboar på stenbundna och gäldbundna marker.»

»Ja, det hade varit klokare att utvandra, Märta.»

»Nella, Nils vrider sig nu igen som en mask! Byt om lappar!» ropade Märta utan att låtsa höra mannens anmärkning. Nå ja, vi slå oss väl igenom, Göran, bara vi få behålla helsan,» sade hon nästan glädtigt.

Pigan kom skyndsamt in från köket; en från

lukt af de kokande ärterna ångade ut från hennes kläder.

»Har du rysligt ondt, din arme usling?» sade hon medlidsamt.

»Ser bara eld! Aj, röken, elden! Släck den! Släck den! Fiolen tar eld, den brinner, brinner! Far, far! Pengarne! Röken, elden!» Gossen slog vildt omkring sig.

»Han talar i yrsel; han har nog inte långt igen, stackaren! Jag tycker presten skulle hemtas till honom, innan han går bort,» yttrade Nella förskräckt.

»*Presten!* Till en, som inte ännu läst sig fram, är rent hedniskt, människa? Hvad skulle presten göra vid honom?» Husbondens öfverlägsna ton var starkt uppblandad med förtret och ömkan öfver pigans djupa okunnighet.

Nella insåg också genast, att hon föreslagit en rent opassande, kanske okristlig sak och blef rädd, men fann sig genast.

»Men, husbonde, inte tänkte jag, att Nils kunde gå till nattvarden, så mycket kristendom kan jag väl. Jag tänkte bara som så, att om ordets tjänare fick se den lille fattige uslingen ligga här sargad och krympande sig som en mask, skulle han säkert taga honom hem i sitt hus, förbinda hans sår, gjuta där olja och vin in. Han talade ju så vackert öfver detta evangelium på senaste bibelförklaringen.»

»Ja, han har lätt för att *tala*, och han har sin stora lön, så att han *skall* det, men att taga hem pojken, det är något helt annat,» svarade Göran otåligt. »Innan jag i jåns gick till prestgården, tänkte jag också, att det kanske kunde låta sig göra, men

då jag slog fram om saken på ämbetsrummet, så frun hörde det, bjöd hon mig in att bese alla rummen, och jag såg själf att där ej fanns någon passande plats.»

»Ingen plats! Nå min lefvande tid! Där är minst tolf rum och inga barn hemma!» utbrast pigan, ideligen blötande vatten på den feberyrande gossens hufvud.

»De tio använder prestfolket själf,» tog hustrun till ordet, »och där är så fint och dyrbart med sammet och halfsiden på stolar och soffor, och där är mattor och speglar, gardiner från tak till golf — två — nej tre gästrum med mahognysängar, täcken och omhängen, hvita som snö . . . Det är ej vackrare på själfva kungens lustslott, som jag besåg en gång jag reste till min farbror. Hvar skulle de väl kunna lägga Nils, så usel som han är, utan att söla till både ett och annat.»

Göran instämde. Ståten i prestgården hade äfven ingifvit honom en stor vördnad; det var för honom en makt, som kufvat hans upproriska tankar i deras första brodd.

»Och arrendatorn, som bor i den andra längan, har ej plats, där är två rum och ett mörkt hål, som står för omgångshjonens räkning, fast där är fem barn i stugan nu. Men presten håller på, att sängen skall stå ledig, när hjonen äro på andra ställen. Nej, prestgården är ej att tänka på,» sade han med öfvertygelse.

»Nämnde presten om vår skuld?» sporde hustrun sakta.

»Fick anstånd, tills grödan kommer i hus.»

»Skall Nils då stanna här? Jag frågar bara

för att få veta hvar *jag* skall ligga. Kanske prestfrun skickar sängkläder?» Det låg groll i Nellas ton.

Göran och Märta växlade rådlösa blickar.

»Frun hade ej annat än rent nya röd- och hvitrandiga, fina bomullsdynor, hvita nya filtar och rosiga granna, stoppade täcken; hon visade mig allt. De ha ju nyligen kommit i ordning här,» svarade Göran, utan att se på pigan. »Frun skickar hit ett par uppslitna linnelakan till omslag och en flaska söt lingonsaft att slå i gossens dricksvatten.»

»Jag skulle ha lust att slå den efter henne, där hon går och frasar med sina släpande kjolar, som en påfågel!» knotade Nella.

»Vi ha tre hufvuddynor i vår säng och två underdynor öfver halmen, så vi kunna dela. Värst är att skaffa något att breda på dig, men jag får ta till brud . . .»

»Kommer aldrig i fråga, mor Märta; jag kan godt ligga hos Dora i fodergången så länge,» afbröt Nella häftigt. Hon visste, hur det skulle kosta på för husmodern att taga fram sina bästa sängkläder, och detta gjorde henne i hast mildare stämd mot prestfrun. »Nils blir här naturligtvis,» tillade hon vänligt.

»Ja, det vore ju, som presten också sade, obarmhertigt och okristligt att flytta Nils, äfven om här funnes någon, som ville ta emot honom. Presten kommer också hit i morgon för att se till, hur Nils har det.»

Medan detta halfhögt afhandlades i den nu halfskumma stugan, fortfor den sjuke att yra och skrika, och lukten af de kokande gråärterna böljade in genom köksdörren med imman från grytan.

»Gud gifve vi snart hade lingonsaften här!» sade Märta, fuktande sina torra läppar med en skedfull af mjölkblandningen på bordet.

Barnet, som blifvit väckt tidigt på morgonen vid brandalarmet, hade på eftermiddagen sofvit flere timmar, men nu satte lillan sig upp i vaggan och började gråta. Modern tog upp henne; kläderna, i hvilka hon legat, ångade af en osund fuktig värme, håret låg i klibbiga ringar kring hennes svettiga panna; luftdraget från det lappade fönstret pustade henne i nacken, och hon ryste till af kölden, som smög sig nedåt hennes lilla kropp.

»Du skulle aldrig lägga henne med kläderna på, Märta,» sade Göran, lekande med den lillas fingrar; »hon skulle klädas af.»

»På dagen!» utbrast modern med ett litet öfverlägset skratt. »Hvem, tror du, har tid att af- och påkläda barn mer än en gång om dagen? Grefvinnor kanske, men inte folk, som måste träla för utkomsten.» Hon sökte tysta det oroliga barnet genom att lägga det till bröstet.

Nils hade tystnat, kanske sömnen en stund förbarmat sig öfver honom. Nella gick på strumpsockorna framåt golfvet mot köksdörren, men stannade framför husmodern.

»Tycker inte husbonden, att lillan nu kan börja äta potatis, vasslevälling och annan mat, som passar barn? Det är rent af synd att ha den feta tösen vid bröstet längre.» Nella mildrade sin framställning genom att lekfullt draga de våta ullstrumporna af barnet.

»Ja visst är det galet, det har jag ju sagt! Märta, tösen *skall* vänjas af, och det i morgon dag;

du är ju så mager, att rätt som det är ligger du där från både flickan och andra sysslor.»

Märta svarade ej sin man, troligen hörde hon ej hvad han sade, ty alla hennes tankar, hela hennes föreställningsförmåga samlade sig kring en enda sak: sviskonsoppa med lingonsaft. Hon såg sig sitta som brud vid det rikt dukade bordet, soppan ångade framför henne, hon kände den friska syrliga doften, sviskonen lågo stora och svällda i skeden, hon förde den till sina läppar. Det vattnades i munnen på den bleka hustrun, hon sväljde och flämtade; den fräna ångan från gråärterna fyllde hennes mun och hela hennes kropp skälfde i hysterisk gråt.

Lystnaden, länge kufvad, hade med oemotståndlig makt brutit in öfver henne, i samma stund hon fick löftet om lingonsaft till den sjuke, och dock skulle hon ha ansett det som ett helgerån att tillegna sig en droppe af denna läskedryck.

II.

Skörden hade varit tämligen god; de af socknens fattighjon, som själfva kunde bidraga till sin utkomst, hade plockat ax på böndernas afbergade åkrar och genombökat potatisfälten för att uppsamla de få potatis, som möjligen ännu kunde finnas i mullen.

Endast Jöns Jönsson i Storgård hade förbjudit hjonen att göra en dylik efterskörd på hans åkrar, på hvilka han utsläppte sina får, svin och fjäderfä, så fort det sista sädes- och potatislasset blifvit

inbergadt. Mannen ifrade för ett fattighus, med kontroll öfver hjonen, så att man kunde slippa att hvarje ögonblick möta trasiga människor på vägar och stigar och slippa besväras med besök af gnällande eller knotande fattiga.

Denna tanke var dock ej född i hans egen hjärna, han hade erhållit den till skänks af kyrkoherden, som, van vid städernas inspärrningssystem, afskydde hjonens kringvandrande lefnadssätt, hvilket så lätt kunde leda till obehagliga tidningsnotiser. Dessa två män voro dock de enda, som utan större olägenhet kunde bidraga till ett dylikt byggnadsföretag samt sedermera till de kontanta utgifter, hvilka blefvo nödvändiga vid genomförande af ett system, där hvarje hjon skulle fullständigt underhållas, med villkor att socknen erhöll allt det lilla de egde och med sitt arbete kunde förtjäna. Kyrkoherdens ordningssinne förbjöd honom nämligen att tänka sig fattigvård i någon annan form än arbetsinrättning, en välgörenhetsanstalt, som i de fattigas ögon har ett allt för starkt tycke med straffängelse för att kunna påräkna någon synnerlig kärlek af dem eller någon aktning af landtbefolkningen.

Oktober kom med plötslig frost, hvilken på en natt aflöfvade träden, där ej skogen stod tät och skyddande mot dess skarpa bett. I trädgårdarne låg resedan böjd under rimfrosten; georginerna hade vid första hugg fält sina kronor till marken, dess blomstrutar slöto sig tillsammans i en klibbig, oformlig massa, och astrarne hängde med afbrutna nackar öfver den svartgrå lavendeln.

Men detta hade ju ingenting att betyda, sådan var ju naturens ordning: i dag röd, i morgon död!

Hade dock bara frosten väntat den natten öfver! En resande kolportör skulle, med kyrkoherdens tillåtelse och under hans uppsikt, tala i sockenstugan efter sammanträdet, hvarest fattigvårdsfrågan skulle afhandlas och de mest orkeslösa hjonen utbjudas till salu. Och så hade man hvitkålen att berga och potatisstackarne att täcka, fast man måste se till, att tjänarne kommo med till uppbyggelsestunden; det kunde eljes komma surt efter på husförhören, i hvilka den nye presten satt ny fart.

»Se till att folket raskar på med kålen och potatisen, Märta! Du kan naturligtvis ej följa med till sammankomsten, men Nella och de andra få gå. Är inte rakvattnet varmt ännu, människa? Det är tid för mig att fara till stämman med Nils. Nella får komma efter med Dora, den ungen kunde finna på hvad som helst, hellre än gå dit, om hon finge råda.»

»Ropar du in något af hjonen?» sade Märta tvekande, i det hon satte rakvattnet till Göran.

»Inte Dora åtminstone; hon har fått veta, att Jöns i Storgård är hennes far — modern var barnpiga där och dog vid barnets födelse — hvem kunde väl kräfva gifte mannen för fosterlön, då barnets mor ej kunde vittna mot honom, eller anklaga, som det heter? Det hade också varit styggt för hans hustru.»

Göran spände ut kinderna, sköt ut munnen och tvålade in sig, så att skummet flöt kring rakborsten.

»Nej, inte Dora,» instämde Märta; »hon är farlig och har reda på all dålighet. Själfva Fläsk-Ture är rädd för tösen. Vet du, jag tror ibland, att hon vet mer om eldsvådan i Myrtorpet, än Ture

tycker om. Men det är underligt med blinde Nils, han kan vira henne kring sin hand. Hon har lärt honom att gå själf omkring och känna för sig med sina två käppar, stackaren.»

Mannen teg, ty han måste hålla tungan stilla, medan han rakade sin ena kind, men då den var färdig och han skulle till att skrapa den andra, sade han hastigt:

»Det får alltjämnt heta, att Nils fått fiolen af målaren, som ritade af Klintefallet. Märker socknen att vi hålla af — jag ville säga, tycka om — jag menar, dragas skäligt med pojken, får jag ej ett öre för det jag haft honom, ty där har ej blifvit någon bestämmelse om det. Jag var rädd de skulle slänga pojken hän till Nattmans-Jösse, som under tiden haft Myrtorpan, och där hade han ej blifvit behandlad bättre än ett kreatur. Jag vill ha tjugufem kronor för allt besvär vi haft med honom under denna tid.»

»Han kan spela tre dansar.» — Anmärkningen innebar en bön.

»Det blir ändå ej till stort; presten förbjuder ju dans och vill i stället drifva ungdomen in i lifränteanstalterna, så att fattigskatten med tiden kunde försvinna. Jöns Jöns' tjänstfolk har börjat, och efter hvad jag hört, skola störstdrängen och husbonden ha grälat om ränteberäkningar och procent på drängens innestående löner, tills de röko i lufven på hvarandra. — Men tig nu, så jag kan få raka mig!»

En kvarts timme senare gick Göran kyrkklädd ut genom porten, ledande den blinde gossen vid handen. Märta stod vid fönstret och såg efter dem.

»Jag skulle ta gossen för intet, om folk då

ej trodde, att vi vore ett par vantar, som alla fritt kunna sätta sig på,» sade hon till den tyst gråtande tjänstpigan.

* *
*

Sockenstugan låg invid kyrkogårdsmuren och utgjordes af ett stort naket rum, försedt med ett bord och några smala bänkar samt en gammal länstol för ordföranden.

Debatten där inne var i full gång; striden om det föreslagna fattighuset blef het, ty förslagets motståndare voro många samt uppträdde så enigt, att det enda Jöns Jönsson och presten kunde därvidlag ge nomdrifva, var ett uppskof med dödsdomen öfver denna fråga. Göran hade kämpat med skenbart mod för sina tjugufem kronor, men inom sig var han oroligare för gossens framtid, än han ville tillstå för sig själf; man skulle nog passa på och pricka segraren, när nu gossen skulle bortslås till den minstbjudande.

Ute på kyrkogården drefvo hjonen omkring på de af gulbruna löf öfverhöljda gångstigarne emellan grafvarnes träkors och stenvårdar. Där var oro i alla sinnen, frågor på allas läppar; svaren föddes nu där inne i den ödsliga sockenstugan; svar, som betydde mer eller mindre svält och köld för detta tiotal mer eller mindre orkeslösa fattiga.

»Se där går Dallan hem med den förrymda Stinas unge; hon får då behålla den! Kan undra, om hon fått tillökning på fosterlönen, snålabissan!» sade en renligt klädd gumma.

»Och så, ja min sann, kommer inte där Nattmans-Sissan med Tosse-Lenas pojke! Skall han nu i det hiet, så blir han en vettvilling, om inte värre,» profeterade en gammal halt gubbe.

En grupp gummor och ett par gubbar höllo sig afsides från de andra, det var fattighjonens »bättre folk», personer som fört en oförvitlig vandel och som ännu till en del slogo sig igenom medels eget arbete samt blott erhöllo mindre understöd af socknen.

Med ena handen i band och den andra svängande vid sidan, som perpendikeln på ett väggur, styrde Myrtorpan rakt mot denna grupp.

»God dag i stugan — eller på kyrkogården! skulle jag väl säga. Tron I, godt folk, att här blir fattighus?»

Ingen svarade den närgångna, alla voro ifrigt upptagna af inskriften på den nyligen aflidne länsmannens marmorvård.

»Ja, för se, blir här fattighus, så komma vi *alla* dit, refvel och kratt, så många som både hoppa och nicka. Sven-Käpp, han, gamle spektoren, flåbusen, blir uppsyningsman, och då är det slut med hvissla, sa' han som skar läppen af sig. Vi bli bundna, som hundar, få hvarken kaffe, snus eller tobak. — Jo, jag har sett sådana hål: utan blankt, innan krankt», fortsatte hon utan att låtsa märka deras ohöflighet.

Där vexlades oroliga blickar i den aristokratiska fattighjonsgruppen, men ingen låtsade sig vara upptagen af annat, än det höga priset på länsmannens grafsten, på hvars öfre kant två marmordufvor kysstes.

»Jag slank in i förstugan nyss,» fortsatte Myrtorpan obesväradt. »De röko just ihop som värst i

detsamma. Presten och storgårdsbusen talade för fattighus åt oss. Det blefve billigare i längden, såg kristligare ut från landsvägen, än om förbifarande jämnt skulle möta sådana uslingar, som vi äro, och därtill slapp också sockenfolket att jämnt och ständigt påminnas om lifvets uselhet, om vi hölles inom fyra väggar. — Och hvad var det mera de två sade? — Jo, man vore ju nu aldrig säker, att ej i sitt hem få hysa ett smutsigt fattighjon, just som man skulle hålla ett gille eller fira en högtid . . .»

Myrtorpan tystnade och föste med tankfull min tillsammans en hög gula blad med sin ena fot.

»Nå, och hvad svarade de andra på det?» frågade gruppen i andlös spänning, glömmande sin antagna värdighet.

»Kyss mig!» skrattade Myrtorpan, vändande ryggen åt den aristokratiska gruppen, som plötsligt kände sig nedstörtad från sin höga fotställning. Myrtorpan gick med en segrares hållning bort till sin blinde styfson, som satt på en flat grafhäll och talade med Dora. En halffånig karl, kallad Fante-Olof, uppehöll sig i deras närhet och småflinade, när han lyckades uppfatta några af deras ord och eftersäga dem. De talade om fattighuset i närgränsande socken och det elände, där rådde; Dora hade en gång varit där i sällskap med Ture, som i hemlighet köpt åtskilliga saker af hjonen, hvilka föddes *af* och arbetade *för* socknen.

»Det kan vara dig regalt detsamma, Dora, hur det går oss, sämre folk, afbröt nu Myrtorpan. Du kommer naturligtvis nu som eget barn till Jöns i Storgården och får sidenklädning, när du läst dig

fram, liksom hans andra dotter, spela på klavér, liksom hon, och spela dem alla på näsan.»

»Mor ska inte retas med Dora, för då blir hon bara stygg, och hon har varit så snäll mot mig, så det är så grufligt sorgligt att Göran ej vill behålla henne,» sade Nils, vändande sitt bedröfvade ansikte i den riktning han hörde styfmoderns hånande stämma.

»Ah, jag krusar hvarken honom eller någon annan!» svarade Dora trotsigt. »Jag är gammal nog att kunna tjäna som barnflicka och . . .»

»Sedan som amma, sa' hin om pigan,» inföll Myrtorpan retfullt. »Men det lär väl ändå ingen ta en barntös, som behöfver hållas till boken för att kunna komma fram för presten. Nej, du skulle gå in till Jöns, eller hem till hans kvinna och be vackert, att få bli hos kärfader din.»

»Passa ni bara er själf, Myrtorpa!» ropade flickan blek af raseri, »eller kanske jag skulle kunna skaffa er band kring båda näfvarne. Tror ni ej jag vet, hvilka som hos nattmannens smorde sig med korf, då Mattes' i Molycke gris försvann.»

I sitt vilda raseri hoppade flickan ända in på den långa rangliga kvinnan, likt en tuppkyckling, som vågar en dust mot gårdstuppen.

Myrtorpans venstra hand, brun och senig som en roffågels klo, slog blixtsnabbt ned på Doras hufvud och grep djupt in i det tjocka håret. Ilskna, halfkväfda skrik följde nu, beledsagade af ett brottande, ett raglande, ett klösande, bitande, rifvande och sparkande, ett hväsande, blandadt med gälla ljud, som då katt och hund slåss på lif och död, och så den blinde gossen, i vild förfäran fäktande omkring

sig med sina två käppar under hjärtslitande böner, besvarade af Fante-Olofs fåniga skrattsalfvor, under det han hoppade omkring emellan grafvarna.

Med orubbligt lugn betraktade den aristokratiska gruppen det vilda uppträdet, och den lugna, föraktfulla anmärkningen: »Packet har icke ens försyn för att slåss på invigd kristen jord emellan de dödas hvilorum», visade blott, att dessa fattighjon åter uppstigit på den höga fotställning, från hvilken Myrtorpans ondskefulla snara nyss neddragit dem.

»Skilj mor och Dora! skilj dem, skilj dem, Olof!» bad Nils ångestfullt.

»Olof har ingen knif, storgårdsbusen tog den. Jöns Jönsson kom . . .»

»Jöns i Storgård kommer, Dora, Dora!» skrek Nils, afbrytande dåren, och smidig som en vessla böjde sig flickan ned och bet Myrtorpan i armen, så denna med en vild svordom släppte sitt tag i flickans yfviga hår, sjönk flämtande ned på en grafkulle, medan Dora kilade ut genom kyrkogårdsporten.

Här hejdades hon af fjärdingsmannen, som utan att akta på hennes utseende grep henne i armen och ropade in genom porten:

»Kommen in hela trossen, så vi kunna se, hvad ni duga till!»

Han vinkade åt den slutna gruppen att gå före, ty den hade ej annat att göra än emottaga underrättelsen om de små andelar af socknens medel, som kommo på deras lott. Endast en gumma, Kvast-Pella, som under sommaren varit för klen till att i någon mån försörja sig med kvastbinderi, skildes från dem; hon skulle gå omkring på socknen, och borde

således sluta sig till Myrtorpan, som troligen komme att dela samma öde.

»Det blir således ingenting af det tillämnade fattighuset?» sporde den halte gubben, som var svåger till fjärdingsmannen.

»Inga byxor af den tröjan,» genmälde denne myndige tjänsteman belåtet.

Hjonen inträdde i det ödsliga rummet, där de församlade männen, heta och upprörda efter striden, mottogo dem med dof tystnad och mörka blickar, hvilka besvarades med en egendomlig utmanande höflighet, lik den som försiktiga fordringsegare stundom visa sina säkra gäldenärer.

»Sitt ned så länge, godt folk»! sade kyrkoherden, fattigvårdsstyrelsens ordförande, till den tätt slutna gruppen. »Vi företaga den andra angelägenheten först; de hjon, som skola bortackorderas till de minstbjudande.»

»Det är väl detsamma som *säljas?*» frågade Kvast-Pella skälfvande, i det hon grep tag i dörrposten för att stödja sig.

Ingen svarade. Prestens blickar fångades af en ovanlig syn:

Dora hade blifvit trängd fram midt i rummet; hon stod där röd och flämtande efter andan med vredesblixtrande ögon under de hotfullt rynkade ögonbrynen, med ljusa trassliga hårvågor djupt ned i pannan och de halft upprifna flätorna betäckande ryggen. Hufvudklädet hängde i trasor öfver hennes ena skuldra, den frånrifna lintygskragen på den andra och förklädet på sidan, hängande vid det ena bandet. Hon stod där just som hon kommit ur striden, då Myrtorpan däremot i största hast från sin person

utplånat alla spår däraf; endast det under tröjärmen vid handleden framsipprande blodet vittnade om, att Doras tänder voro lika hvassa som de voro hvita och jämna.

»Hvems är den flickan?» frågade presten med oförställd häpnad.

En förlägen tystnad efterträdde sorlet af hjonens omständliga helsningar på församlingen, och allas blickar vandrade en smygväg bort till socknens mäktigaste bonde.

Presten bläddrade i sina listor utan att se upp.

»Föräldrarne?» sporde han åter oskyldigt.

»Hon är fader- och moderlös,» sade en ung bonde, för hvilken Jöns Jönsson iklädt sig borgensförbindelse.

»Det vet man dock icke», inföll Mattes i Molycke, storgårdsbondens motkandidat vid det senaste riksdagsmannavalet, där de dock båda besegrades af en adlig godsegare. »Säg snarare *öfvergifven.*»

»Detta är dock förskräckligt!» utbrast kyrkoherden. »Här ha vi då det tredje fallet i en och samma socken: tre hjärtlösa mödrar. — Och dock har den högste tagit moderskärleken till förebild, då han säger: Skulle än en moder förgäta sitt barn så . . .»

»Skola ej dess fäder, som äro i Amerika, göra det,» inpassade Myrtorpan i andäktig ton.

Förbryllad öfver en dylik oväntad fortsättning af hans här mindre lämpliga bibelcitat, vände presten sig mot gumman:

»Äro flickans båda föräldrar i Amerika?»

»*Doras?* Nej, för allan del! Jag tänkte bara på de andra två oäktingarnes fäder. Nej, för sjutton! Doras mor, som tjänte för barntös i Stor-

gården, gick ifrån denna usla världen, så att hon kunde ej dra fadern inför rätta, och så . . .»

»Nog, nog, Hanna!» vinkade presten afbrytande; han anade att ämnet var kinkigt och han ville »ingen förarga».

»Jag ser ju nu, att det är Teodora Gran; modern, ogifta kvinnan Sofia Gran. Hvem af sockenmännen stannar för flickan Dora Gran?»

Intet svar följde. Dora var illa känd, hon hade ända till för ett halft år sedan varit inackorderad, eller som uttrycket lät: *såld* åt socknens afskum.

»Flickan är ju stor och stark, har under sommaren förtjänt sitt uppehälle som vallflicka hos Göran Larsson. Kan ju godt i vinter tjäna som barnflicka. — Kanske Göran behåller henne?» fortsatte ordföranden.

»Nej, jag tog henne från Tures, på det hon en gång måtte komma därifrån. Vi ha ej råd att ha barnpiga; dessutom skall hon väl hållas till ordentlig skolgång i vinter.»

»Det förstås,» medgaf skolrådets ordförande smått förlägen; »men där finnes mången ledig stund, då en så stor flicka kan förtjäna sin föda i ett ordentligt hus med att karda, sticka och spinna.»

»Ja, lögn och hinstyg,» inflickade Myrtorpan halfhögt.

Ordföranden lät det oparlamentariska infallet oanmärkt passera och vände sig inställsamt mot Göran:

»Flickan kan ju arbeta för sin utkomst och behöfver ej längre falla församlingen till last?»

»Så vidt jag förstår, *kan* hon ej ha lärt sig något arbete. Hon har ju ända tills nu i april varit såld till folk, som lät henne stryka kring i städerna

och hvar som helst; hos mig har hon bara vaktat kreaturen, och så ha vi tvingat henne att läsa katekes.»

»När man är fattig och får smått betaldt för ett hjon, kan en inte hålla det i glasskåp,» anmärkte Ture, slitande bort ett halmstrå, som tittade fram ur hans ena träsko. »Får jag femtio krigare för det jag tar igen tösen och håller henne till skolgång hela året, så låt gå!»

»För min del kan jag ej gå in på att flickan åter säljes till Ture, äfven om han skulle ta henne för halfva priset,» tog Göran åter till ordet, när de öfrige bönderna dolde sina tankar genom att titta på bordsskifvan. »Alla sockenmännen veta nog hur förkommen och vanvårdad hon var, då vi togo henne. Kyrkoherden skulle bara sett, hur hon då såg ut i sitt hufvud, det var ett under, att ej håret måste klippas af henne.»

Ingen begärde ordet; ordföranden beredde sig till ett nytt angrepp, då Myrtorpans stämma åter bröt tystnaden.

»Nu är Dora så fin, ren, snäll, beskedlig och på allt sätt passelig att bli barnpiga eller likasom sällskapsdam hos vår ansedde storgårdsman.»

Bönderna hissnade till, så att det gick en susning genom rummet. Ingen gaf akt på den tillrättavisning, ordföranden gaf Hanna, såsom obehörig att yttra sig; alla, utom han, hade fattat hennes tanke: Jöns Jönsson skulle halstras för både nytt och nattgammalt, icke minst för fattighusförslaget, och socknen skulle slippa att längre bekosta hans oäkta barns uppfostran.

Kyrkoherden tyckte äfven om Hannas förslag, men blott som ett medel att minska fattigvårdens

utgifter; han var för ny i socknen för att kunna känna dess mysterier.

»Jöns Jönsson vore den bäste till att åtaga sig den värnlösa tösen,» yttrade Mattes halfhögt till sin sidokamrat.

»Ja, Jöns Jönsson kunde möjligen använda Teodora Gran som barnflicka?» förmodade presten.

Storgårdsbonden hade allt ifrån det ögonblick, Dora inträdde i rummet, känt sig vara den brännpunkt, i hvilken alla böndernas tankar samlade sig. Han hade ej tänkt på, att hon kunde komma att uppträda här, ty han hade hittills antingen själf varit ordförande i fattigvårdsstyrelsen, eller ock kunnat säkert lita på, att den man, som skötte denna befattning, skulle vid fattigvårdsangelägenheterna glida lätt öfver denna grannlaga sak. Han trodde sig nu förstå, hvarför Göran afslagit hans anbud om ett kontant penningelån; denne ville stå oberoende af honom, för att fritt kunna chikanera.

Ah, han skulle få betala denna stund, betala, att Jöns i Storgård satt som skottafla! Och presten! Skyldig eller ej, skulle åtminstone denna hans hala, lena fråga bli en hemlig grundplåt till den summa af motigheter, som nog skulle samlas öfver hans hufvud! — Jöns dolde dock sina jäsande känslor under ett skenbart obesväradt tyst samtal med ortens nye länsman, för hvilken han plötsligt fattade en varm tillgifvenhet, grundad på karlens förmenta obekantskap med Doras härkomst.

Ordföranden förnyade sin fråga i lika mjuk, men mera manande ton.

Jöns vände sig mot honom.

»Jaså, det var till mig frågan riktades! Min

hustru vill säkert ej ha en sådan slänta till barnflicka.» Svaret var djärft, men han var van att rädda sig ur brydsamma lägen genom högmodets oförvägenhet.

»Er hustru! Skulle *hon* ej vilja göra en kristlig gärning, som kan rädda en brand ur elden? Hade vi små barn eller i det hela något arbete till flickan, så —. Men i *ert* hus skall hon säkert växa upp till en äkta gren af . . .»

»Släkten,» ifyllde Myrtorpan fromt, när presten efter en blick på Dora, som helt ogeneradt samlade ihop sitt hår och hånande räckte ut tungspetsen mot Myrtorpan, tvekade att komma fram med vinträdet. Han slog i stället ett slag med klubban i bordet.

»Jag instämmer med ordföranden; Jöns Jönssons hustru skall helt säkert med glädje antaga sig barnet,» påstod Mattes.

»Jag föreslår, att om Jöns tar henne, skall han ha henne rent för intet,» yttrade socknens erkända kvickhufvud med enfaldig min.

»Ja, de rikaste böra vara föredömet och . . .»

»Varnageln,» förbättrade åter Myrtorpan, som tycktes hafva gjort det till sin uppgift att sekundera ordföranden.

»Jag sluter mig också till dem, som försvara storgårdsmoran. Från *hennes* sida möter säkert ej något hinder,» sade en bonde.

»Jag är af samma åsikt,» instämde flere.

»Flickan är för klen att tjäna,» invände Jöns, med möda bekämpande sin växande förlägenhet.

»Inte i *ditt* hus, bror Jöns!» försäkrade Mattes artigt. Det är af gammalt kändt, hur *bra* pigorna ha det hos dig. Det är sant, att Dora är något

väl liten ännu, men hon växer ju — se på henne bara!»

En blandning af skadefröjd, humor, hämdbegär och egennytta bemäktigade sig hela församlingen; endast presten satt oberörd däraf, han hade blott *en* afsigt, den att spara in underhållet för Dora.

»Hon är helt säkert stark nog för att passa ett barn, min käre Jöns,» instämde han utan att göra sig reda för, hur det egentligen gått till, att Jöns blifvit så enhälligt utkorad till flickans husbonde.

Jöns kände i luften, att ingen djärfhet skulle kunna rädda honom ur denna klämma; en hotande blick träffade Myrtorpan, därpå sade han vårdslöst:

»Det hela är ju en obetydlighet, hon får väl någon sysselsättning den tid hon ej är i skolan. Hon kan få stanna ett år i mitt hus.»

Saken var afgjord och han ville återtaga sitt afbrutna samtal med länsmannen.

Myrtorpan hade märkt hotet i storgårdsmannens blick, och hon besvarade det med att i rörd ton säga:

»Dora, tös, gå vackert och kyss din rike, jag vill säga husbondes hand och tacka vackert för hans stora outransakliga godhet!»

»Ja, gör det, mitt barn!» instämde den omisstänksamme presten, hvars öde det var att i dag jämnt dela Myrtorpans åsigter.

Dora slog hastigt bakut med sin träskoklädda fot och träffade lyckligt Myrtorpans skenben, men i nästa ögonblick var hon af den tjänstvillige fjärdingsmannen förd fram till bordet under vänliga förmaningar, att ej vara blyg eller rädd för sin välgörare.

»Välgöraren» sökte gifva sig ett obesväradt ut-

seende genom att bläddra i sin anteckningsbok, då han märkte, att äfven den unge länsmannen egnade ett lifligt intresse åt denna egendomliga kommunala förhandling.

»Jöns! Ser du inte, Jöns?» ropade flere ifriga röster, i hvilka ett undertryckt löje skälfde.

»Nå — jaså, tösen! Ja, tack själf, det är bra!» Utan att se upp ur boken, ville han genast draga tillbaka sin hand, kring hvilken Dora i inbitet raseri klämde sina starka fingrar och tryckte sina hvassa naglar djupt in i dess svampiga kött, så att han med ett hastigt ryck slet sig lös; hans nästan skrämda blick mötte för första gången hennes lågande ögon, och i dem läste han, att hon kände sin far och hatade honom.

Han blef askgrå under den svarta skäggbottnen; en underlig, förlamande fruktan smög sig öfver honom, men han betvang den och befallde kort, att flickan skulle gå bort »till de andra hjonen».

Hela den öfriga församlingen var i den bästa stämning; man hade stukat socknens mäktigaste kaxe och njöt ögonblickets segerfröjd, utan att betänka segerns följder för flere af de närvarande personerna.

»Så, nu öfvergå vi till enkan Hanna från Myrtorpet. Hvem tager henne?»

»Här är nog ingen ungkarl, som dristar anmäla sig,» inföll kvickhufvudet. Skallande skratt dåna genom det ödsliga rummet, fattighjonen instämma i munterheten och själfve ordföranden småler. Han har öfverseende med skämtet, ty han är för ögonblicket i en mycket människovänlig stämning, och hoppet om att äfven kunna »slå bort» enkan Hanna till någon god kristen hägrade för hans själ.

Jöns Jönsson begärde ordet.

»Jag vågar föreslå Mattes, som är enkling, att taga henne till sig. Hon är kunnig i att bota nötkreatur och deras gelikar för hvarjehanda åkommor, och är dessutom en mycket god spåkvinna och . . .»

En ny skrattsalfva afbröt talaren. Mattes var känd för att anlita kloka gummor och gubbar. Jöns hade afbetalt en skärf på sin hämnd och fått skrattarne på sin sida.

Detta blef dock för groft för ordföranden; klubban föll hårdt i bordet.

»Är här någon som reflekterar på enkan Hanna?»

»Det måtte väl själfva hin!» mumlade bönderna.

»Hvad säger Ture, som ju brukar ha fattiga medmänniskor inackorderade?»

»Ber: fräls mig från ondo och Myrtorpa-Hanna, herr kyrkoherde!»

De här och där ånyo utbrytande skratten slogos ner med ordförandeklubban, men den förmådde ingenting mot Myrtorpans gälla genmäle:

»Mina fingrar på venstra handen äro inte långa nog för Tures arbete och den högra handen är lam och förmår ej gömma något af det Ture skrapar i hop, skall jag säga herr kyrkoherden.»

Den aristokratiska fattighjonsgruppen bestod Myrtorpan ett fint bifallsleende för detta hugg mot Fläsk-Ture.

»Är här ingen, i hvars hus vi, med socknens medel, kunna bereda ett ordentligt hem åt den hårdt pröfvade ofärdiga enkan? Den kristliga kärleken samt socknens eget anseende kräfva, att hon ej under

den hårda årstiden går omkring till församlingsboarne!» Uppmaningen hade stark klang af en väckelsepredikan, och Jöns Jönsson reste sig från bänken.

»Jag skulle bara ödmjukast framställa det förslaget, att vår aktade själasörjare följde mitt ringa exempel. Min hustru skall egna en moderlig vård åt ett fattigt barn — han kastade därvid utmanande blickar på de församlade bönderna — och jag tänker så högt om kyrkoherdens fru, att jag är förvissad om, att hon med glädje skall upplåta ett af prestgårdens tretton rum åt den fattiga krymplingen och därigenom lätta något af församlingens tunga börda, som det anstår hennes kyrkliga ställning.»

Det var ett rothugg! Om fattigvårdsstyrelsens ordförande varit visionär, kunde han sett, hur alla de närvarandes inre *jag* klappade i händerna.

Jöns förstod att begagna sig af en mäktig bundsförvandt: folkhumorn, om hvars närvaro i en kristlig sockenstuga på bondlandet kyrkoherden ej egde den aflägsnaste aning. Myrtorpan inlogerad i prestgården! Myrtorpan och den sidenfrasande prestfrun, som serverade bondhustrurna kaffe vid köksbordet — det var ett så dråpligt förslag, att det måste inbringa Jöns ett skåltal på Malmens källare nästa marknadsdag! Myrtorpan och prestfrun!

»Jag får göra den ärade talaren uppmärksam på, att prestgårdsjordens arrendator iklädt sig *alla* skyldigheter som åtfölja den.» Tonen var förnämt afmätt, ty presten antog, att hugget riktats mot hans stora inkomster.

»Hvad beslutar församlingen rörande enkan Hanna?»

»Jag föreslår, att hon går omkring på oss i

samma ordning och enligt samma vilkor som den nyligen aflidne Ko-Mårten,» föreslog Mattes.

Förslaget antogs enhälligt; stämningen vardt något tryckt af ordförandens knapphändiga ton. Endast Myrtorpan behöll sitt goda lynne och läste andäktigt:

»Så vandra vi all världens väg, den ene med den andre.»

»Alla fattighjonen, utom de tre, öfver hvilka vi ännu ha att fatta beslut, aflägsne sig!» befallde ordföranden.

»Nu tystne de klagande ljuden!» replikerade Hanna, sättande sig i spetsen för den aftackade truppen.

Ordskiftet om gamla döfva Pella blef kort; äfven hon dömdes till omgång på socknen. Hon brast i konvulsivisk gråt och fördes ut ur rummet af fjärdingsmannen.

»Svagsinte drängen Olof Hägg!» uppropade nu ordföranden.

»Jag föreslår, att han inlöses på dårhuset. Han är vildsint, umgås med mord- och mordbrandstankar och har försökt anlägga eld i min ungskog,» sade Jöns.

»Flickan spinner,
elden brinner,»

gnolade Olof.

»Jag har hört mig för om denna sak. Hägg kan ej bli intagen på dårhuset, emedan han ej kan sägas vara vansinnig, utan endast något fånig,» upplyste presten i snäf ton. Hans trefaldiga sträfvande att minska utgifterna för fattigvården, att rättvist fördela denna börda på bönderna samt att någorlunda skydda hjonen, hade förlorat den poesi, han sökt utbreda däröfver. Han var både trött och hungrig.

»Jaså, Olof är ej riktigt galen! Jag trodde just det, när jag såg honom klå på bror Jöns,» anmärkte Mattes torrt.

»Får jag sjuttiofem kronor för året, så tar jag honom,» bjöd Ture.

Göran hade ej yttrat ett ord, sedan han inlade protest mot Doras öfverlemnande åt Ture, ej heller hade han instämt i den periodiska munterhet, som utmärkt detta sammanträde. Hans blickar voro fästa på golfvet; han ville ej förråda vare sig ovilja eller deltagande för någon. Nu reste han sig.

»Om Ture stannar för Olof Hägg, så sker det väl under den förutsättning, att Ture ej godtyckligt får behandla honom. Jag vet hur Dora hade det —»

»Vill Göran Larsson kanske själf ha honom?» afbröt ordföranden otåligt.

»Nej, herr kyrkoherde. Jag anser Hägg för vådlig för hela samhället, och jag har ej lämpliga medel för att vårda en sinnessvag person.»

»Olof kan såga ved, om en dag tjugufyra skilling skall Olof ha, en kaka bröd, ett stort stycke fläsk att smörja sågen med, så går den lätt i trä. Fila, fila knubben af!» gnolade fånen flinande.

»Han är ju som ett barn!» tyckte presten, »och då Ture erbjuder sig att ta honom, så kan jag ej annat än tillråda detta, förutsatt att Ture tar honom mot en ersättning af femtio kronor, då Hägg ju mycket väl kan såga ved, knacka sten och utföra diverse andra arbeten.»

Det blef nu ett lifligt ordskifte, under hvilket Olofs arbetsförmåga fastställdes, och Ture, efter ett segt prutande, måste nöja sig med den föreslagna summan, ty han önskade få Olof som träl på sitt

försummade torp, där han ej själf gittat bryta sten och odla.

Göran nöjde sig med att reservera sig mot styrelsens beslut.

Återstod nu endast blinde Nils. Han hade under dessa förhandlingar tryckt sig allt längre och längre in i kakelugnsvrån.

Ordföranden uppropade Nils, och Göran ledde fram honom; men han måste lägga sin arm kring gossen, så häftigt skälfde de af sjukdomen utmärglade lemmarne.

Ingen af de närvarande hade sett honom efter olyckan, alla stirrade nu med en viss nyfikenhet på detta skelett och försökte att i detta ärriga ansikte, med de slutna ögonen, igenkänna Myrtorparens vackre, välartade gosse.

En rysning genomfor församlingen, och så uppstod hos en och hvar den filosofiska frågan: Hvarför skulle denne stackare få lefva? Och denna fråga födde genast en praktisk dotter: Hur mycket skall denne usling kosta socknen?

Der fanns ingen i fattigvårdsstyrelsen, som ej anade, att Göran hyste en varm tillgifvenhet för sin blinde skyddsling, fastän han aldrig ens i sitt tjänstfolks närvaro visat gossen något deltagande. Men gossen hade åtnjutit en vård i det torftiga hemmet, som blott kärleken *kan* gifva; denna vård hade kostat den trötta hustrun mången natts sömn, det *visste* man, och man anade, att Göran ej i försakelse stått tillbaka för sin hustru och sin piga, hvilken senare frivilligt afstått sin sängplats åt Nils.

Men Göran hade inga varmare vänner i socknen. Han var ingen infödd församlingsbo, hans hustru ej

heller. Han hade som ungkarl vistats några år i Amerika, men drogs hem af kärleken till Märta, som ej ville lemna fäderneslandet, och så hade det unga paret köpt sig en hemmansdel för godt pris i denna magra bygd, i hopp att genom odling och ny jord kunna arbeta upp sig till välstånd.

Häri låg ingenting förargelseväckande, men Göran hade sina egna tankar om många saker och skydde ej att uttala dem, när hans rättskänsla upprördes, hur försiktig han än kunde vara, då det eljes gällde att värna egna intressen. »Amerikanaren» hade, utan att sträfva därefter, blifvit socknens vakna, omutliga samvete; han togs med i alla angelägenheter, liksom katekesen tages med vid den allmänna undervisningen, fast den troligen ingenstädes har några hjärtevänner.

I dag hade socknens fåordiga samvete varit besvärligt genom sitt följdriktiga pekande på socknens kräftsår: Tures och hans gelikars ställning som uppfostrare för de värnlösa barnen. En hemlig lust att pricka honom smög sig in öfver hela fattigvårdsstyrelsen, när man af Görans knottrigt bleka kinder kunde sluta sig till hans upprörda känslor. Själfva ordföranden låg under för en misstämning, som härledde sig från Görans uppträdande i denna kinkiga fråga.

Jöns intalade sig, att Göran var upphofsmannen till uppträdet med Dora, och med denna förevändning som sköld mot sitt eget samvete, riktade han första hugget mot socknens »ropande röst».

»Ture, som har en sängplats ledig, är villig att mot ringa ersättning stanna för den blinde gossen. Han har ju redan lärt sig karda blånor; jag har

tagel att låta plocka; sådant där arbete kan pojken få från flere ställen utom socknen. — Vi kunna ej förutsätta, att Göran Larsson behåller gossen; hans sjukdom har kostat honom mycken olägenhet, och då vi betalt omkostnaderna för den vård han därunder njutit, blir det nödvändigt för kassan, att han framdeles blir oss så billig som möjligt.»

»Ah, Herre himmelske fader! Inte till Ture! Bara inte till Ture!» nästan skrek Nils i hjärtslitande ton.

Görans bleka ansikte var som hugget i sten, men han tryckte omedvetet den skälfvande gossen närmare intill sig, där han satt honom på bänken bredvid sig.

Ture visste, att detta blott var ett sporrhugg, som ej riktades mot honom, utan mot Göran.

Ordföranden slog med klubban för att nedtysta den blindes jämmer.

»Vill Göran då ej behålla gossen?» frågade prosten harmset.

»Kommer an på ersättningen och om jag kan anses lika lämplig som Ture.»

»Jag föreslår att Jöns, som sade sig ha passande arbete åt honom samt har utvägar att skaffa mera, tar gossen.» Det var Mattes, som på en gång ville pricka både Göran och Jöns Jönsson.

»Han är kanske ej så blind, som man gör honom.» Storgårdsmannen var uppretad. »Kom fram, du pojke, låt mig se närmare på dig! Nej, gå tvärs öfver golfvet, det är säkrare!»

»Jöns Jönsson, inga grofheter!»

»Jag undanber mig hotelser, Göran! Gå, pojke!»

Nyfikenheten bemäktigade sig alla; till och med

presten böjde sig framåt för att åskåda detta prof, då den darrande gossen, som endast var van att gå med en käpp i hvar hand (Doras uppfinning) för att trefva sig för, nu raglade framåt golfvet.

»Så ja, det går ju!» sade Jöns, för att hålla vreden uppe i sig själf mot den blygsel, som ville tränga sig på honom. »Visste väl det!»

Han vände sig från bordet, sköt fram sin upplyftade fot och den blinde, som i sin ångest gick efter vägledning af denna hårda, befallande röst, kom fram emot honom. Jöns drog ej foten till sig — gossen såg honom nog, hviskade hans onda tanke — och den blinde stupade raklång på golfvet med ett dån, hvilket genomisade församlingen, som om det varit ett olycksbud.

Och i ögonblickets dödsstillhet slogo kyrkklockorna an till en dödsringning.

»I Jesu namn! En sockenbo är död!» gick det som en beklämd hviskning från man till man, nu tvärt afbruten af Görans häftiga utrop:

»Hut, karl!» och han skuffade till storgårdsbonden för att komma fram och hjälpa upp Nils.

Detta senare skedde hastigt, ty gossen behöfde blott känna Görans hand kring sin arm för att genast komma på fötterna. Men hans ärriga ansikte var förfärligt att se, vanställdt, som det nu var, af en våldsam vrede. Det ryckte i hvarje muskel, ögonlocken arbetade för att blotta de förstörda ögongloberna, läpparne skälfde, tungan lallade, men så kommo orden framstörtande, likt en flod, som brutit sin fördämning.

»Förbannad vare den, som lägger försåt för den blinde att han faller! Herren skall slå dig med

ursinnig blindhet och hjärtats rasande! Och du skall famla om middagen, såsom en blind famlar i mörkret, och skall ingen lycka hafva på dina vägar, och du skall lida våld och orätt, så länge du lefver, och ingen skall hjälpa dig!»

»Amen, amen!» sade fattighjonen, som stodo församlade i förstugan för att invänta stämmans slut och den gudliga sammankomstens början.

Vid ljudet af den blindes skärande röst hade Myrtorpan öppnat dörren, och så åhörde hon och de andra med andäktigt knäppta händer de välkända gammaltestamentliga orden och uttalade af hjärtats grund: »Amen, amen!»

Och kyrkklockorna instämde med sin högtidliga klang och liksom beseglade den uttalade straffdomen.

En förlamande skräck grep församlingen där inne i det ohyggliga rummet; den blindes ord slogo ned med hela tyngden af en förfärlig förutsägelse. Ingen rörde sig, intet annat ljud hördes än själaringningens graftoner.

Nils låg på knä med ansiktet gömdt i sina händer. Den våldsamma sinnesrörelsen hade uttömt hans svaga krafter.

Presten kom först till besinning, ty han hade midt i sin fasa känt, att den blinde förnärmat honom genom att hålla en straffpredikan och det därtill med begagnandet af ett bibelspråk.

»Hvad är detta för en okristlig vrede från ett barns mun? Hur vågar du, gosse, uppträda med gudsordet, du som icke ens är konfirmerad och, och . . .» Han tappade tanketråden vid att möta Görans nästan hotande blick, och vände så sin vrede

mot denne. »Har Göran Larsson lagt an på att göra pojken till kolportör?»

»Min hustru och vår piga ha om söndagarne läst ur bibeln för gossen; kyrkoherden, som en gång skall konfirmera honom, kan ju ej ha något däremot. — Men herr ordföranden torde ha godheten att bringa förhandlingarne i ordning; tiden lider!» Göran hade kastat bort sin vanliga försiktighet.

Kyrkoherden slog i bordet och kallade Göran själf till ordningen samt upptog frågan om den blindes försäljning till den minstbjudande.

Ingen hade nu lust att retas med Göran, ty förstämningen ville ej gifva sig; den tycktes komma med klockljuden, som fortfarande dallrade genom det stora, gråkalla rummet.

Göran gjorde sitt anbud med en köld, som något rubbade de närvarandes tro på hans kärlek till den blinde gossen, och så antogs det utan synnerligt prutande.

Men knappt var saken afgjord och sammanträdet med fattigvårdsstyrelsen upplöst, förrän Göran böjde sig ned, lyfte den halft medvetslöse gossen från golfvet och bar honom ut ur rummet, förbi de häpna fattighjonen i förstugan, ut i middagssolen under Guds fria himmel, vinkade Dora till sig och befallde henne att hemta friskt vatten.

Flickan lydde, men hennes tankar voro synbarligen upptagna af något annat, och så snart hon fick syn på Ture, som beredde sig att föra bort fånen, sprang hon fram till dem.

»Om ingen annan passar på, hur ni behandlar Olof, så gör jag det», sade hon käckt. »Jag har lärt Olof visan om torpet, som brann . . .»

»Djäflunge! Säger du ett knyst, så kan jag likså godt påstå, att det var du!» hotade Ture.

»Bä-ä, Ture! Ni vet inte *hvem* som mer såg det! Olof, om Ture är elak, så bara klaga för Dora; hon *kan* tukta honom, till tack för det han svultit och slagit mig, innan jag fick tjufnallen i mitt våld.»

Det var en ohygglig blandning af barnsligt självsvåld och en gammal brottslings mörka, inbrända hat, som här kufvade Ture. Han mumlade en förbannelse emellan tänderna och ville draga fånen med sig, men denne satte flinande fram sin träskoklädda fot och försökte fälla Ture.

»Så skall jag göra vid storgårdsbusen, som tog min hvassa knif! Olof kan skära af hvitkålshufvud. — Ritsch, ratsch, halsen af, och så trilla de liksom Nils. — Olof kan fälla storgårdsbusen.»

Dora brydde sig ej om fånens prat, hon njöt af tanken på att ha Ture i sitt våld, och när hon så tänkte på sitt blifvande hem, var det blott med föresatsen att få alla dess medlemmar i sin makt.

Barnet hade redan sett så mycket ondt, att hon ej ett ögonblick tviflade på, att Storgården var full af svarta hemligheter, hvilka hon nog skulle uppleta. Skilsmässan från Göran Larssons hus föll henne ej tung; i det hemmet fanns ej något gömdt skelett, genom hvilket hon kunde skrämma till sig makt öfver någon af hushållets medlemmar. Hon kände endast en dödande ledsnad i en dylik omgifning, som hon icke ens kunde riktigt hata, ty dels var huset för fattigt till att egga hennes afund, dels var husbondefolket i hennes ögon hvarken nog upphöjdt öfver hennes egen samhällsställning för att kunna reta henne, eller hårdhjärtadt nog för att

väcka hennes hämndkänsla. Där var en anda af hvardagsrättvisa öfver det hela, som uttråkade denna i brottets atmosfär utvecklade själ, och som gjorde detta hus för henne lika tråkigt välbekant som katekesens tio bud.

Där fanns dock en öm punkt i detta tidigt nedtystade samvete, och denna var lekkamratens olycka.

Hon hade dagen före eldsvådan hört Ture begära penninglån af gossens far, under hotelse att eljes »hitta honom», och hon kände Ture för väl att ej veta, att det afslag han fick, och som han kunde vänta, endast var den sökta förevändningen till ett beslut om hämnd, som länge grott hos Ture. Hela sommarnatten hade Dora hållit vakt för att se, hvad Ture ämnade utföra. Hindra honom hvarken ville eller vågade hon, men *veta* det, så att hennes forne tyrann skulle under hela sitt lif vara rädd för henne, det kändes upplifvande!

Men sommarnatten gick utan att något tilldrog sig; hon hörde folket i torpet röra sig och sprang hem för att drifva ut boskapen, men med föresats att ändå sedan hålla öga på Myrtorpet. När hon återkom, brann det i gafvelväggens torra enrisbeklädnad; hon anade, nej kände, att Ture varit gärningsmannen, och hon glömde allt för att snoka upp honom. Hatet gaf henne en indians spejarblick; några utströdda tändstickor ledde henne på spåret, och snart såg hon Ture krypa genom ett busksnår, för att osedd nå sitt hem. Hon gaf till ett gällt rop, liksom då hon skrek på getterna; Ture vände sig om, hon visste, att han såg henne, och så talade hon i skrikande ton, liksom till en aflägsen kamrat, men det var blott några ord om kreaturen. Hon

kände tillräckligt af strafflagens bestämmelser för att veta, att Ture skulle kunna neka eller rent af angifva henne själf för mordbrand, om han ej komme att lefva i den tro, att hon hade vittne mot honom. —

Då hon åter närmade sig brandstället, var hela torpet inhöljdt i lågor, och denna syn, jämte röken och lukten af brändt enris, väckte hela hennes inneboende förstöringslust och hon kunde ha jublat som en indianska kring en hvit mans brinnande boning.

Hon hatade Myrtorparen, som hade penningar i skåpet och ej tålde, att hans gosse lekte med tjufbandets fosterdotter. Nu brunno penningarne! Hon sträckte ut händerna efter några stora sotflingor, som strökо henne förbi. — Den där gula eldtungan, som steg högre än de andra, var Myrtorpans granna kyrksjal; den där röda breda lågan var hennes silkeshalsduk och den blå hennes högtidsklädning! — Nu kunde Myrtorpan vara glad, om någon ville ge henne en kjortel, och skulle kanske ej tala mera om tiggarungar, som socknen måste underhålla. —

Men nu nådde henne häftiga rop: »Pojken är där inne! Hans far ville in efter sina pengar!» Dessa rop slogo henne med skräck. Nils, Nils! Hade *han* ej varit uppe — vaken? Och hon *kunde* väckt honom, kunde kanske släckt elden; märgelgrafven var nära och där stod alltid ett ämbar, ur hvilket torparens får drucko. —

Det var denna, aldrig fullt nedtystade fråga, som alltid band hennes tankar vid den blinde gossen.

Hennes tankar dröjde också nu vid det brinnande torpet, där hon stod i hopen och lyssnade till kolportörens skildring af undervärldens svafvelsjöar, och hon utmålade för sig själf, hur alla dessa

människor skulle hoppa och springa där nere och hur hon skulle ösa det brinnande svaflet öfver hvarenda en, som sökte undfly, och så skulle hon ta Nils, simma med honom öfver svalget, som dock ej kunde vara bredare än strömmen emellan Tusseberget och Nissegrottan, och den hade hon simmat öfver. Men svalget var kanske äfven fullt af eld; hon skulle själf bli bränd, blind liksom han. —

Rysande satte hon båda händerna för sina ögon, fick så en knuff i sidan af en hvass armbåge, besinnade sig och kom i håg, att hon ju var fritänkare och att bättre folk blott låtsade sig tro på helvetesstraff, för att tjänare, fattighjon och farliga människor skulle skrämmas därmed. Hon log då i tyst skadefröjd i medvetande om, att de rike sutto där och gjorde sig ett fåfängt besvär med att se högtidliga ut. Alla de värsta fattighjonen, Ture och hela tjufbandet voro fritänkare!

Efter den gudliga sammankomstens slut passade Myrtorpan på att få obemärkt tala ett par ögonblick med Jöns Jönsson.

Van att uträtta många små hemliga ärenden för de rike bönderna, visste hon, att han ej skulle våga att tillrättavisa henne för den andel hon hade i hans lidna nederlag i fråga om Dora. Myrtorpan hade nu haft *sitt nöje* med honom; nu erbjöd hon sig, att i hans hem framställa saken som ett ädelt barmhertighetsverk, en handling, som kastade en ren helgonglans öfver Storgården.

Och som en sådan framställde hon den redan nu för den i hemlighet orolige mannen.

Han lefde nämligen i den tro, att hans hustru var okunnig om hans lättfärdiga lefnadssätt, en tro,

som dock jämnt kämpade med rädsla, att en tillfällighet skulle förråda honom. Han fruktade ej en direkt angifvelse; där i socknen hade hvar och en nog med att sopa vissa spår bort för sin egen dörr.

Uppträdet i sockenstugan skrämde honom ej; han visste, att det bara var en prickning; men Doras hatfulla blick och den blindes hotande förutsägelse hade bringat honom i en misstämning, som gjorde Myrtorpans skildring af hans välgörenhet mot Dora till en uppfriskande uppmuntran för honom själf. —

III.

»Ja, nu skall det bli liksom litet godt att få sig en bra kopp af mor Diktas goda kaffe på lilla julafton! För som jag har traskat, först omkring i staden och sedan dessa två milen hem i snöyran med alla de ting jag har haft att bära, det kan mor Dikta inte begripa!»

»Ja tack, en droppe starkt kan inte skada! Men bara en droppe!»

»Så — så — nej, mor är för frikostig! Det är ju rena konjaken, jag kan ju bli på rus, och så kom väl också Myrtorpa-Hanna i tidningen, så usel jag är.»

»Med ruset blir det inte farligt för *ett* glas skull; tänk bara hur många sådana glas männen hälla i sina toddar! Jöns, min man, är då ingen fyllhund, det vet du, Hanna; men —. Eller kanske också *det* ordet går om oss?»

»Ah, en skall aldrig bry sig om folks prat, för det är ändå till slut pengarne som tala!»

Myrtorpan slog ut kaffet på tefatet, ställde detta på venstra handens fingerspetsar och blåste upp ett starkt vågsvall i den gråbruna insjön.

Storgårdsmoran reglade dörren till sin handkammare och började med nervös hast att plocka upp en del paket ur Hannas korg.

»Ja så, han får *också* skuld för att dricka!» sade hon i förorättad ton, utan att se på Hanna.

»Det har varit liksom förgjordt under dessa fyra år, sedan Dora kom hit i huset; det ser ut som om hon fört olycka med sig. — Jöns Jönsson tog ju aldrig förr mera än han kunde bära,» framhostade Hanna, afbitande ett stycke kaksocker och slängde återstoden tillbaka i sockerskålen.

»Dora kan dock ej rå för den saken, och hon har varit mig nyttig i många ting. — Ja, du behöfver inte hosta, Hanna! Jag vet godt, *hvems* tösen är; det visste jag, innan hon blef född. Men tror du, att Jöns var bättre, då hans första hustru lefde, kanske? Nej, en hörde allt både ett och annat, innan en kom hit; men så är det mest öfverallt, och Jöns skulle ha tystat ner detta också genom att betala modern; men så dog hon ju i barnsäng, och du kan väl begripa, att Jöns hvarken för sin sons skull — pojken med första giftet var då sex år och små grytor ha också öron — eller för min skull kunde erkänna saken, utan måste lemna barnet på socknen. Jag aktar min man, för det han aldrig låtit mig stå med skammen i sådant . . .»

»Det var annorlunda för Ingelsmora i Kullarp, där stämde pigan sin husbonde.»

»Ja, det är ju *det* jag säger, att jag tackar Gud för att stå som en hedrad hustru! I början var

jag något oförståndig, fast jag hade godt besked på Jöns; men så talade jag med min själasörjare — det var den förre presten — och han visade mig klarligen, att ju högre männen äro på strå och ju större bildning de få, ju större frestelser ha de på det viset.»

»Mor har så rätt, så rätt! Sådan är världen och karlarne, och sådana bli de, så länge jorden står. — Men har Jöns Jönsson erkänt för mor, att Dora —»

»Är du ur stålet, Hanna? Det vore ett snyggt samtal! Nej, en hustru skall hålla sitt fat i helgelse och sin äkta säng obesmittad, som det står skrifvet. Då kunde han kanske komma ett par gånger om året och erkänna, och hustrun fick dela både ansvar och omsorg. — Nej, sådant låtsar en inte om. — Tänk bara på forntidens drottningar och de förnämare och rikare fruarna nu för tiden! Nej, Hanna, sådant har man till en tygel på mannen, så en kan få sin vilje fram ibland. — Jag hade aldrig i lifvet fått sidenklädning vare sig till mig eller vår Elida, om ej Dora kommit hit; Jöns har i det hela blifvit medgörligare sedan den tiden, för han tror inte jag vet något.»

»Men tösen själf?»

»Hon förstår ingenting sådant, Hanna. I det fallet är hon rent ett barn. Hon frågade mig, då min lille — ja, du vet han dog af slag —. Eller har man ännu för sig, att jag?» —

»Aldrig bry sig om prat, mor Dikta! Hvad sporde Dora *då* om?»

»Om jag ej kunde få ett annat barn, utan att husbonden visste det. *Så* barnslig är hon, fast hon

då läst sig fram. Men i andra fall är hon så klok, att hon *ser* hvad jag vill, och hon har vändt många ting i penningar, som jag behöft. — Det har kostat styfrar att hålla Elida öfver tre år i stadspensionen för att få henne bildad, och Jöns vet ej, att det gått till mera än hälften. Hans son kostar honom långt mera än han skrifver mig på näsan, så det är kvitt om kvitt med den saken. — Drick ut, Hanna; du skall ha dig en kopp och en liten pärla till! Och jag tror, att jag tar mig en — brukar eljes aldrig starkt, men en kan tränga till att upplifvas i denna förargelsens tid. — Hörde du något i sta'n om det, som stått i tidningen?»

»Det förstås! Handelsmännen veta ju, att jag är på socknen, och så frågas det om ett som annat, men där skall ingen säga om Myrtorpa-Hanna, att hon ränner med hvad hon ser och hör i gårdarne. Jag har nu i flere år uträttat likt och olikt för både den ene och den andre, men när jag undantar mor Dikta, som är mitt beskärm och min fasta borg, som skrifvet står, så talar jag ej förtroligt med någon om andras angelägenheter, om jag också af mina afundsmän skylles för sladder —»

»Hvad svarade du handelsmännen?»

Mor Dikta luktade på ett stycke tvål, som hon upptagit ur korgen.

»Jag sade, som sant var, att ingen kunde hålla lifvet i en människa, när tiden var ute.»

»Är det inte, som jag säger? Tiden *var* ute för gamla döfva Pella, både här på jorden och hos oss, denna här terminen. Och har hon kanske inte gått från sitt ena ställe till sitt andra i lika sträng köld, som det var i förra veckan, utan att ha tagit

skada till personen? Kunde vi veta att det skulle bli snöyra? Vi voro alla midt uppe i julslakten och hade annat att tänka på än titta mot himmeln. — När Dora var inne och sa' till henne, att hon skulle gå, för vi behöfde den gamla kammaren att ställa korfmaten i, för där är lagom kallt, då sa' Pella ingenting, utan bara grät, som hon ju nästan alltid gjorde, antingen hon kom eller gick, för hon kunde ju aldrig smälta, att hon varit torparehustru —»

»Det har flere än *hon* varit och få ändå hålla sig i skinnet samt ställa sig socknens och Guds bud till rättesnöre, så att en kan blifva ett för nästan välbehagligt, om än ett svagt och ofärdigt käril, som skrifvet står.»

»Ja, men Pella *var* besvärlig för alla. Och så går hon hän och sätter sig på gropkanten här emellan och Nils Ingels, som inte är mer än en knapp mil, och fryser ihjäl i stället för att gå fram! — Det är, som Jöns säger, rena självmordet, ingenting annat. Men så gör tidningsskrifvaren det till vanvård och grymhet. — Ja, det är som om folk gaddat ihop sig för att förtala oss!»

»Och Dora hitta liket! Hon är allestädes framme!»

»Så, Hanna, tag dig en bulle till kaffet och gnata ej jämnt på Dora, för det hon har det bättre än andra fattighjon! Hon tjänar här nu som städerska, efter Elida vill att vi ska ha en sådan, och är, som sagdt, nyttig till många ting. Där hon är, dit tittar inte min man, och det vore inte bra, om han skulle ha näsan i allt. — Nej, Hanna, du skall inte häckla på Dora. — Fick du det beställda guldarmbandet hos guldsmeden? — Jo, här är det visst

i asken! Dora skulle just gå och tala med — med några af sina gamla bekanta. — Ja, du Hanna, vet nog, att flere hustrur än jag ha vår lilla privata handel för att bevara husfreden. — Nå, och så ser hon Pella ligga i gropen, och Dora springer så bort till Göran Lars —»

»Ja, de barnen! Hade hon bara vändt om hit, så kunde det blifvit nedtystadt genast.»

»Det sade också Jöns i första hettan till henne, men tösen sade, som sant var, att vi då kunde ha fått skuld för det som värre är; *hon* ville stå ren, sade hon, och därför kallade hon dit Göran —»

»Nej tack, mor, vi ta inte mer starkt nu, tankarne börja liksom snubbla, och en får vara redig om en skall kunna följa Doras räfsprång. — Men nu skall jag aflägga räkenskap för min handel.»

IV.

»Går du, Dora? Nej, det får du inte; jag vill ej ligga ensam! Det är riktigt otäckt att komma hem på lillejulafton och veta att här ligger ett gammalt lik! — Jag har alltid varit rädd för gamla lik, och nu skall detta, till på köpet, skäras upp. — Usch! att just *vi* skulle ha det obehaget! Rör om brasan och lägg in mera ved!»

»Jag är så sömnig och var ju nästan afklädd, när jag måste gå hit ut med fröken Elida.»

Dora drog en trasig sjal tätare omkring sina nakna axlar och satte ljuset från sig.

Elida kastade af sig det mörkröda täcket.

»Du kan ju ligga här! — Nej, inte hos mig i sängen! Är du galen, Dora, du med ditt smutsiga linne på mina fina lakan! Har du sett att jag fått riktig lång nattdräkt med fina spetsar? Det ställde pensionsfrun om. Endast simpla flickor gå till sängs i sitt daglinne, skall du veta.»

»*Hvar* skall jag då ligga?» Doras ena hand knöt sig innanför sjalen.

»Jo, vänta, här är en hel vagnslåst dynor och kuddar i min säng! Hjelp till att ta de understa och sämsta! — Vänta, lägg först din trasiga sjal på golfvet och så den här dynan! — Jag har lärt ordning, må du tro, och skall nu uppfostra dig! — Se där, två dynor till! — Lakan får du ej, för jag vill ej vara ensam här, medan du hemtar dina. — Där har du min ena filt, och du kan få en lång kudde till. Så, nu vet jag, att du ligger som en prinsessa, emot den tid du var hos Ture!»

Elida ordnade själf sin säng och svepte in sig i det fina, mjuka täcket.

Dora stod framme vid brasan, vridande samman sina flätor, hvilka fallit ned öfver hennes skuldror, under det hon i kokande harm redde sig bädd på golfvet. Hon hade alltid närt agg till Elida för hennes nedlåtande väsen mot fattighjonet; men i det ögonblick Dora, själf smutsig, trasig och halfnaken, sådan hon efter hvardagens arbete brukade gå till sängs, såg Elida ligga i sin fina, spetsprydda dräkt i en lika hvit och fin bädd, blef skillnaden emellan deras lefnadsställning henne rätt tydlig. Men då Elida med afsky stötte henne bort från sängkanten,

stod deras nära släktskap klarare än eljes för hennes medvetande.

Halfsystrar! — Hon hade nyligen sett Görans äldsta flicka i vild förtjusning kyssa sin lilla systers bara fötter och armar. — En ny, en underlig, obekant stämning bröt fram genom hatet och bortjagade vreden. Elida visste ju ej, att de voro systrar. — Om Dora nu sade det, hviskade det sakta i hennes öra, medan brasan lade sitt varma sken öfver den hvita bädden? Kanske Elida då skulle lägga sina runda armar kring henne, draga henne till sig, hårdt intill sig, så att de båda lågo i spetsar under det röda täcket.

Ett sprakande eldsken, en fallande glöd skrämde bort den blida taflan. — Bilden af en brytstuga dök upp i minnet, med män och kvinnor, pigor och drängar, unga, fattiga flickor, hon själf ett barn — hviskningar, råa skratt. — Hon slängde hårflätan tillbaka och vände hastigt ansiktet från den klara belysningen. Nej, hon skulle icke ens *vilja* ligga bredvid Elida, icke bredvid storgårdsmannens dotter, åtminstone ej om hon var så — ren, som nu! — Men om hon blefve nedsmutsad, som Dora själf, då — —»

»Så underlig du ser ut, Dora! Hvad grubblar du på?» Elida reste sig på armbågen. »Du har ju blifvit rent vuxen under dessa tre år jag varit från hemmet — nästan mera vuxen än jag, som är två år äldre —»

»Ja, sådant får den fattiga så väl som den rika.»

»Jag menade ej, att det var något galet!» sade Elida nästan skrämd. »Så långt, vackert hår du har, det riktigt gnistrar i eldskenet, och så hvita, runda armar; jag är svart som en korp.» Hon ville

på en gång vinna Doras vänlighet och bli motsagd i fråga om sitt eget utseende.

Dora såg nedåt sig själf, såg sedan på sina armar och började vira än den ena hårflätan, än den andra kring dem som armband; kvinnans behagsjuka hade blifvit väckt af Elidas anmärkning, och aningen om en makt, större än den hon hittills utöfvat, grydde i henne.

»Ingen är vacker i trasor, men alla ta sig ut i granna kläder. — Det är nog bäst jag går in i mitt eget bås; jag är ej något sällskap för — för fröken. — Liket blir nog där det ligger.» Dora drog sig mot dörren; den unga, fina flickan i den mjuka bädden kom hennes afund att uppflamma till en af henne förr okänd styrka. Hon måste, hon *skulle* plåga denna brunögda flicka, som var så lik sin högmodige far, äfven då hennes pratsamhet och nyfikenhet starkt påminde om mor Dikta.

Dora sparkade undan kuddarne, som låga på golfvet, ryckte till sig sin trasiga sjal och gick mot dörren.

»Nej, Dora, du *får* ej gå! Jag *befaller* dig att ligga här! Mor har afstått dig åt mig; *mig* skall du hädanefter lyda!» Fasan för ensamheten i det aflägsna rum, som hon velat ha helt och hållet för sig själf, slog öfver i vrede, och hon grep till maktspråk.

»Det kan också vara mig detsamma, *hvar* jag ligger; jag somnar genast och vaknar ej, om så gamla halta Pella kröp ner bredvid mig, för att värma sin ihjälfrusna kropp!»

»Fy, Dora då! Lägg på mera ved, så här blir riktigt varmt! — Och, du, drag ut näst öfversta

byrålådan, där till vensteı, nederst, allra underst, ligger ett gammalt lintyg — ja just där! Tag hit, låt se! — Nej, spetsarne duga ej att sprätta ifrån. — Tag det, Dora, tag det på dig genast och kom så och lägg dig här på golfvet!» Den myndiga tonen krympte allt mer och mer ihop och blef nästan bedjande. »Du behöfver ej tacka!» Dora hade ej heller gjort den minsta min till sådant, utan iklädde sig linnet, liksom på befallning.

Elida sjönk halfgrätande ned på kuddarne. »Ni äro alla så konstiga, så förändrade, mor, far och du, men mor mest. Jag har aldrig sett henne sådan, som då hon kom ur handkammaren i jåns med Myrtorpan. — Käringen luktade starkt.»

»*Hvilken?*»

Elida reste sig åter upp, en ny fasa grep henne.

»Dora, när har mor blifvit sådan?»

»*Blifvit?* Här är ingenting att korsa sig för; hon blef svag efter lillens död, när folk sade att hon legat ihjäl honom, och det är väl inte värre att *hon* styrker sig, än husbonden gör det? Fast han, bevars, förbjuder henne sådant. Det går då an, att *han* ej har att befalla öfver mig.»

»Legat ihjäl!» Elida hissnade till och erfor samma känsla, som då man i drömmen tycker sig rulla nedåt mot en mörk afgrund. »Men gossen dog ju af slag?»

»Det gjorde han kanske —, men då jag om natten räckte henne barnet, var det nog så raskt, och när jag väckte henne om morgonen, låg det dödt —»

»Inunder henne, Dora?»

»Hvad är det att fråga efter?» Dora slängde sig ned i bädden med ansiktet i kuddarne, som om

hon grät. — Skuldrorna rörde sig som i skälfvande gråt, tyckte Elida. Och dock dukade Dora blott under för ett plötsligt anfall af skratt. Hon hade nu lyckats skrämma Elida nästan lika häftigt, som hon förr skrämt hennes tanklösa mor. Endast Dora, som vårdade barnet, hade sett att det hade krampryckningar, när hon tog det ur vaggan och lade det intill den sömndruckna moderns bröst, i den mörka sparlakanssängen. Men hvarför skulle hon säga dem *det?* De kunde gärna ha några stygga saker att minnas: hon hade så många — från brytstugan, lägren och annorstädes, hon hade varit med om allt, och det var deras skull.

Högljudda, muntra röster, blandade med skratt, afbröto tystnaden i rummet och förjagade den hemska stämningen ur Elidas lättrörliga sinne.

»Hvad är det? Hvilka äro de, som komma så sent hem med far? Tyst, de nämnde mitt namn! Hör du, Dora?»

Dora svängde sig upp i sittande ställning, smidig som en katt.

»Det är Sven Ingelsson och länsmansskrifvaren, som suttit och druckit med husbonden nere på gästgifvaregården och nu följa honom hem för att kanske få se på hans dotter; klockan kan knappt vara mer än tio. — Den ene är ung enkling, den andre en gammal ungkarl,» tillade hon menande.

»Ah, hvad bryr jag mig om sådana tassar!»

»Nej, det förstås, när en är van vid *fina* herrar i pensionen!»

»Där funnos inga herrar, bara en sjuk lärare och den gamle snusige adjunkten. — Den yngsta af fröknarna är trettioåtta år, tror jag, eller kanske bara

trettio; där kommo inga herrar. — Och inga finnas här; det är heller inte sådant en skall tänka på. — Hvad sade du, Dora?»

»Ah, det var bara något jag tänkte på om länsmansskrifvaren och Tures Stina, hon som var läskamrat med — jag skall väl säga fröken?»

»Det kan vara nog med Elida, då vi äro för oss själfva; men det brukas att säga fröken, när tjänstfolket talar om — ja, när du talar om mig. — Så var det i pensionen, men *där* hette jag *alltid* fröken, liksom de andra.»

Elida ryckte och jämkade på öfverlakanet; det hade varit hennes hemliga bekymmer, detta om titelfrågan i hemmet, och det blef henne nu så hett om kinderna, att hon måste skjuta fram pensionen som skärm, när hon beträdde sig med att fegt ha gifvit Dora en frihet, som hon föresatt sig att, utan krus, beröfva henne, i fall hon tagit sig den själf. Och så blef hon ännu hetare om kinderna vid medvetandet att ha pratat fram och åter i den viktiga frågan. Hon kastade sig ur bryderiet genom att hastigt spörja, hvad det var Dora visste om Stina och länsmansskrifvaren.

Dora var mer än villig att förtälja.

Alla socknens smutsiga historier, sedan sex à åtta år tillbaka och intill denna afton, lågo förvarade i detta unga minne, och all denna smuts strömmade nu öfver dessa friska läppar i en sakta ström, stockade sig stundom, då hon behöfde skjuta någon annan handlande person in i sitt ställe; kom åter i fart och upptog nya tillflöden ur hennes minnes sidogångar. Det var ett helt kloaksystem, som tömdes och upptogs af den andra unga flickan,

som i glupsk nyfikenhet böjde sig framåt, mindre och mindre skamfull, ju mera mörkret slöt sig kring henne och dolde henne och Dora för hvarandra.

Och Dora kröp allt närmare och närmare sängkanten, liksom hon velat från sig själf handgripligt vältra all denna styggelse in öfver den rika, oskyldiga flickan. Det var en bikt, sådan som det säges att stora brottslingar eller moraliskt nedsölade personer stundom nödgas göra, antingen för presten, domaren eller också inför — den läsande allmänheten, när de känna att vederstyggligheten stigit till en flod, som med kväljande vämjelse leker dem på läpparne.

Doras bikt var en blandning af sanning och lögn; en verklighetsbild med idel skuggor, ingen ljusstråle, en verklighets-dikt, i hvilken hon skildrade sin egen lastbara barndom under en diktad person. — En, som hon ej ville nämna, en vuxen, ansedd mans dotter, mera fick hon ej säga, det var farligt. — —

Och Elida lyssnade, såg den färglagda bilden af denna okända, som behärskade alla. — Gjorde allt, hvad hon ville — låg bland drängar och pigor i lador och brytstugor, okänd i mörkret. — Strök in i andra obekanta socknar på nattliga sommardansar i skogarne. — Och den nittonåriga böjde sig flämtande ned för att fråga, spörja mera om henne.

Men Dora lät nya taflor framglida, stygga, grofva bilder, som kommo Elida till att uppgifva rop af fasa och afsky. Hon hade fått för mycket, hon tyckte sig vada i en stinkande pöl, hvars kvafva ångor dock på ett underligt sätt gjorde henne rusig; hon kom ovilkorligt att tänka på den imma, som

uppstiger ur gödselstaden, då dess innehåll stickes upp af dynggreparne. —

»Usch, så usla! Det är då bara det sämre folket här, tjänare, torpare och sådana — ja, och så några obildade bondsöner. Nej, Dora, den där okända är säkert bara någon sådan — du vet, från staden eller lägerbygden — nej, ingen fin, bildad flicka, en *sådan* vågar inte!»

»Ja så, inte! Då har Elida aldrig läst romanböcker?»

»Ne-ej, kanske inga riktiga, ty i pensionen fick jag bara läsa sådant, som frun läst först, och det var bara om fint, hyggligt folk.»

»Ja så, ja, men jag skulle kunna visa några, som visst äro *riktiga!* Här bodde ju en ung, fin ingeniör under våren. Han var sådan, att en inte kunde komma in till honom om morgnarne med kaffet eller hans stöflar, utan han ville ha fatt i en. Och han låg och läste långt ut på kvällarne och frampå söndagsmorgnarne, men när han reste, brydde han sig ej om en hel del af sina romanböcker, utan lät dem ligga i garderoben i gästrummet.»

»Ligga de där ännu?»

»Nej — ja — jo, jag lade dem långt in på hyllan bakom skräpet där.»

»Jag skall ta dem och bränna upp dem!» lofvade Elida, men stämman var osäker och händerna refvo och jämkade örngåttet.

»Det är kanske rent okristliga böcker? — Nu ha de hållit aftonandakt i pensionen,» tillade hon med en känsla af att hon redan på något sätt kommit utanför det band, som förenade helpensionens medlemmar och som äfven omslutit henne, stundom

så hårdt, att det tryckte hennes framvällande lifslust och njutningslystnad, men dessemellan med en förnimmelse af trygghet och värn.

Nu var hon utanför denna skarpt afstuckna cirkel; hon var fri nu, men i frihetskänslan blandade sig en isande aning om hemlöshet. Hon låg tyst en stund.

»Dora, du tänker väl ofta på — på läran om din konfirmation?» Frågan kom skygg och nästan hviskande.

»Men, Elida, jag *är* ju konfirmerad, *hvarför* skulle jag då tänka på sådant?»

Doras ohycklade förvåning rent af förbryllade Elida; hon stammade något om, att det var tvunget att en människa höll sig till läran och gudstjänsten.

»När en är i en prestgård, ja! Då får en hålla lunken, förstås. Karin, som tjänte här i fjor, men nu är köksa hos vårt prestfolk, är den värsta fritänkare, jag känner. Hon gjorde rent skoj af Gud och hela redligheten, men nu sitter hon i kyrkan hvarannan söndag och smånickar af bara sömn; där skall tjänstfolket gå och höra på presten, antingen det är så eller så.»

»Min far och mor gå ju också ordentligt i kyrkan?»

»Inte husbonden mera än som behöfs för kungörelserna och så någon gång för att höra på en resepredikant eller kolportör. — Nej, här i huset är religionsfrihet, och vore här inte det, så komme han snart i tidningen.»

Det var ej lätt att säga om detta innebar ett hot eller ett beklagande. Elida tog det för det senare.

»Ja, *hvem* är det som sätter allt möjligt dit, Dora?»

»Hvem kan veta! Då jag i går bar in toddyvatten till husbonden och ett par af sockenmännen, hörde jag, att de misstänkte Göran Larsson, men det är nog orätt, fast han alltid säger emot husbonden på stämmorna.»

Saken intresserade ej Elida vidare, men den var, så att säga, granne med tanken på liket i vedboden, och då hennes föreställning snuddade vid detta, gjorde den ett häftigt sidokast, likt en skyggande ungfåle.

»Hur är det med blinde Nils nu för tiden? Hänger han lika mycket efter dig som förr?»

»Han har det bra hos Göran, spelar på hyggliga dansgillen. Ja, han är ju blind, stackars Nils, så han har sitt sätt och sin tro, men han är då ej den som predikar på det vanliga viset. — Men det är tid att sofva! — Där gol hanen, nu är klockan öfver ett och gamla Pella blir allt i vedboden.»

Dora lade sig till ro, men sömnig var hon ej. Hon började undra på, om Elida verkligen trodde på dikten om den där förnäma flickan, hvilken tog sig friheter som en lägerjänta. Kanske anade Elida, att det bara var Dora, Dora, *innan* hon kom till Storgården; Dora, som redan då af så många karlar behandlats som en vuxen piga.

Hvarför hade hon liksom varit tvungen att röra upp detta, som var glömdt eller okändt? Pigorna och de gifta kvinnorna hade ju alltid tagit henne för ett lögnaktigt, oärligt barn, men aldrig för annat; barn, fattiga barn voro ju med öfver allt. Hvad förstodo väl de? Hon bultade sig själf på sina högt uppdragna knän, så att Elida, som låg och svettades i en besynnerlig feber, skyggt frågade, hvad som stod på.

»Åh, jag kom bara att tänka på — på Olof-fanten; han kallar alltid Elidas far för svärfar.»

»Hvem har lärt honom en sådan oförskämdhet?»

Elida sparkade häftigt bort en kudde, som låg ofvanpå täcket, tvärs öfver hennes fötter.

»Det har han väl själf. Men det är bäst att inte sparka åt Olof Hägg, skall jag säga; han höll på att gifva Ture lifsbröd med en järnstång, när de bröto sten tillsammans. Och nu är här inte längre någon i socknen, som har riktigt styft arbete åt Olof, utom husbonden här, så fanten kommer visst hit till våren.»

»Allting skall lassas på far, tror jag! Förr gjorde han alltid som han ville; det förefaller mig, som om hela huset vore förhexadt! — Men nu skall jag allt se till att få mod igen i far och —. Ja, här skall också bli annan ordning inomhus, det lofvar jag. Och när min bror också blir utlärd och stannar hemma som fars inspektor, skall här bli en annan dans!»

Der var något af faderns forna metallhårda klang i Elidas stämma, när hon, såsom nu, talte i hans anda.

Dora teg, och de då och då uppfladdrande lågorna från de återstående halfbrända vedträden i kakelugnen tillåto ej Elida se det hatfulla, trotsiga ansikte, som fanns så nära henne, att hon skulle kunnat lägga sin hand öfver de hånfullt skilda läpparne, emellan hvilka två rader hvita, korta, hvassa tänder med ett sakta gnisslande pressades mot hvarandra, medan Elida med stigande häftighet fortfor:

»Och när du nu har blifvit öfverlemnad helt och hållet åt mig, så understår du dig ej till att köpa

något åt hvarken den ene eller den andre — icke åt — åt mor — utan du frågar mig! Här är ju en oordning, så att en kan hissna därvid. — Hör du, Dora?»

»Hva-a? Jag är så sömnig.»

Elida hade ej mod att förnya sin befallning, det kunde ju ske en annan gång; nu var det bäst att sofva från alltsammans.

V.

Under hela vintern arbetade Elida under högtryck för att få hushållet inrättadt efter samma mönster, som hon i minnet medförde från helpensionen, och hon ordnade äfven rummen, så vidt hon kunde, efter samma system. Men lifvet i den stilla, dåsiga pensionen, där ingen hade något att dölja, där alla handlingar tålde dagsljuset, det kunde Elida ej ingjuta i sitt hem, där allt var grundlagdt på lögn eller förtegenhet.

Guldarmbandet, moderns gåfva, som hon ej hade styrka att tillbakavisa, fick inför fadern gälla för en present af skolkamrater; den moderna sommardräkten, som väntades från stadens dyraste sömmerska, hade blifvit anskaffad för penningar, influtna för smyghandel bakom faderns rygg, och nu, när det led mot midsommar, var Elida så djupt invecklad i hela detta system, att hon måste uppgifva kampen mot moderns särskilda affärer med Myrtorpan.

I början af juni kom Elidas halfbror hem från

landtbruksskolan. Han tog så småningom tömmarne från fadern, som yfdes öfver sin vackre herrelike son, och nu på midsommaraftonen skulle Ivar högtidligen insättas i sin värdighet som »inspektor» på Storgård. Därigenom blef han tillika upphöjd öfver allt närmare umgänge med sina forna bekanta bland socknens ynglingar och flickor, liksom Elida blifvit det genom sitt långa vistande i den vidt berömda pensionen samt genom sin antagna frökentitel. Båda syskonen stodo nu så högt, att de kunde vara nedlåtande mot tjänarne och beskyddande mot socknens fattighjon.

Därför skulle kalaset för Ivar egentligen bli en fest för husfolket, och till detta räknades för sommaren äfven Olof Hägg, fånen, samt för tillfället Myrtorpan, som under sin omgång på socknen just nu kommit till Storgården.

Blinde Nils var inbjuden att spela, fast Jöns Jönsson bar ett tyst, men häftigt hat till både honom och hans ständige beskyddare Göran. Denne senare misstänkte han för tidningsnotisen om den ihjälfrusna Pella. Hans hat till Nils hade sin rot i en viss fruktan, en vidskeplig rädsla för att den blinde ynglingen var begåfvad med siareförmåga.

Nils hade förutspått hans undergång med bibelns ord, och ehuru Jöns ej trodde på kristendomen, fruktade han för bibeln, såsom för ett slags mystisk skrift, hvars blotta ordalydelse innebar en outredd kraft till att göra en människa olycklig, om man på något sätt kom på kant med densamma.

Kanske Nils egde makt att återkalla den dystra spådomen, om han visade sig höflig mot honom? Om han bara inte alltid hade så mycket att säga

Dora, denne förhatlige blinde, som naturligtvis kände till allt och styrkte henne i hennes hat och spioneri på hennes egen — far. Där funnos vissa omtöcknade stunder i storgårdsmannens lif, då han förlänade sig själf martyrglorian, synnerligast sedan han började få den misstanken, att Ivar i smyg sprang efter Dora.

Hon *var* en dålig flicka; han, storgårdsmannen, lät ej narra sig af hennes fagra ansikte och ärbara miner. Sådana hade också hennes mor satt upp, men det var bara en finare eggelse — jo, tösen var allt lik sin mor, samma tjocka, buckliga hår, som alltid påminde om guld och drog blickarne till sig. — Och nu Doras flätor — eller håret, när det, upplöst och i krusig glans omslöt henne till midjan! — Länsmansskrifvaren hade tillstått, att det kunde göra en karl galen att se henne halfnaken nere vid badstället i insjöviken. Han hade råkat se den synen, men hon hade slagit honom i ansiktet, då han ville röra henne.

Ivar skulle ta hennes spel för den rena oskulden och — storgårdsmannen måste ta sig en liten konjak för att få makt öfver sin fasa.

Midsommarssolen dolde sin sena nedgång bakom ett lätt darrande flor, och luften kom i små varma böljor, mättade af vällukter från skog och äng, en vällukt, hvari granens kraftiga harts kämpade med konvaljen och nattviolen om öfvervälde i detta gungande och smekande haf af berusande midsommardoft.

Den landtliga festen, till hvilken tjänarne fått lof att inbjuda några af sina vänner, liksom Ivar hade inbjudit fyra af sina kamrater från landtbruksskolan, skulle hållas ute i skogen, där en dansbana var

uppslagen. Förfriskningar för *herrarne* voro uppdukade under en halfcirkel af tätvuxna granar; mat och öl åt *folket* fans i öfverflöd på två långa bord helt nära dansbanan.

Här och där i träden hängde ännu otända kulörta lampor, likt fantastiska frukter eller fågelbon, hvilka i synnerhet fängslade den fånige Olofs blickar. Blinde Nils och en halt klarinettblåsare utgjorde orkestern, och på dansbanan framstormade dansande par, likt en flock ungboskap, plågad af bromsar och flugor.

Ivar och hans vänner betraktade uppträdet med öfverlägsna leenden, husmodern, biträdd af Myrtorpan, höll ordning vid bordet och bevakade i smyg så väl Ture som Olof, så de ej allt för starkt förgrepo sig på välfägnaden.

Storgårdsbonden tycktes denna afton ha gjort sig till Doras skugga; han lemnade henne aldrig ur sikte, och allt ifrån dansens början grälade han på Elida, för det hon ej körde Dora till att deltaga däri med de öfriga tjänarne.

»Hon tycker ju ej om dans; dessutom skall hon passa upp herrarne,» svarade Elida, som samlat hela sin uppmärksamhet kring broderns vänner.

Hon erfor nu för första gången den tillfredsställda fåfängans berusning. Alla desse unge män tycktes blott ha tankar och blickar för henne, husets dotter, som visste med sig själf, att hon grundligt lärt att skicka sig som en bildad dam, och dessutom, tack vare de hemliga studierna i ingeniörens kvarglömda böcker, kände sättet, hvarmed firade damer fångade männens sinnen. Hon glödde och strålade i sin unga triumf; hennes fantasi omslöt dem alla

som ett byte; hon frassade i öfverflödet och fann det tarfligt att göra ett val, fast hon hela sommaren svärmat för en af dem.

Doras utsäde gick upp och sköt hastigt i växten under midsommarvärmen.

Dora själf kom nu med en bricka toddyglas och annat tillbehör till omvexling med punschdrickandet, där borta under granarna, där Elida var en uppsluppen värdinna och nu som bäst höll på att tända en cigarrett vid en af herrarnes cigarrer.

Dora råkade stöta till denne herres arm, så att hans brinnande cigarr snuddade vid de gulaktiga spetsarne kring Elidas framtill i fyrkant utskurna klädning; gnistor och aska nedföllo på hennes barm, han släckte med händerna, blåste bort askan, beklagade ömt och smålog.

»Se då upp, när du serverar, människa! Kan du då aldrig lära dig dina sysslor!»

Elida var förvirrad, hon gjorde sitt första erfarenhetsrön i kurtis, och den känsla af skam, som kom öfver henne vid den unge mannens djärfva beröring, gaf sig luft i vrede mot Dora.

Men denna hade också under det senaste halfåret undergått en stor yttre förändring.

Elidas yttre förfining, hennes broderade linne, dyrbara kläder och prydnader, hade gjort ett djupt intryck på Dora, som ännu aldrig egt annat än andras aflagda paltor. Och den aftonen hon framför brasan höljde sin ungdomliga gestalt i Elidas hvita, silkesmjuka linne, slog det henne, som en uppenbarelse, att hon i sin skönhet egde en lika stor makt öfver människor, som den hon hittills egt genom att ingifva fruktan. Hennes diktan och traktan stod

sedan förnämligast till vackra dräkter, band och godtköpssmycken. Hon fick också något så när allt hvad hon eftertraktade, och genom tyst öfverenskommelse emellan Elida och föräldrarne forskade ingen af dem djupare i denna sak. De visste, att de alla tre bidrogo till Doras extra inkomster.

Nu stod hon emellan herrarne iklädd en ljusröd bomullsklädning med draperi, kantadt med hvita bomullsspetsar. Håret var högt uppkammadt i nacken, och ett par rader täta småkrusiga lockar lågo till hälften dolda under hennes höga spetskrås, hvilket var något tillbakaviket under hakan för att lemna plats åt ett oäkta korallkors, fastknutet vid ett svart sammetsband.

Med ett ödmjukt: »Förlåt, fröken!» såg hon bönfallande upp till Elida.

Herrarne sågo bestörta ut, det var synbart, att ingen, utom Ivar och en af de andra ynglingarne, kände henne eller hade klart begrepp om hennes ställning i huset.

Ivar märkte, att vännerna kräfde en förklaring af honom, och då han i Dora ej såg mera än för detta fattighjonet, nu en vacker tjänstflicka, som redan fångat hans sinnen, ropade han glädtigt:

»Kom, Dora, ta vi två oss en vals, jag vet du kan dansa; det gjorde du redan som liten vallflicka. — Mina herrar, skola vi ej med vår närvaro illustrera dansen där borta på banan?»

Han grep Dora kring midjan, liksom för att försäkra sig om henne och tryckte henne sakta intill sig under de mörka granarna.

Hon lät det ske, ty hon såg att Ivars far stod bakom dem och trampade upp och ned af oro och harm.

»Dora, du skall strax komma bort till mor och hjälpa henne!» sade han häftigt.

»Nej, nu skall hon dansa med mig, festens hjälte!» skämtade Ivar. »Hvem dansar med min syster?»

»Om *jag* får den äran!»

Det var kyrkoherdens brorson, Harald Linde, Elidas tillbedjare, som bugade sig för henne. Det var samme unge man, som nyss med giriga händer och blickar kommit henne att ana faran af utmanande blickar och dito dräkter. Nu bugade han sig dock så vördnadsfullt, att hon blygdes för sin — blyghet. Hon slog upp ögonen och gaf honom en blick, som lofvade långt mera än hon anade, och så tog hon hans arm och följde efter Ivar och Dora.

Harald Linde var en af dessa ynglingar, som genomgått fem klasser i ett elementarläroverk och därunder fått leda till studier samt fattat beslut att lära landtbruk. Det kalla, egoistiska lifvet i kyrkoherden Lindes hus hade tidigt ingifvit honom misstro till kristendomen och denna misstro öfvergick i skolan till suveränt förakt för allt, som ej var handgripligt i världen, kunde uträknas med siffror eller bevisas med bestämda experiment. Han ansågs för en mycket hygglig ung man, ty han egde en viss världsklokhet, hvilken bevarade honom för gröfre utsväfningar och som höll hans sinnlighet inom sådana gränser, att hans rykte och helsa voro föremål för många jämnårigas afund.

Men Harald Linde hade ännu ej lärt känna en lidelse, som bryter ned sådana fördämningar som de, med hvilka han hittills skyddat sig.

De öfrige herrarne hade bjudit upp där borta i

tjänstfolksklungan, och nu gick den ena dansen efter den andra i vild fart.

Blinde Nils spelade som om älfvaleken suttit i hans fiol. Han visste att Dora dansade, dansade efter *hans* musik, och nu skulle hon förnimma, att han kunde spela.

Jöns Jönsson försökte emellan hvarje dans att få bort Dora, men hvarje gång lade ungherrarne sig emellan, och Elida kände sig behöfva hennes närvaro i denna yrande lek, som gjorde henne liksom rusig. Hon flög i dansen från den ene till den andre af broderns gäster; alla fyra täflade om att dansa med henne och hviska ömma ord i hennes öra.

Emellan hvarje dans smuttades och dracks ur punschglasen, man »lade bort titlarne» och kallade hvarandra du. Dora, som ej räknades till denna krets, hvarken drack eller klingade, utan höll sig i skuggan, när hon ej passade upp eller dansade. Men Ivars förstulna blickar sökte henne öfverallt.

»Elida är något till firad, skall jag säga!» anmärkte Myrtorpan halfhviskande till hennes mor. »Det ser ut som om prestens fosterson slog sina slag. Såg mor, att han nyss drog af med henne inåt buskarne?»

»*Drog af!* Ingen *drar af* med en så bildad flicka som vår. Vi ha gudskelof kostat på henne en uppfostran och lärdom, så vi inte behöfva passa på henne. Hon reder sig och vet nog både hvad hon vill och hvad hon gör.»

»Ja, inte menade jag *något annat*, kära mor! Och Dora, hon är äfven med i smöret! — Men Ivar är ju *också* bildad och lärd till inspektor, så det har ingen fara. — Se, nu dansar han igen med henne!»

»Har nog sett det, Hanna; men den saken angår inte mig. Ivar är bara min styfson, och Dora är — inte *min* dotter. Jöns får ligga som han bäddat åt sig», tillade hon med en likgiltighet, som var starkt blandad med skadeglädje.

De kulörta lamporna tändes, tjänstfolkets stämning blef allt högre och högre liksom stampningarna och tjo-ropen på dansbanan. Elida började känna sig generad öfver att dansa bland den skrålande skaran, och då en vild galopp afslöts med ropen: »Kyss på dansen!» lät hon sig åter af Harald Linde föras in i den mörkare delen af skogen. Hon ville höra en kärleksförklaring, och han — han var halfrusig.

De öfrige herrarne dansade ännu, Ivar nästan hvarje dans med Dora. Han var yr och rusig, dock mindre af punschen än af hela hennes väsen, som fyllde honom med en hittills okänd glöd; han hade blott *en* känsla, ett begär, en åtrå, att ständigt hålla henne i sina armar.

Och Dora log mot honom, hviskade i hans öra ömma böner, att han skulle släppa henne — icke se till henne; han bara gjorde henne olycklig.

Vid hvarje uppehåll i dansen förnyade hon dessa innehållsrika böner, och hvarje gång tystade han henne med att trycka henne hårdt intill sig och på nytt storma fram i dansen.

Det var nu en polkett. Ett par gånger hade Ivar snafvat öfver något föremål; nu, vid det han dansade ut, fälldes han raklång i banan.

Ursinnig sprang han upp, och i det hans blickar sökte Dora, som hastigt och vigt kommit på fötterna, mötte de Olofs triumferande ansikte.

»Hur understår du dig, usling!» röt Ivar.

»Så gjorde storgårdsmannen med blinde Nils; jag skall bli storgårdsmannens svärson och kan fälla den, som —»

En ljungande örfil afbröt fånens tal, och han tumlade tillbaka mot den brädställning, på hvilken musikanterna sutto. Musiken afbröts af skakningen, och med ett vildt tjut rusade nu Olof på Ivar; men denne var en öfvad brottare, då fånen blott var en klumpig jätte. Innan någon hann blanda sig i striden, låg Olof på marken och med ett stycke läkte, ryckt från musikanternas fotbräde, gaf Ivar i ursinnig vrede fånen slag på slag öfver skuldror och armar, utan att akta på hans hotelser.

»Dora, Dora, hvad står på, hvar är du?»

Den blindes röst ljöd gäll och ångestfull, hans famlande händer utsträcktes till alla sidor och han kraflade sig ned från brädställningen.

Dora hade med girigt intresse betraktat brottningen; hon trodde, att Olof skulle segra, ty hon kände hans styrka. Nu drogos hennes blickar hastigt upp till Nils, och glömmande allt annat, sprang hon fram, hjälpte honom ned och förde den uppskakade ynglingen utom det närmaste hörhållet för de tättljudande slagen på den fallne fånens oviga kropp.

»Det är ingenting, ingenting, Nils, bara den nye inspektoren, som brukar käppen på Olof, som först fällde honom med foten,» tröstade hon.

Elida kom häftigt springande fram förbi Nils och Dora; hon skyggade till, när hon såg dem, men stannade ej, utan ilade fram mot dansbanan, troligen för att afstyra vidare upptråden.

»Dora, Dora», hviskade den blinde, »du skulle

inte stanna här i Storgården, det sägs redan att Ivar —»

»Tyst, tyst, Nils; jag ser någon smyga där borta!»

Hon böjde sig nyfiket framåt. En manlig gestalt gled emellan träden på samma gångstig, på hvilken Elida nyss rusat fram; han måste, liksom hon, förbi lyktorna där — Dora undertryckte ett rått skratt, då hon såg att det var Harald Linde.

»Hvem är det, Dora?»

Hon besvarade ej den blindes ängsliga hviskning, men till hans bestörtning började hon högljudt snyfta, och i bedjande ton ropade hon:

»Ack, käre herr Linde, kom hit, kom hit, hjälp mig!»

Linde skyndade fram. För ögonblicket begärde han ej bättre än att bli sedd i sällskap med en annan flicka än Elida. Han hade nyktrat till, men icke nog för att tänka riktigt klart; sinnesruset, den ljumma, doftande natten, lyktornas magiska skimmer, Elidas oväntade, djärfva lek med hans sinnlighet, hennes allt svagare och svagare motstånd mot hans kyssar, hennes plötsligt brinnande läppar — Han raglade ännu i sinnesyra, fast han kände en viss ånger, blandad med fruktan.

»Hvad står på?» frågade han med osäker röst, då han såg Doras väl spelade förskräckelse. Han tog henne om lifvet, för att lugna henne, lyfte begärligt upp hennes nedböjda hufvud, och hans blickar förlorade sig plötsligt i dessa svarta, blanka ögon under de nedfallna gyllene hårmassorna.

Var det mörka dämoniska makter, som omgifvit denna i laster och brott uppvuxna flicka med ett fluidum, som drog sinnlige män liksom magneten

drar järnet? Eller var det blott hennes egendomliga skönhet och halft utmanande, halft undvikande väsen, som nu äfven fångade Linde, liksom hon förut fängslat Ivar i osynliga bojor.

»Hva — hvad är det, min kära flicka?»

»De slåss, jag är rädd om Ivar, Olof!»

»Om *Ivar!* Bryr du dig om honom?»

Han drog henne intill sig.

Dora hade vunnit sin afsikt. Hon hade förut väckt Lindes uppmärksamhet, och nu hans svartsjuka. Nu hade hon både bror och syster i sitt våld.

I ålder var Dora ej mycket öfver sjutton år; i erfarenhet om synd och last kunde hon säga till sig själf, att hon räknade dubbla åldern. Själf var hon fullkomligt herre öfver sina sinnen; hon gick nu aldrig längre, än att hon alltid kunde se ned på männen, som på de besegrade. Där fanns ingen af hennes manliga bekanta, allt från länsmansskrifvaren till Storgårdens stalldräng, som icke blifvit lockade och tillbakaslagna.

»Gå, rädda den stackars — Olof, fånen!» bad hon. »Gör det, snälla herr Linde! Ivar är så häftig, och det är synd om Olof!»

Hon såg honom ömt in ögonen.

»Ja, jag skall, men kan jag sedan få tala vid dig? — Du är så skön, så skön! — Du lofvar ju att ej springa bort!» hviskade han och sprang så själf fram mot dansbanan.

Där hade oväsendet redan upphört genom de öfrige herrarnes mellankomst. Olof inspärrades af drängarne i en tom vedbod; herrarne drogo Ivar bort till toddybordet.

Jöns Jönsson hade blek af skräck sett sonens slagsmål med fånen, och ur stånd att inskrida, vände sig hans förskräckelse snart i vildt hat mot Dora, ty med en säker instinkt, kände han, att hon var det hemliga upphofvet till oväsendet. Han förstod väl hvad fånen menade, när han kallade storbonden för svärfar, fast han äfven låtsade antaga, att Olofs prat gällde Elida.

Hvar höll Dora till? Nu skulle hon ändtligen få höra, att han kände henne för hvad hon var!

Midt genom den sorlande och snackande tjänstfolksskaran bröt han sig fram med nedböjd panna, likt en vildsint tjur; men han stannade tvärt, då han emellan träden såg Doras ljusa klädning.

Hvem var det nu, hon hade lockat i garnet?

Hans blod kokade af vrede vid tanken på hennes sedliga förderf; det var upprörande att nödgas ha en sådan varelse i sitt hus, att veta henne hvarje natt sofva i samma rum som hans Elida. Nu, nu skulle han gripa henne på bar gärning, och bort skulle hon, bort, så att han kunde få ro och fred samt slippa hålla vakt om sin son. — Nu ändtligen skulle han ta mod till sig och drifva henne bort ur sitt hus.

När Dora skickat bort Linde, vände hon sig småskrattande mot Nils.

»Så, nu äro vi fria från den fine herrn, Nils; och som här väl ej blir dansadt mer i natt — Elida bryr sig nog ej längre om festen —, så skall jag följa dig hem till Göran Larssons.»

»Dora, hvarför är du så snäll mot mig, men stygg mot alla andra?»

Där låg både sorg och oro i ynglingens ton.

»För du kan ingenting se och håller ändå af mig. Ja, *det* förstår du inte. Men det säger jag dig, att om jag kunde bli rik, så skulle du ha alltihop. Jag skulle resa till främmande land, där skall vara så snälla doktorer. Ja, ibland tänker jag att vi kunde vandra —»

»Dra åt helvete, det borde både du och den blinde hycklaren, så vore hederligt folk befriadt från er!»

Storgårdsmannen frampressade orden, så att de kommo likt ett doft rytande.

Nils for förskräckt åt sidan, men Dora rörde sig ej, utan såg hånleende på den af raseri skälfvande mannen. Han hade förlorat sista skymten af klokhet och besinning, när han såg sig bedragen i sitt hopp att beträda Dora med någon otillbörlig handel.

»Har du *nu* ingen annan, än den blinde uslingen att förderfva? Ja, titta du, slyna, jag känner dig jag! Jag vet, att du var ett afskum långt innan du läst dig fram — att du låtsar vara ärbar nu, bara för att kunna göra större olyckor. — Ja, du skrämmer mig ej längre, hela världen må få veta hvem du är, men bort skall du, bort, bort, bort, om jag så skall —».

Han for fram emot henne med handen höjd till slag; alla dessa årens fruktan och hat, alla tillbakaträngda hämndtankar sprängde banden och gåfvo sig luft i ett doft, vilddjursaktigt rytande.

Dora vek hastigt undan, så att hon kom midt i ljusskenet från de två närmaste lyktorna.

»Ja, kom och slå! Eller rör bara ett hår på mitt hufvud, och ni skall önska att ni redan låge

tre alnar under mullen, ni gamle usling! *Ni* talar om dåliga barn, ni som har barn i hvar by och flere, som andra socknar få föda! Och Lena, som ni gifte bort med Ola stalldräng? — Tiga! Nej *hvarför* skulle jag tiga? Ni sålde mig ju, så snart jag var född, sålde mig till socknens värsta tjufpack, där jag fick frysa och svälta; lät mig växa upp bland skökor, som aldrig talade om annat än sitt yrke. Hit kom jag mot er vilja; ni blef tvungen att köpa mig af socknen, och så skänkte ni mig åt er dotter, som ett slags träl. — *Ni* har nu ingenting att säga öfver mig, sedan er son blef husbonde här. — Det är *honom* jag nu har att göra med, förstår ni det, Jöns i Storgård?»

Nu var det hon, som i vildt raseri gick steg för steg mot honom, medan han, kanske omedvetet, vek baklänges; båda talade i låg hväsande ton, vreden halfkväfde rösterna.

»Dora, Dora, inte så, inte så!» bad den blinde. »Tänk på orden i visan: Väl kan den få nåd, som har bedrifvit synd, men aldrig får den nåd, som bannar far och mor!»

Dora slog ringaktande ut med handen; men Jöns, som noga kände den gamla visan »Om himmel och helvete», såg åter för sig den förfärlige profet, som en gång förr förkunnat honom olycka, och hans raseri vände sig mot denne, hans samvetes hemlige väckare.

»Kommer du igen med dina förbannade spådomar, pojke!» hväste han knappast begripligt. »Du får dina ingifvelser af Göran Larsson, som vill vara bättre än annat folk! Men jag skall lära honom hoppa, du! Han skall få för sitt tidningsklotter! —

Ja, kom inte och säg, att länsmansskrifvaren är den, som skrifver sådant, för jag håller på att det är Göran; om det också *inte* vore han, skall han få dansa, det äro vi flere om. Fattigpacket har blifvit bångstyrigt, sedan han kom in i styrelsen; nu får han se, om blinde Nils, hans gunstling, och Dora, som han prackade på mig, kunna betala hans uppsagda skulder.»

Raseriet slog plötsligt öfver till gråt, då Dora, utan att bry sig om hans nya hotelser, tog Nils vid handen och sade:

»Kom nu, så skall du spela, ty jag skall dansa polkett med Ivar!»

Det var dock blott ett nytt hugg mot storgårdsmannen, och hon förde endast den blinde tillbaka till dansbanan för att taga hans fiol.

Det kunde nu vara nog med alltsammans för i natt. Kanske hon i morgon gick med blinde Nils ut i vida världen; hon kunde sjunga, han spela, och när han så ej hade någon annan på hela jorden än henne, då kunde hon kanske bekänna den handling, hon bar på, som på en ständigt glödande järnpil midt i bröstet, säga att hon kunnat släcka den anlagda branden vid Myrtorpet, om hon ej önskat att Ture skulle bli mordbrännare, så att hon sedan kunde skrämma honom med en angifvelse.

Herrarne hade brutit upp, de på banan lekande paren sökte förgäfves fortsätta festen, lamporna slocknade, och pigorna hjälpte mor Dikta att duka af bordet.

Dora öfverlemnade Nils åt Görans piga, som skulle leda honom hem; själf tog hon en omväg för att obemärkt komma in, hon gittade ej hjälpa til

med sysslor, som hon på något sätt kunde undkomma. Hon hade öfvertygat sig om, att Elida för en stund sedan gått in.

I trädgårdsgrinden mötte hon Myrtorpan, som tycktes hålla utkik efter någon. Dora knuffade henne åt sidan, hon anade att Hanna spionerat på Elida, och Dora kände ett ögonblick en plötslig vämjelse vid hela detta lif i lögn, last och brott. Bättre vara blind, som Nils.

»Se på slinkan, som lockar sin egen bror!»

Myrtorpan slängde detta utrop efter Dora; denna vände icke ens på hufvudet. Ivar kunde ju själf ha besvär att ta reda på deras släktskap, det angick ej henne, hvad han gjorde; hon var led åt alla karlar, de voro efterhängsna som kattor.

Den ljumma, tätt böljande nattdimman hade fått en lätt rosenfärg, en frisk vind strök fram genom fruktträdens toppar och öfversållade Doras fuktiga hår med skära blomblad. En solstråle bröt plötsligt fram, hon slog händerna för ansiktet, för att skydda ögonen, och kom in i Elidas rum med bröstet flämtande af en sinnesrörelse, för hvilken hon ej egde något namn, men som tycktes vilja sammansnöra hennes hals. Hon hade ej gråtit den dag, hon kunde minnas, men nu skulle hon velat gömma sig för solens ljus, för människors blickar och gråta tills hon upplöstes, utplånades som isen utplånas af regnet. Men Myrtorpan stod ju där och såg hånande efter henne.

Elida hade fällt ned rullgardinen och tändt lampan. Hon satt med hufvudet i händerna och bläddrade i en bok, läsande en bit här och där, utan att vända sig om, när Dora kom in. Denna såg

vid en flyktig blick, att det var den af ingeniörens glömda böcker, som innehöll de mest målande skildringarna af stora världens sedeslöshet. Elida plägade berätta rumskamraten scener ur denna bok. Dora kände en plötslig lust att slå Elida och rifva boken i tusen bitar, *hvarför* visste hon ej, men hon hade som barn känt samma lust, då hon blifvit öfvermätt på en kringstrykande harpspelerskas berättelser från den tid denna tjänade på ett värdshus.

Dora ref af sig kläderna, utan att säga ett ord, och kastade klädningslifvet från sig, så att dess knappar rasslade mot stolkanten.

Elida såg upp med en skygg blick.

»Har du haft förargelse, Dora?»

»Jag har försvarat blinde Nils mot din eländige far!» svarade hon rått.

»Far, jaså far — han hade kanske druckit», svarade Elida tankspridd. »Jag är rädd, att Ivars kamrater göra narr åt hela tillställningen; de ha alla varit ute i stora världen och — ja, jag borde kanske ej ha blandat mig så där med tjänstfolk. — Talade du med någon af herrarne? Sade de kanske något?»

»Elida kunde ju frågat Linde, om han var belåten!»

Vid Doras gäckande ton kastade Elida sig med ansiktet mot boken.

»Han är min — min fästman», mumlade hon.

»Jaså, friade han där inne i skogen? Hade han bara inte druckit så mycket, att han glömmer alltihop?»

»*Glömmer!* Är du galen?» for hon upp. »Glömmer! Jag är väl ingen piga, som en herre kan ha

den ena stunden och slänga ifrån sig den andra! Jag är hans jämlike, han *älskar* mig, älskar mig. och jag, jag tillhör honom, tänker på honom, längtar efter honom, så —»

»Att Elida behöfde trösta och spegla sig i boken där», gäckades Dora.

»Du förstår då mer än alla andra!» mumlade Elida, hastigt släckande lampan, och började kläda af sig i det underligt darrande ljus, som kämpade med det kvafva rummets djupa skymning.

Dora svarade ej. Hon kände en häftig svartsjuka, utan att dock erfara några ömma känslor för Linde. Men hans hela utmanande väsen lockade henne till att se, om hon icke äfven kunde få honom i sitt våld.

»Säg mig, Dora», började Elida med tvekande inställsamhet, »tycker du om Ivar?»

Intet svar.

»Myrtorpan har länge låtit mig förstå detta, och —»

»Elida skall väl varna mig, liksom fader Jöns gjorde nyss! — Men hur fattig jag är, så rår jag dock om mig själf.»

»Varna! Nej!» sade Elida ifrigt, »om du bara är säker på att Ivar menar *ärligt*, så är du ju lika hederlig flicka för det du är fattig.»

»Jag kan få tänka på saken», svarade Dora med ett kort skratt; »det kan ju hända, att Elida är stoltare vid dagen än nu om natten.»

Hon vände sig hastigt mot väggen. Den uppstigande gråten hade sjunkit och lagt ett nytt lager af smutsig isskorpa öfver hennes nyss af häftiga stormar upprörda hjärta.

VI.

En eftermiddag i början af september kom Dora söndagsklädd gående genvägen, som genom skogen förde till prestgården. Hon gick dit hvarje lördagseftermiddag för att hos arrendatorns hustru lära sig gammaldags väfnad samt fintvätt och glansstrykning. Någon gång hade Elida gjort henne sällskap för att se på väfnaden, en golfmatta i fornnordiskt mönster, afsedd för Elidas hemgift, hvilken, enligt seden på landet, modern redan börjat lägga undan, innan flickan kommit ur barnåldern.

Denna eftermiddag gick Dora ensam. Gångstigen lopp genom en nyodling tillhörande Storgården. Ture och Olof voro i färd med att bryta upp en stor sten, så nära gångstigen att Dora ville göra en liten sväng utåt marken för att komma dem förbi.

»God dag, Dora! Du är tös, som duger, har två fåglar i handen och en i skogen nu för tiden!» Tures glåpord dref henne åter in på gångstigen, och hon kom rakt emot honom och Olof.

»Ture gjorde klokast i att inte klyfva näbb för starkt, utan vara glad när *jag* tiger», svarade hon hotande.

»Ah strunt! Du aktar dig nog för att röra i vår gamla bekantskap, nu, när du kan välja på så många kärestar».

»*Gamla!* Mordbranden på Myrtorpet är inte —»

Hon fick ej tala ut, ty Ture höjde järnstången hotande öfver hennes hufvud. Förfärad vek hon

åt sidan. »Vill Ture nödvändigt sluta med att mista hufvudet?» ropade hon. »Akta sig bara, Olof är vittne!»

»Olof är vittne. Dora är min fästmö, ingen får röra henne, ingen! Olof är stark», sade fånen.

»Det är rätt, Olof! Passa bara på Ture! Vill han röra mig, mister han sin tjufnacke.»

Dora sade detta i lätt, hånfull ton, ty hon kände sig nu trygg för öfverfall. Ture visste af gammalt, att det var farligt, om fånen blef retad.

Dora gick småsjungande framåt gångstigen, då och då vändande på hufvudet för att nicka åt Olof. Ture slungade i vanmäktigt raseri en flod af hotelser och förbannelser efter henne.

I stor oro väntade Elida på det bud, Dora nu skulle hemföra från Harald Linde. Hon hade blott träffat honom ett par tre gånger sedan midsommaraftonen och då aldrig ensam, och för att kunna få bud från och till honom, hade hon föreslagit Dora att lära väfnad och fintvätt hos arrendatorns hustru.

Förslaget mötte ej något hinder, ty genom Myrtorpans halfkvädna visor hade Elidas föräldrar kommit att betrakta Linde som dotterns blifvande fästman och trodde, att han endast väntade att fria, tills han fått sig ett lämpligt arrende.

Jöns Jönsson hade känt sig för hos Linde, om han ej skulle ha lust att köpa Göran Larssons gård, hvars inteckningar voro i hans händer. Linde hade svarat undvikande, men storgårdsmannen ansåg dock saken vara afgjord, blott han bringat Göran i ett sådant trångmål, att han måste afstå egendomen.

I samma anda voro de muntliga bud, som Dora hvarje gång framförde till Elida från Linde.

Och dock hade han aldrig för Dora nämnt Elidas namn; tänkte han någon gång på mötet i skogen, var det aldrig Elidas glödande läppar, utan Doras, som brände mot hans. Dora hade helt och hållet fått makt öfver honom, Elida stod för honom som en dröm, hvilken han ej brydde sig om att minnas.

Och Dora lekte med hans lidelse, så som hon lekte med Ivars, utan att bry sig om antingen det bar eller brast. En tanke hade emellertid grytt hos henne; hon ville föra leken till ett slut, som ingen anade. Man skulle länge, länge minnas henne i socknen!

Hon visste, att Linde, som vanligt, då hon gick från prestgården, äfven denna afton inväntade henne i skogen; det gällde nu att se, hur långt hon kunde drifva honom.

Här kom han.

»Nej, låt bli mig, Harald! Jag låter ej oftare kyssa mig. — Det är illa nog, att det skett en gång. — Det är bra orätt af dig att fresta en stackars flicka, som blott har sin heder! — Att locka till sig ens kärlek. — Nej, Harald! Nej, rör mig ej! Jag vill aldrig möta dig mera! Vill inte min förre husbonde ta mig med till Amerika, så jag måtte kunna glömma dig, så tror jag, att jag tar lifvet af mig!»

Detta plötsliga utbrott af en lidelse, lika våldsam som hans egen, kom öfver Harald Linde som en uppenbarelse från en okänd värld och försatte honom i ett slags upphöjdt hänryckningstillstånd. Hon, som hittills så noga vaktat sina känslor, att hon aldrig gifvit honom mer än enda kyss, och den tog han halft som rof, hon tänkte nu på att fly

för en kärlek, som hotade att bli henne öfvermäktig. Hon, det värnlösa, sålda, förtalade barnet, hur ren var icke hon emot den förfinade Elida! Han glömde allt för stundens rus.

»Dora, vill du bli min hustru?» hviskade han.

»*Om jag vill!* Ack, Harald, en sådan lycka är inte till för mig! Du vet väl, hvem jag är —»

»Ja, men din far har ju på sätt och vis upptagit dig. Han har föreslagit min farbror, att jag skulle öfvertaga Görans gård. — Så, gråt inte min egen kära flicka, och var inte rädd för mig längre; jag är en hederlig karl!»

Linde kände sig ha gjort ett offer, som höjde honom öfver vanliga dödliga, och med det djupa andetag, som vidgade hans bröst, blåste han bort den sista skuggan af Elida. Familjen borde vara tacksam, att *han* tog upp det oäkta barnet och gaf det en hedrad samhällsställning.

Månstrålarne lekte emellan träden, syrsorna höllo aftonkonsert, dufvorna kuttrade sömnigt. Hvad världen är skön, när man själf är god och dygdig! —

»Kom, min egen flicka, så gå vi stora landsvägen det stycke som jag följer dig; sedan kan du gå genvägen genom nyodlingen.»

Vrede och löje öfver hans öfverlägsna, beskyddande ton kämpade inom Dora, men hennes ansikte uttryckte blott ett stilla begrundande. Tanken lekte också en stund med möjligheten att bli Lindes hustru, att kunna räkna sig i nära släkt med kyrkoherden och hans högmodiga fru, som blott haft några linnetrasor och en flaska lingonsaft att gifva åt den arme, blinde Nils. — Hon slog afvärjande med handen: Myrtorpan och Ture, de två kände henne

och gingo lurande och väntande på att olyckan skulle komma öfver henne. Sökte hon komma fram i världen, då skulle dessa två rifva upp hennes barndomshistoria, rifva upp allt, ända ned till bottnen. — Nej, hon kunde aldrig komma ur eländet, men skaffa sig sällskap, stort, fint sällskap däri, det kunde och det skulle hon också göra.

Harald och hon gingo tysta bredvid hvarandra på den hvita, dammiga vägen, öfver hvilken de enstaka träden vid diket kastade fint tecknade skuggor. En sval vind pustade bort Haralds upphöjda stämning, i det den afkylde hans heta blod, men han *ville* ej afkylas; han ökade stegen för att bli varm som nyss, men själfva takten i hans gång sade: för långt, för långt!

Han såg hastigt bort till Dora, för att ånyo berusa sig af hennes skönhet, men hans tanke ville ej gripas af denna, utan fäste sig vid den omständigheten, att hon synbart med afsikt klef midt i trädkronornas skuggor och trampade på dess finaste grenar.

»Du tycker dig visst gå på trädtopparne nu», sade han och ville kyssa henne.

»Tyst! Här kommer någon!» hviskade hon, som under sin vallhjonstid fått en vildes fina hörsel. »Gå, spring in i skogen, det är Ivar — inspektoren!»

»Din *bror*, Dora, det vet du ju. Vi kunna ju säga honom, hur det är!»

»Nej, nej inte förr än du har ett hem till mig! Du vet inte hur jag har det — Elida —»

Lindes åter uppskrufvade feststämning föll ihop som en tömd luftballong. — *Elida.* —

»Ja, du har kanske rätt, jag afgör först saken med farbror. Vi ha tid att vänta. Vi träffas nästa lördagskväll!»

Linde hoppade öfver diket och var försvunnen i skogen, innan Ivar blef synlig vid vägens skarpa krökning.

»Så länge du dröjt, Dora!» sade Ivar, »Elida väntar dig! — Säg, bär du verkligen bud dem emellan? Jag litar just ej på Linde, ty jag känner honom från landtbruksskolan, han förstod konsten att locka flickor, liksom ljuset lockar mygg. — De blefvo vingsvedda; han stod lika ren och klar. Akta dig, Dora, lek hvarken med honom *eller mig!*»

Ivar var starkt upprörd.

»Hvem har satt griller i dig, Ivar?»

»Griller! Far ligger öfver mig, att jag skall uppsäga dig ur tjänsten. — Myrtorpan har sagt honom, påstår han, att Linde brukar möta dig i skogen.»

»Ja, *hvar* skulle jag eljes få tala med honom? Han har ju ej velat fria öppet, förrän han fått något att gifta sig på. Nu har han beslutit sig och har i kväll frågat mig om storgårdsmannens dotter skulle kunna nöja sig med att bo i Görans gård.» Dora log invärtes åt dubbelmeningen i sina ord.

»Nå, det var då ändtligen väl! Elida är ju ryckvis som halftokig af kärlek till honom — så blefvo också alla de andra flickorna, som han utmärkte, — och — Dora, jag har nästan varit rädd att också *du.*»

Rösten hade ett ömt, skälfvande tonfall.

»Det var en öfverflödig rädsla, Ivar!» Dora såg nyfiket in i hans starkt arbetande ansikte och till-

lade: »Där går genvägen genom skogen, vi gå väl den?»

Han besvarade frågan genom att slå armarne kring henne, lyfta upp henne och bära henne öfver det halft nedrasade diket genom björnbärsrankorna.

»Låt bli sådana konster, Ivar! Du vet väl nu, att jag ej är sådan, som du kanske i början tänkte. Men då jag nog kan förstå, att du ej menar allvar, så har jag tänkt på att flytta härifrån. De behöfva en städerska i prestgården nu i oktober, och jag är väl knappt lagstadd hos er.»

Han stannade förfärad. »Flytta! *Flytta till prestgården*, Dora! — Det kan du inte mena? Du vet ju nog, att jag ej kan undvara dig, att jag åtminstone måste se dig hvarje dag, om lifvet ej skall bli en ödemark. — Dora, jag kan ej säga, hur jag känner det — vet ej, hvad du gjort vid mig, men jag är som galen, när du ej är därhemma. — Jag vill tala vid far, jag vet, att han blir ursinnig, men han får foga sig. Och när nu Elida gifter sig, så göra vi detsamma. *Det* vill du, Dora, säg, *det* går du in på?»

Han var så upprörd, att hon erfor ett slags medlidande med honom och lät honom lägga armen kring sitt lif. Men då han böjde sig ned för att kyssa henne, ryckte hon sig häftigt lös, ty med en känsla af vämjelse såg hon nu blott i honom sonen till den man, som hon hatade och afskydde, kanske mest därför att hon visste sig vara hans barn, vara af samma kött som denne fete, lättfärdige, oförsynte rumlare. Att ha ärft hans ögon, kanske också ha fått sinnelag efter honom! Det var att bli galen åt!

»Först vill jag se, om du håller ord,» mumlade hon.

»*Det* skall du få se, när jag kommer hem igen!» sade han med fasthet.

»Skall du resa bort?»

»Nå, oroa dig inte, lilla toka! Jag skall bara möta en gammal kamrat vid järnvägsstationen i morgon bittida och med honom göra en tur till ett par landtbruksskolor och mönstergårdar i Danmark; om åtta dagar, eller så omkring, är jag här igen.»

De gingo framåt bredvid hvarandra på skogsvägen, men där nyodlingen tog vid, stannade Ivar och lät Dora gå före sig på den smala, tilltrampade stigen. Hon gick med sänkt hufvud, uppfylld af en känsla af mättad hämnd och fåfänga. Om bara storgårdsmannen visste, att hon hade både hans dotters och sons framtid i denna sin hand, hvilken hon med afsky dragit till sig, då han en gång i ett bättre ögonblick ville fatta den! Det var en gång då hon, medan hon vallade för Göran, hade mött honom, och han hade gifvit henne femtio öre. Sedan hade hon aftvingat honom lika många kronor, utan att akta hans okvädinsord och förbannelser.

Hon spratt upp från sina stygga minnen och nästan slängde sig baklänges i Ivars famn. Tvärs öfver vägen låg en karl framstupa, och Dora snarare anade än såg, att det var Ture. Darrande höll hon sig fast vid Ivar.

»Han är väl drucken och sofver ruset af sig,» sade Ivar och vidrörde den stela kroppen med foten. »Hvad — hvad är detta? Styf, kall» — Ivar kände på hans händer och vände hans ansigte mot månljuset, som klart belyste den öppna, röjda plat-

sen. Tures ansikte var svartaktigt, som de uppbrutna stenarne omkring honom; munnen stod öppen, tungan syntes.

»Strypt, mördad!» Ivars händer blefvo slappa af den fasa, som så plötsligt bröt in öfver honom midt i hans kärleksdröm. Dora höll sig skälfvande fast vid hans kläder.

»Låt honom ligga, låtom oss gå, gå andra vägen hem, så att ingen får veta, att vi sett detta! Kom, kom, Ivar. Jag kan inte se honom. — Kom, kom, käre Ivar!»

I en ångest, som knappt gjorde hennes ord begripliga, hängde hon sig fast vid Ivar och drog honom in på en gångstig, som förde tillbaka till landsvägen, och hon var så utom sig af skräck, att Ivar gaf efter för hennes böner att följa henne.

»Detta skulle bara förhindra din resa i morgon,» flämtade hon, »du skulle få vittna och jag med; det skulle röras upp i hans lefnad, och man skulle tvinga mig att tala om hans lif, den tiden jag var såld till honom!»

Dessa skäl blefvo afgörande för Ivar, och han samtyckte till att förtiga saken. Men då de kommit ut på landsvägen och gingo raskt mot hemmet, kunde han ej underlåta att fråga henne, hvad hon trodde om mordet.

»Det är någon af tjufbandet, som gjort det,» svarade hon med skällrande tänder. Men då hon märkte, att han undrade på hennes vilda skräck, betvang hon sig och tillade: »Jag blef så rädd — jag är så rädd — ty jag borde ha angifvit honom som mordbrännare. Det var han, som satte eld på Myrtorpet, jag var ute i skogen och såg, när han smög

sig från torpet. Han har skuld till att Nils är blind och att hans far blef innebränd, men jag vågade ej angifva honom.»

Hon brast i verklig gråt vid den lättnad hon kände, när hon vältrat ansvarsbördan af detta brott och dessa olyckor öfver på den döde mannen.

»Stackars flicka, som burit på detta! Ja, det är klokast, att du blir hållen utanför denna hemska sak. Men nu får du se till att vara lugn, ty vi äro snart hemma. Vill du att vi skola följas åt in?»

»Nej,» svarade hon med en ny rysning och såg sig ängsligt omkring. »Gå du stora vägen, jag klifver öfver vallen och går genom björklunden in genom trädgårdsgrinden.»

När Dora ett par minuter senare gick in genom grinden, såg hon mor Dikta stå i trädgårdsrummets öppna dörr.

»Mötte du ej Elida?» ropade hon emot Dora.

»Nej, jag har gått stora vägen hem.»

»Har du ej sett Ivar?»

»Kanske mor tror mig lika så väl, som jag vet att Myrtorpan gör? Jag går inte mer till prestgården, ty snart får jag väl skuld för att ha möten med Linde!»

Husmodern var ej ovan vid dylika utbrott af Doras onda lynne, men dels af maklighet, dels af fruktan underlät hon att tillrättavisa flickan. Dessutom tyckte mor Dikta om att bli prydd med en liten martyrgloria; folk måtte gärna se, att, om hon någon gång sökte glömska, så hade hon sitt tunga kors i detta syndens barn.

»Träffade du då inte Linde?» frågade hon afböjande. »Elida sörjer så, att hon blir sjuk.»

»Jo, han kommer hit, så snart han får tala med kyrkoherden och det tillika blir afgjordt med Görans gård. Men nu kan jag länge nog ha varit budsticka och blifvit misstrodd.»

Dora gick bort och klappade bandhunden vid grinden. Därifrån kunde hon genom en smal gång emellan längorna se in på gårdsplatsen.

Drängarne stodo utanför dörren till köket och gycklade med pigorna, som lågo på knä vid trappan och skurade kopparlock och grytor. Olofs fåniga skratt hördes då och då emellan de muntra rösterna; Dora skälfde till därvid, men kände sig dock befriad från en stor ängslan.

»Det blir kanske så godt att vi gå och möta Elida; men jag vill ej gå allena, skogen är inte säker för Tures tjufband,» sade hon.

Hon vände sig om för att gå in på gården, då Elida flämtande ref upp grinden.

»Mor, Ture ligger död på nyodlingen!»

»*Död!* Olof kom hem före solnedgången. Ture hade befallt honom gå hem, ty det var helgsmål.»

Husmodern sprang in för att väcka sin man, som varit på gästgifvaregården.

VII.

Den följande veckan var socknen öfverfull af rykten, hvilka alla rörde sig kring Storgården. Det hemlighetsfulla mordet på Ture satte alla tungor i rörelse.

Det var då underligt, att allt styggt just skulle hända där. Gamla Pella frös i hjäl på gårdens mark; Olof Hägg anföll sonen, så det lätt kunnat ske en olycka. Den fina dottern höll på ett underligt sätt till med Linde, och sonen Ivar — ja det såg konstigt ut, att han just reste utomlands morgonen efter Tures mord...

De första dagarne efter mordet misstänktes Olof för att vara mördaren, ty han hade ju samma dag arbetat tillsammans med Ture på nyodlingen och man kände fånens vilda sinne. Men då förhören med honom ej ledde till andra upplysningar, än att han före solnedgången kommit hem och sagt, att Ture ej ville arbeta längre på lördagskvällen, vände misstankarne sig dels mot Ivar, dels mot någon af de frigifna brottslingar, med hvilka Ture plägade umgås.

Den uppjagade folkfantasien sysslade dock företrädesvis med att finna skäl mot Ivar. Denne var ju liksom förhexad i Dora, det syntes nog, fast de båda försökte dölja förhållandet. Ture hade kanske kommit med några glåpord om henne, och Ivar kunde ha farit honom i strupen — man såg ju midsommarnatten, hur han handterat fånen, som kallat Dora sin fästmö. Eller kunde inte Ture rent af ha sagt Ivar, att Dora var hans halfsyster och fått plikta med sitt lif för denna underrättelse? Detta var det mest troliga, ty *någon* skulle väl till slut säga Ivar det, när de förblindade föräldrarne ej märkte, hur illa han var förälskad i Dora, som var ett riktigt fågellim för alla karlar, fast hon nu, bevars, höll sig styf, som om hon aldrig varit på socknen.

Någon hade för länge sedan bort säga Ivar eller

åtminstone den enfaldiga, högfärdiga Elida, hur saken hängde samman. Det var oförsvarligt att låta det gå så långt, nu var *ett* mord begånget, och man skulle få se, att det ej slutade med det. Ivar var ej den som lät stoppa sig in i ett fängelse, hellre toge han lifvet af sig, och hur fadern och halfsystern — för att ej tala om den stackars förorättade mor Dikta — skulle kunna bära alla dessa olyckor, det finge man väl se.

Och så kände en och hvar en stilla hemlig belåtenhet med, att denna sak fått lof att gå sin gång, ända tills den blef riktigt spännande, och man hyste ett doldt hopp om, att denna familjehistoria skulle få ett riktigt uppskakande slut. —

Så fort ryktet om Tures mord och Ivars resa nådde blinde Nils, greps han af en stark aning om, att Dora var inblandad i saken och kunde lemna upplysningar om mördaren. Han förteg dock omsorgsfullt sina aningar, men hans ständiga tanke och dröm, att kunna rädda henne ur synden och skammen, tog nu en bestämd form; han visste nu, hvad han ville göra för att få henne ut ur denna omgifning, där hon spred förderf och där hon själf helt och hållet förderfvades.

Hittills hade han blott varnat, förmanat och hotat med den Högstes straff, men Dora trodde ju ej på något. Nu ville Nils *handla* som en kristen mot den forna lekkamraten. Hon var alltid god mot honom i hans olycka, han var den ende, som egde någon makt öfver henne, det kände han, och en aning om orsaken till denna makt dagades så småningom i hans hjärta.

Det var ingalunda ovanligt, att blinde Nils kom

till Storgård för att helsa på Dora. Han hade något af lekmanspredikant i hela sitt väsen, så ung han än var, och hade gjort sig känd för att oförbehållsamt uttala sanningen och att mäta människolifvet med kristendomens måttstock.

Jöns Jönsson gick alltid skyggt ur vägen för honom; mor Dikta däremot tyckte om att höra honom tala öfver något religiöst ämne. »Det var så godt, att någon gång bli uppskakad af ordet,» brukade hon säga, och denna fördel erbjöds henne ej, då kyrkoherden predikade i kyrkan.

Nu, fyra dagar efter Tures mord, kom Nils till Storgård, och då mor Dikta på långt afstånd såg den blindes två svängande käppar undersöka, om vägen för honom var fri och ofarlig, erfor hon ett stort behof att få höra ett tal, som kunde upplösa hennes oro och misstämning i en tåreflod, hvilken både inför världen och Gud borde få rinna som andaktstårar.

Men Nils svarade på hennes begäran om »ett tal»: »Varen ordets *görare* och icke endast *hörare*, ty med detta senare bedragen I blott eder själfve». Och så bad han att få tala med Dora.

»Hon är i väfkammaren, men jag tror inte *hon* har lust att höra. Hon går på med sin konstväfnad, så att hon är liksom både blind och döf för allt annat. Dora har sina ryck, som du vet; jag får finna mig i allt, för Elida håller också med henne.»

Nils vände hastigt ansiktet mot den talande och ett vredesmoln drog öfver hans egendomligt rörliga ansikte.

»Mor Dikta!» började han med nästan hotande röst, men afbröt sig tvärt, vände sig om, slog ut

med sina käppar och gick mot köksdörren för att genom köket komma in i väfkammaren.

Mor Dikta sjönk häpen och försagd ned på en stol, utan att våga följa den blinde, som tycktes kunna se tvärs igenom folk.

Dora satt djupt nedböjd öfver den brokiga konstväfnaden. Hon hörde nog, hvem det var som sökte efter dörrlåset, men hon rörde sig ej. Hon visste, att hon nu åter skulle se sitt förkroppsligade samvete. Skulle hon också nu kunna lugna och nedtysta denna röst?

Den blinde steg in, och Dora böjde hufvudet ännu djupare mot väfven; hon var rädd för hans blinda ögon.

»Dora,» sade han vekt, »kom och hjälp mig fram! Får jag sitta bredvid på väfbrädet, ty jag har något att tala med dig om, som endast du bör höra?»

Hon steg ur väfven, och då hon ledde honom fram till den önskade platsen, mumlade hon något om, att ingen fanns i köket, pigorna voro ute på marken. Elida låg och läste en roman, som hon lånt af länsmansskrifvaren; hon var illamående efter skrämseln hon fick, då hon såg Ture.

»Ja, Ture,» sade Nils stilla i det han satte sig på väfbrädet och drog henne med ett fast tag ned bredvid sig. »Du vet ju, *hvem* som tagit hans lif och *hvarför* han blef dräpt.»

Detta lugna påstående, klädt i detta högtidliga språk, skrämde henne, och Olofs namn sväfvade på hennes tunga, men hon betvang sig och bet ihop tänderna, ty hon visste att Nils skulle få fram *allt*, om hon sade *något*, och hon mer än anade, att Olof strypt Ture omedelbart efter hennes tvist med denne

senare. Hon hade hört de förbannelser och hotelser, Ture slungat efter henne, men så hade det plötsligen blifvit tyst. Olof måste ha sprungit på honom, som tigern springer på sitt byte.

»Tror du kanske, att jag mördat Ture, efter du frågar så?»

»Nej, icke du, men kanske — Ivar.»

Dora vände sig så häftigt mot Nils, att hon nära nog skjutit honom från väfbrädet. »Är du galen! Hur kan du finna på en sådan tanke?»

»Ryktet, icke min tanke, har nämnt hans namn, och han torde komma att stå till svars, hvarför han reste så brådhastadt.»

»Detta är rysligt!» sade hon med ett sakta kvidande. »Ture har aldrig gjort mig annat än ondt. I min barndom, bland hans kamrater och likar och sedan, då han . . .»

Hon teg flämtande, derpå utbrast hon, i det hon slängde sig framstupa öfver väfvens bröstbom:

»Det var *han* som satte eld på din fars hus, jag såg det, men — jag. O, hvad lifvet är svårt och uselt!»

»Och *du*,» sade Nils, då hon ej fortsatte bekännelsen, och famlade med handen, tills den låg på hennes nedböjda nacke, »du såg det och hindrade ej ogärningen, ty du hatade min far och hans hustru; du trodde att vi alla voro vakna, och du hoppades att antingen få Ture straffad eller också att ständigt kunna skrämma honom.»

Den blinde kände, hur hon skälfde, och fortfor:

»Du har burit på det medvetandet, att du har en del af skulden till min fars kvalfulla död, förlusten af mina ögons ljus och min styfmors lem-

lästning och armod på ditt samvete. Du är ej rent fördärfvad, Dora, ty du har midt i ditt djupa elände sökt göra *mig* godt; du har varit som en syster mot mig, och hade jag velat dela tiggarens lott med dig och gått med fiolen och dig från dörr till dörr, så vet jag, att du skulle gifvit ditt lif för att skydda den arme blinde.»

Hon for upp.

»Nils, Nils, jag är uslare än du tror, fast du tyckes veta, hvad ingen annan än jag och Ture visste. Jag skulle ha tändt eld på hvarje gård, dit jag blifvit såld, om ej du kommit till olycka vid Myrtorpets brand! O, hur ofta har jag ej gått hungrig och genomvåt på landsvägen eller suttit på marken frysande i mina paltor hos boskapen och tänkt på hur skönt en gård skulle kunna brinna, hur varmt det skulle bli i luften rundt omkring! — Hur de skulle kasta ut bröd, fläsk, ost och korf tills de själfva, dessa rika, hade ingenting att äta, ingenting att ligga i, finge reda bäddar i halm hos kreaturen, liksom till mig; finge tigga kläder, liksom jag. — Storgården hatade jag mest, men sedan du blef blind, vågade jag inte mera tänka på eldsvåda, hur det än lockade mig.»

»Då tackar jag Gud för min olycka,» sade han med stilla innerlighet, »då har ju det blinda fattighjonets lif ej varit gagnlöst. Men du måste bort, långt bort från allt detta.»

»Tror du ej jag vet det!» afbröt hon tonlöst. »Sedan jag såg Tures lik, har döden stått för mig, icke som en räddning, utan som en hämnare, som ropar: Kom, kom, med eller mot din vilja!»

»Nej, icke *så*, Dora!»

Han famlade efter hennes hand.

»Du får inte rymma från lifvet; du skall lefva och lefva som en *människa*. Öppna din knutna hand, Dora! Så, där lägger jag en biljett; du skall följa med Göran och hans familj till Amerika, jag har aftalat den saken med honom och hans hustru; de vilja ta vård om dig, tills du blir sådan, att du kan vara i tjänst hos främmande.»

Ett nästan vildt glädjeskri undslapp henne. Hon kunde komma bort, bort, bort och *snart!* Behöfde ej se följderna af hvad hon anstiftat, skulle få kasta hela det förflutna från sig, som man kastar bort en usel nedsmutsad dräkt.

»O, Nils, Nils, hur kom *du* att tänka på denna utväg? Mig har den aldrig fallit in! Hvem har betalt biljetten?»

»Jag har fått behålla alla de spelmanspengar, jag under dessa år förtjänt. Göran har ej tagit ett öre, fast han på de tre sista åren ej fått betalning för mig af socknen. Nu skulle jag följt med till Amerika.»

»Och så ger du mig biljetten!»

Hennes bestörta ton förrådde för den blinde ynglingen, hur ofattligt detta var för hennes själfviska sinne.

»Och hur skall det så gå med dig?»

»Det får socknen besluta.»

»Du skulle säljas till den minstbjudande, liksom den fånige Olof, ligga i uthus liksom han, äta kvarlefvor liksom en hund och kanske frysa i hjäl i någon väggrop, liksom gamla Pella, som kördes ut härifrån för att ej vara i vägen för julbaket och slakten! Nej, Nils, *det* skulle jag ej kunna glömma, och gjorde jag det, så vore jag ännu eländigare än jag är nu.»

Med den klarsynthet i andliga ting, som var egendomlig för den blinde ynglingen, slogs han af sanningen i denna anmärkning. Hans olycka var det enda, som hittills bevarat en skymt af mänsklighet hos henne; förhärdades äfven denna ömma punkt, vore det förbi med henne. Han satt tyst och rådlös, klappande hennes iskalla hand.

»Får jag följa med *dig* och dem, så kan jag nog göra utväg för biljett,» sade hon skyggt och tvekande.

»Icke längre på oredliga vägar, Dora! Jag har kommit hit för att rädda dig som en brand ur elden, och det är äfven min afsigt att, innan jag går härifrån, säga Ivar, hvems dotter du är. Ivar är väl hemkommen nu?»

»Nej», svarade hon tankspridd.

»Icke! Dora, Dora, din *bror* är misstänkt för att vara mördare.»

»Och Göran för tidningsskrifveri, båda äro oskyldiga,» inföll hon hastigt.

Den blinde märkte, att hon sökte värja sig; hennes trots och själfviskhet höllo sköld för hennes vaknande känsla.

Nå, så måste Elida veta, att du är hennes syster; sedan få din familj och du rådgöra. Kanske den sänder dig till Amerika.»

Han reste sig upp för att gå.

»Nej, Nils, gå inte!» ropade hon och drog honom i vild skräck ned bredvid sig och höll honom fast. »Du är den ende på jorden, som jag håller kär! Gå inte, ty då — då kommer Ture och hemtar mig! — Han lemnar mig nästan aldrig!» slöt hon med ett våldsamt utbrott af snyftningar, som

liknade kväfda skratt. »Låt mig bara få följa med; min — husbonde ger mig gärna penningar för att bli af med mig. — Jag skall själf säga Ivar allt, så snart han kommer hem. De andra skulle drifva mig till att göra något förfärligt — jag vet det! — Nej, *Ivar är oskyldig, han* har ej gjort något ondt. Hade jag bara inte lockat honom! Jag skall säga allt, när han kommer. Låt mig sedan få följa med dig och Göran långt, långt härifrån!»

»Dora, Dora! Du har väl icke varit med om att mörda Ture?» frågade Nils ångestfullt.

»Nej, nej, icke varit med, icke sett det. Jag vet ej hvad jag skall göra! O, att Ivar vore hemma!»

Hon skälfde och skakade, så att hennes tänder slogo emot hvarandra; Nils kunde med möda förstå hennes ord.

»Jag går hem och rådgör med Göran om resan», sade han. »Sök du samla dina tankar, så att du vet hvad du bör säga och göra, att ej den oskyldige blir straffad och brottslingen går fri! I morgon hör jag hit för att få veta, om Ivar är kommen och om du hållit ord. Eljes blir det *jag*, som säger honom, att han eftertraktar sin egen halfsyster.»

Han lade åter handen på hennes nedböjda hufvud, trefvade sig sedan fram till dörren och gick.

Ute i köket möttes han af mor Dikta, som förgäfves ansträngt sig för att höra något af det med låg röst förda samtalet, men hon hade dock hört Doras ångestrop.

»Jag har mitt stora kors med Dora, som nu hvarken lyder Gud eller människor!» suckade hon och ville leda Nils in i folkstugan. »Det är väl, att *du* kan skaka upp henne, sådant är godt för oss alla.»

»Uppskakningar ha här ej fattats, mor; om de kunnat gagna er, blir eder egen sak. Måtte här ej komma flere och starkare än ni vänta!»

Jöns Jönsson hörde den blindes röst genom den halföppna stugdörren.

»Kraxar olyckskorpen där ute!» röt han. »Bort med dig. Ut ur huset. Det är du, som med dina konster och spådomar framkallat allt ondt öfver mitt hus!»

Han var utom sig, ty han hade träffat Myrtorpan på gästgifvaregården, där hon nu var »på omgång», och hon hade låtit honom förstå, att Ivar misstänktes för att ha strypt Ture.

»Ut med dig! Ut! Och sätter du din fot mera öfver min tröskel, slänger jag ut dig!»

Mor Dikta trädde hastigt emellan den blinde och sin rasande man. Dora ryckte upp väfkammardörren; hennes ansikte var likblekt, hon hade slitit sig i håret, så att det hängde till hälften upplöst öfver hennes skuldror. Hon såg så förstörd ut, att Jöns och hans hustru med häpnad veko undan, då hon fäste sina svarta, brinnande ögon på dem och, utan att öppna de hårdt sammanpressade läpparne, tog Nils vid handen och förde honom ut.

Sedan vankade Dora under återstoden af eftermiddagen omkring i skogen, dock så att hon kunde hålla utkik till vägen. Hon väntade Ivar, och för sista gången ville hon träffa honom, för sista gången höra hans vänliga röst. Sedan skulle hon säga honom allt — nej, icke *allt*, det kunde hon ej, *kunde* ej blotta allt sitt elände för honom, men säga honom, att hon var hans syster — att hon *nyligen* fått veta det. Hvarför skulle hon öka hans sorg

med en bekännelse om, att hon önskat göra honom så olycklig hon förmådde? Hon önskade det ju icke längre. Han borde få lof att minnas henne som en olycklig, icke som en brottsling. Alla hennes tankar samlade sig kring honom. För första gången erfor hon verklig kärlek för någon, hon hade hört, att syskon älskade hvarandra, och trodde, att det var blodets röst. Tanken snuddade vid Elidas bild och vek undan med det gamla hatet. *Hon* kunde gärna få lida, hon och Linde; de voro ej bättre värda!

Just som arbetsfolket anlände från utarbetet, kom Ivar, som tagit skjuts från järnvägsstationen till gästgifvaregården, därifrån han ville gå hem. Han hyste hopp om, att Dora skulle vänta på honom i skogsbrynet utmed vägen, och nu såg han henne.

Men äfven Olof hade instinktlikt känt hennes närvaro, när han med arbetsfolket kom från nyodlingen, och han blef ensam tillbaka för att söka upp henne. Han fann henne ej, förrän hon kom fram för att möta Ivar, och då kröp fånen ihop likt ett djur bakom några albuskar, därifrån han kunde se dem.

Och hvad såg då fånen?

Med rasande svartsjuka såg han Ivar lägga armen om Doras midja, såg henne vrida sig ur hans famn, hörde henne säga något, såg Ivar likt en slagen man ragla baklänges.

Fånen log tyst vid denna syn, Ivar var stark, men Dora kunde rå på honom, hennes like fanns ej i hela världen! Se, han går åter fram emot henne! Nej, så blek han är af ondska! Hon säger honom

ännu mera. Han griper henne i armen och skakar henne. Akta dig, Ivar! Olof kan ta dig i strupen, om du gör henne något ondt!

Olof kryper närmare, han vill höra. De två upprörda människorna märka ej prasslandet i de fuktiga gulbruna löfven eller knastrandet af de murkna kvistar, som brytas under fånens knän och händer. Men snart hör Olof Ivars häftiga röst:

»Jo, du har vetat det, vetat det innan du kom hit, och jag förstår nu din makt öfver far, fast han hatar dig! — Du har vetat och velat min och allas vår ofärd. Far har varnat mig för dig. Jag trodde det var hans högmod, som talade, och brydde mig ej om att fråga, ty jag tänkte endast på dig. Myrtorpan har framkastat ord. — Ah, *nu* skall hon få tala — nu skall hon få säga rent ut, *hvad* du varit och *hvad* du är; sedan jag fått veta, *hvem* du är — en snygg syster!»

Fånen såg hur Ivar kastade Dora så häftigt från sig, att hon endast genom att gripa tag i en buske, undgick att falla. Olof sträfvade våldsamt med sin tunga, oviga kropp för att komma upp; med raseri såg han Ivar taga ett språng öfver diket och ut på landsvägen.

»Vänta du! Vänta du bara, jag skall ge dig!» skrek han efter Ivar. »Jag skall ge dig, om du rör min fästmö, för jag är storgårdsbusens svärson!»

»Härlig släktskap!» mumlade Ivar, utan att ens se sig tillbaka.

Han kände fånens fixa idé, och hans aning att Olof mördat Ture blef visshet.

»Hon är med i det — hon är med i allt ondt!» mumlade han i ett sådant öfvermått af vånda, att

han i henne plötsligt såg en afgrundsande. *Syster* — och hvad hade hon velat, hvart hade hon syftat genom att locka honom?

Alla de glömda berättelser, han som gosse hört om »Socken-Dora,» döko upp den ena efter den andra. De kommo från den mörka skogen vid båda sidor om den smutsiga vägen; de kommo från mossarne och vältrade sig fram för honom med aftondimman; de gledo ut från byns ladugårdar och piskade honom framåt, framåt för att gå till botten i ett stinkande kärr.

Myrtorpan skulle berätta honom allt, allt; sedan — ja, sedan — sedan fanns ej annat inom och utom honom än smuts och mörker.

Det var tämligen sent och mycket mörkt, när han återkom till gästgifvaregården, och då han såg ljus, tvang han sina vilda tankar till att skapa en förevändning för sin återkomst.

Elida var illa sjuk, den kvacksalfvande Myrtorpan måste hemtas, ty läkaren var ej att tänka på förrän nästa dag.

Myrtorpan refs upp ur »fattighjonssängen» ute i skräprummet och kom hastigt i kläderna. Ivar tog henne genast med sig och försvann med henne där ute i mörkret. Bakom dem bredde sig en flod af frågor, gissningar, misstankar och beskyllningar.

Ivar hade inga tankar för detta; men Hanna kände denna flod och var rädd, att den kunde uppsluka henne själf. Hon hade skymtat Ivars ansikte där inne i ljusskenet och blef skrämd, ty så blek hade hon aldrig förr sett någon lefvande människa.

Ett långt stycke lopp vägen emellan afmejade

åkrar; Ivar gick stum före, Hanna efter med underligt gläfsande trätofflor, hvilkas klackar då och då slogo ned i vattenpussarne, så att en kall dy stänkte upp omkring henne. Hon försökte tala, men kunde ej få fram ett ljud; bröstet flämtade af rädsla och ansträngningen vid att följa honom.

Där åkrarne aflöstes af skogen, saktade han sina steg, och Hanna sprang till, för att komma bredvid honom.

»I alla tider, Ivar! Hvad står på? Är det galet med Elida? — Har du — Nej, *jag* skall inte mera nämna *henne;* jag är inte skyldig att göra mig olycklig för hennes skull. Jag har ingenting på *mitt* samvete — hända hvad som vill. Den fattige får inte mästra den rike — får vara glad, när en ej har det värre än hundarne. Men om Elida är sjuk, så är det väl för det hon haft falska budskap och falska tärnor, som det står i visan.»

Hon pratade ifrigt, men afbrutet, för att mindre känna rädslan.

Ivar stannade och grep henne öfver båda armarne.

»Mycken lögn, förtal och sladder har du fört från hus till hus, från gård till gård; men nu *skall* du tala sanning, ty du har att göra med en förtviflad människa! Jag vill veta allt, som rör Dora, *allt*, hör du, Hanna!»

»Om jag säger det, stryper Ivar *också* mig!» sade hon.

Rädslan hindrade henne att välja orden.

»Stryper, stryper *också dig!* Hvad säger du? Hvad menar du? Säg ut — eljes! —»

»Släpp mig, släpp mig, gamla ofärdiga stackare! Jag skall säga allt hvad jag känner. Det var ju om Dora?» tillade hon, slugt undvikande att gifva någon förklaring öfver sitt förra yttrande.

Han glömde detta för att höra på Doras barndomshistoria.

Myrtorpan hade torkat lin i mången brytstuga, och aldrig hade den lillgamla flickan med det tunga ljusa håret och de blanka ögonen under de svarta ögonbrynen saknats i de grupper, där den råa sedeslösheten firade sina vildaste triumfer i den af bålets fladdrande sken ojämnt belysta stugan. Myrtorpan hade sett henne vistas i de nattliga läger, som uppslogos på den aflägsna mossen af de olika torfskärarelagen; hade sett henne på julstugor, bland ortens afskum och på exercisheden.

Ingen hederlig människa brydde sig om henne, ingen anständig kvinna talade till det förderfvade barnet, som hade en svordom eller speglosa för hvarje fruntimmer hon mötte; sådant är ju så vanligt med sådana barn. — —

Ändtligen vid fjorton års ålder blef hon såld till en hygglig man, till Göran Larsson; där måste hon så till vida hålla sig i styr, fast länsmansskrifvaren då snodde efter henne ute i skog och mark. Hon var ju som en fullvuxen, fast hon var kort till växten då; sedan hon slog sig på anständighet, blef hon längre.

»Hvad jag ville säga? Jo, jag tror hon hade del i eldsvådan hos oss; jag har lurat på henne alla dessa år för att få besked därom. — Mordbrand var det, så mycket är säkert, och Ture eller hon — kanske båda, för han var sedan så rädd

för henne. — Och kom katt och bit mig, om hon inte vet, hvem som tagit lifvet af Ture!»

Myrtorpan tystnade tvärt, i det hon skyggade till och vek undan från Ivar.

Han märkte det ej. Han liknade en skeppsbruten, som i förtviflan börjat dricka det salta bittra hafsvattnet.

»Vidare, vidare!» mumlade han.

»Vidare! — Ja, vidare!» sade Hanna förvirrad och rädd för det hon åter kommit in på talet om mordet. »Jo, så kom hon till Storgården, för fattigvården tyckte det var lustigt att betsla upp Doras far och bli kvitt alla utgifter för henne. Och han måste knyta näfven i sin ficka, för han hade inte rent bröd i påsen på annat håll heller, just vid den tiden. Jag talade vid Ivars styfmor, men det var ingenting nytt för henne. Och Elida blef ju nästan genast förhexad i den nätta lekkamraten. Så skulle Elida ut och bildas; Ivar gick i stadens latinskola och skulle bli student — det var så fint och lärdt, så ingen vågade kny något för honom *då* och icke heller sedan han lärt till inspektor. Ingen utom jag, stackars krympling, men jag blef inte hörd. De andra, de rika ha nog att göra med att sopa för egen dörr.»

Hon tystnade, men då han ej yttrade något, tog rädslan henne åter och hon fortsatte att prata, för att i detta tysta, hemska mörker få höra en mänsklig stämma.

»Så skaffade hon sig lätt välde öfver sin far, ty ungen visste reda på allt, som rörde honom, nytt och gammalt. Kan tro det kostade på att få höra både detta och det, som blinde Nils spådde

honom, när han fälldes i golfvet i sockenstugan. Ty det står skrifvet: »Du skall icke sätta för den blinde något, som han kan stöta sig uppå;» men Ivars far satte fram sin fot för Nils — ja, det gjorde han. Men äro vi inte snart framme? Se, där går månen upp! Röd som blod, det betyder storm och oväder. Väl att säden är bergad.»

»Vidare! — Det är *mera!*»

»Men i alla tider, hvad tjänar det till att röra i *allt?* Jo, jo, när Ivar *befaller*, får ett fattigt sockenhjon lyda, men gör mig ej något ondt, jag är bara en ofärdig usling, som ej kan värja mig med en vissen hand!»

»Hvarför skulle jag göra *dig* något ondt? Den här gången vågar du ej med uppsåt ljuga. Vidare! Hur var det sedan?»

»Sedan? — Jo, så hette det, att det lilla barnet — jag ville säga, mor Dikta är rädd, att hon af våda förkväft sitt barn och skulle fått läst den psalmboksbönen öfver sig i kyrkdörren, om hon ej för länge sedan blifvit kyrktagen efter barnet, vill säga. Ja, och det är min tro, att Dora inbillat mor Dikta den kväfningen, för att få öfvertag öfver henne också. — Ja, för jag förstår mig på lik, skall jag säga. Men mor ville heller inte höra något om Dora, för tösen var henne nyttig till många ting, som ingen annan skulle veta. — Och sedan —»

»Sedan?»

»Ja, kära, välsignade Ivar, skall jag säga mera, så kan jag inte ta allt på min salighetsed. Men jag såg med mina egna ögon, hur Dora midsommarafton så fint gjorde sig grön för herr Linde, fast

han drog af med Elida inåt skogen, som om de varit piga och dräng i stället för lärd ungdom — de ha ju båda lefvat bland fint folk, vet jag! — Jag stötte fram saken för Elidas mor, men hon sade, att *hennes* dotter ej gjorde annat än som passade bättre folk. Och hvad skulle så ett fattighjon väl mer kunna säga? Strax efter såg jag Linde hålla väl med Dora. — Och så undrar jag, hvad slags bud hon burit till honom. Han har mött henne i skogen hvar enda lördagskväll, men knappt tittat till Elida, så att en skall just vara ett sådant fä — jag ville säga oskyldigt lam för att gå och vänta på honom.»

De stodo nu vid den lilla porten emellan stug- och loglängorna; den lästes ej nu mera, då Jöns Jönsson ofta kom sent hem, men en säker bandhund hade sin koja invid den ena väggen.

Då Ivar öppnade porten, gaf hunden till ett skall, och Olof, som hade ett slags bås med en halmbädd och några usla sängkläder i en afplankning på logen, tittade ifrigt ut genom dess glugg, men drog sig genast tillbaka.

»Fånen är vaken,» mumlade Ivar och gick in på gården, åtföljd af Hanna, som tyst och ängsligt bad att få slippa gå in.

»Hvartill skulle det också tjäna att hålla dom här!» sade han med ett bittert kort skratt. — »Jag skall betala dig för dina berättelser och — Ja, jag skall följa dig tillbaka genom skogen, för det skulle ej förundra mig, om du mötte djäflar på vägen.»

Ivar klappade den hoppande, gnällande hunden, talade vänligt till honom, gick fram mot sin kam-

mardörr några steg från den smala porten, men vände så tillbaka och följde efter Hanna, som ängsligt höll sig i husens djupa skugga.

Äfven han undvek med en viss skygghet det nu starkt månbelysta åkerfältet utanför lilla porten och gick efter Hanna på den smala gångstigen invid loglängan, där kardborrar och tistlar stodo i brun frömognad. Ivar såg upp mot gluggen, där var ingen; fånen hade väl krupit ned i sin bädd.

Hela natten irrade Ivar ute omkring i skog och mark; det förekom honom, som om hans själ ständigt arbetade för att komma upp ur ett svart, stinkande kärr, men drogs allt mer och mer ned i dess bottenlösa djup.

VIII.

Dora hade med några smekande ord lugnat Olof och fått honom med sig hem; men då och då under deras vandring lofvade han att beskydda henne mot »själfva Ivar».

Tures mord hade lärt Dora, hvad Olof förstod med skydd, och med ängslan afvaktade hon Ivars hemkomst. Hon brydde sig föga om hvad Hanna kunde förtälja honom — en gång skulle ju *allt* fram, det hade hon förr inväntat med skadefröjd; nu tänkte hon blott på, hur stor synd det var om honom, om han blefve olycklig.

Och under det Dora i flickornas gemensamma sofrum tänkte på Ivar och sin afsigt att resa bort

från honom och allt detta elände, pratade och pratade Elida, som vanligt, om aftnarna, om sin och Lindes kärlek. Hon hade gjort upp en hel roman, i hvars skimrande väfnad hon draperade midsommarsfestens brutala sinnlighet.

Dora rörde och vände i sina skrin och byrålådor, hon kunde ej lägga sig, förrän hon ännu en gång talat med Ivar; hon skulle ha hans förlåtelse, blott *den*, sedan, sedan — fanns ingenting mera än det stora vida hemska hafvet, som kanske skulle uppsluka henne.

Hon ryste till, dödens skugga med Tures svartgrå ansigte gled åter förbi henne.

Ändtligen sof Elida. Dora tog af sig skorna, gick igenom en ödslig, sällan befolkad sal, öppnade en dörr och kom in i ett gästrum på husets gafvel; härifrån förde en tapetklädd smal dörr och en liten trätrappa ned till Ivars rum, hvilket, sedan han fått inspektorstitel, kallades kontoret.

Hans säng stod nära intill trappan, hon satte sig på sängkanten för att invänta honom. Månskenet irrade och spratt omkring i rummet, allt som skyarne dolde eller dref det fram; lönnens halfnakna grenar höjde sig spöklikt därute på gården, och kvistarne klappade då och då på fönsterrutan. Dora stirrade i ett slags bedöfning på de växlande skuggor, som foro öfver väggar och golf, tills hon nedsjönk på sängen. Ett täcke låg sammanviket tvärs öfver bädden, hon hade själf vid bäddningen lagt det öfver det andra, ty nätterna började bli kalla. Ivar skulle ej frysa.

Så stora skuggorna blefvo! — Hu, så svartgrå! — Den där — det är Ture!

Skälfvande drog hon täcket öfver sig och borrade ansiktet ned i kudden. Domningen öfvergick till en dvala, genom hvilken hon hörde kvistarne klappa på rutan; det var Ture, som ville in — — Hunden skällde, hon spratt till, men hufvudet var så tungt. — Hunden tålde ej Ture, han skulle inte släppa honom fram. — Hon låg så godt — låg i stallet. Det var fåren som trampade. — Bara drängen, som kom för att ge hästarne, ännu behöfde hon ej stiga upp för att drifva ut boskapen — — —

Från logen gled en mörk skugga fram mot kontorsdörren, denna var oläst; Dora väntade ju Ivar.

Dagen grydde, klockan var nära fem. Drängarne klädde sig i drängstugan, omorgnade och gäspande; från köket lyste eldsken, morgonkaffet kokades. Stalldrängen gick öfver gården bort till logen för att väcka Olof; denne skulle rengöra stallgolfvet. Fånen låg påklädd, reste sig, ruskade på sig likt en hund, och gick efter drängen ut på gården.

Där stod Ivar med ryggen mot dem, klappande den orolige, ängsligt gnällande hunden.

»Se, spektoren är kommen!» ropade drängen.

Olof stannade, krökte rygg, lade händerna på knäna och stirrade på Ivar, och då denne vände sig emot dem, gaf fånen till ett vildt rytande och rusade fram.

»Går du igen, djäfvul, så skär jag hufvudet af

dig en gång till! — Eller också gör jag vid dig, som vid Ture!»

Han for Ivar i strupen och tryckte honom häftigt mot väggen med händer, som syntes röda som af lefradt blod. Stalldrängen skyndade Ivar till hjälp, skriken ditförde det öfriga husfolket.

Jöns Jönsson syntes i fönstret; mor Dikta for ur sängen och skrek, att elden var lös, hela huset kom på fötterna. Olof öfvermannades, och hans blodiga händer bundos på ryggen.

»Hvar är Dora?»

Hvem frågade först? Ingen visste det; men Ivar ryckte upp dörren till kontoret; en liten röd bäck hade sipprat fram till tröskeln, och med ett fasans skri kastade han sig baklänges mot det påträngande tjänstfolket.

»Mördad! Olof har mördat henne!»

Detta samstämmiga fasans rop besvarades med ett vildt tjut af Olof.

»Inte mördat Dora, bara skurit hufvudet af Ivar med den hvassa slaktarknifven!»

»Sänd bud efter länsmannen!»

Ivars befallning ljöd hård och skarp, öfverröstande jämmer, stoj och prat.

Tjänarne flögo åt alla håll för att förkunna det nya, ännu gräsligare mordet samt förtälja, att mördaren var Olof Hägg.

Det ligger en ofantlig drifkraft i sådant, den trögaste kropp får något af ett lokomotivs fart; den halte får vingar på hälarne.

Linde hade varit i ett olyckligt tillstånd sedan han af sin vilda lidelse låtit drifva sig till att formligt fria till Dora. När han ej såg henne, kände han instinktlikt, att hennes egande kunde köpas för dyrt, och han var nog erfaren för att märka hennes plan att drifva honom till det yttersta. Men den trollkraft, hon utöfvade på hans sinnen, höll honom fången; han *skulle* ega henne, kosta hvad som helst! — Men gifta sig, gifta sig med en tvetydig flicka, ett för detta fattighjon, halfsyster till en lättfärdig tös, som velat fånga honom, då han var halfrusig! Gå fram till kyrkoherden, hans styfve, afmätte farbror, och hans stolta, kalla fru och bedja dem upptaga Dora i familjen samt hafva den godheten öfvertaga besväret med deras bosättning! De, som endast och allenast af penningsnålhet förlikt sig med tanken på att han möjligen tyckte om Elida. Nej, ännu en gång skulle han se och tala med den guldhåriga, svartögda hexan, innan han gaf sig in i en så fruktlös kamp!

Förvirradt och förvridet under sin zigzagfärd, nådde ryktet under förmiddagen till prestgården, och nästan samtidigt med länsmannens enspännare red Linde in på Storgården.

»Hvem söker du här?» frågade Ivar med ett lugn, som genomisade Harald, men tillika väckte hans harm.

»Söker! Här har jag *rättighet* att söka.»

»Hvem?» afbröt Ivar.

»Min — din syster.»

»Elida?»

»Elida — nej. Undan! Jag vill veta, hvad det är med Dora!»

»Kom då!»

Ivar gick före till kontoret, utan att se sig tillbaka, Linde kom efter. Hvad hade skett? Var det Elida, som var mördad eller?

Linde trängde sig i dörren förbi Ivar.

Länsmannen skymde till hälften den hiskliga synen för hans blickar; men dessa uppfångade dock ett blekt hufvud, ett långt gult hår, släpande ned i en stelnad blodpöl på golfvet.

Med ett fasans skri störtade han ut, Ivar följde honom.

»Mördad, slaktad, den unga, stackars flickan! Hon var min fästmö, Ivar, och nu ligger hon mördad!»

Harald Linde vred händerna.

»Ja, så ung, kysk, ren och oskyldig!» sade Ivar, med bittert hån seende efter Linde. »Dock, hvarför inviga honom i allt detta syndaelände? Hon var dock min syster,» mumlade han.

Han återvände till kontoret, och då länsmannen slutat sin besiktning af liket, bredde Ivar ett täcke öfver det, så att det gapande såret i halsen doldes, lade en kudde under det bleka hufvudet och samlade ihop det blodiga håret.

En vecka därefter afled Elida — af hjärnfeber, sade hennes mor; ryktet hviskade om ny skam öfver storgårdsfamiljen.

De båda halfsystrarna begrofvos bredvid hvarandra; det skedde på Ivars anordning. Han och blinde Nils stannade efter de öfrige vid de igen-

skottade grafvarna. Kyrkklockorna hade tystnat, vinden dansade fram och hvirflade upp de bruna, vissnade bladen på den smala gångstigen, liksom den höstdag, då socknen sålde Dora åt storgårdsmannen, sålde henne för att tillfredsställa sin skadeglädje. Och nu låg hon begrafven på nästan samma fläck, som där hon då refs och slogs med Myrtorpan.

»Låt mig klappa hennes graf, Ivar!» bad den blinde.

Ivar förde hans hand intill den kalla tillklappade mullhögen.

»Du kunde ha blifvit en god människa, stackars min snälla Dora, min lilla flicka!»

Den blinde smekte grafven, som om den varit ett barn.

»Vill du sätta en blomma här, Ivar!»

»Ja, Nils, och vill du stanna hos mig som min bror? Här ha vi våra systrar, du och jag.»

»Man säger, att du skulle följa med Linde till Amerika; han reser ju med Göran Larssons. Ack, *hon* skulle ju rest med! Hvad skall jag nu där? Bara ligga till last och börda.»

»Med *Linde?* Nej, han får resa ensam. — Kanske sedan, om min far mera återfår sina sinnens fulla bruk,» sade Ivar dystert. »Han tror jämnt, att Olof skall bli fri, komma tillbaka från dårhuset och att det då gäller hans lif. Och så talar han om dig och straffet för att lägga försåt för en blind. Du kan säkert lugna honom. Min plikt kvarhåller mig här hemma, så länge han lefver. Sedan skall egendomen inredas till en fattiggård, där hjonen ej skola känna sig som fångar.

Göran Larsson hjälper mig att ordna den saken, och då vi ej ha råd att mista socknens bäste man, stannar han kvar, och vi börja med att inreda en fristad i hans gård åt fattighjonen, och han blir föreståndare där. Om Gud ger mig helsa och krafter, skall man här i socknen ej mera köpa och sälja människor; denna själahandel har blifvit oss dyr. — —

»Skall jag en gång bli lycklig, säger du, min blinde bror? Kanske, om icke också min lifssaft redan runnit ut ur ett gapande sår.»

EN DEMONSTRATION

»Hvad sade doktorn, Agda lilla?»

Hon stod vid fönstret, med hufvudet till hälften insvept i den brokiga yllegardinens tunga veck, och hon drog sig närmare väggen, då fästmannen med omedveten häftighet kastade sin hatt på soffan och kom fram till henne.

»Hvad är det, älskling? Du gråter!» — —

Han drog henne intill sig och ville taga flickans händer bort från hennes förgråtna ansikte. Folke Lyngby förstod med ens orsaken till sin fästmös hejdlösa gråt.

»Älskade, ha dina föräldrar förebrått?»

»Nej, nej!» slog hon ifrån sig. — »Pappa sade blott, att vi borde ha gift oss, så fort du var säker på kassörsplatsen i banken,» kom det, afbrutet af konvulsiviska snyftningar från hennes ryckande läppar. — »Nu gå tre veckor för lysningen.»

Han nästan sköt henne från sig.

»Menar du, att *vi* skulle låta lysa för oss i kyrkan?»

»Ja, hvar eljes?» Fästmön drog upp den halft nedfällda rullgardinen, så att skymningens matta ljus

föll öfver dem båda. Kanske hon blott gjorde det mekaniskt för att bli herre öfver sin våldsamma sinnesrörelse, men det låg något i hennes hållning, då hon vecklade snöret kring knappen, som lät honom ana, att hon ämnade kämpa mot honom, och han väpnade sig.

»Ett *kristligt* äkta förbund afkunnas från predikstolen emellan oss två, Agda! Vi, som ej vilja tillhöra något slags kristligt samfund! Kära min lilla *hustru*, det *kan* du ej mena, du får ej låta tubba eller skrämma dig till att bli hycklerska, eller till att svika vårt gemensamma lifsideal!»

Han tog henne om midjan och förde henne med sig bort från fönstret till den lilla tvåmanssoffan i hörnet vid kakelugnen.

»Tala om lifsideal och program nu, då vi ej ha annat att göra än att låta viga oss så fort som möjligt!» utbrast hon i naiv förvåning, blandad med skräck.

»Viga oss» — upprepade han — »Vigas af en prest! Stå som usla hycklare, stå och höra på de där talesätten, bönerna, förmaningarna, medan vreden, äcklet välla upp i ens sinnen! Betänker du hvad du nu säger, Agda?»

»Men Folke, vi — —»

»Det sker aldrig! Vi skulle bara sedan förakta oss själfva och bli föraktade af våra meningsfränder.»

Han trodde sig på väg till att segra, men kände nu dunkelt, att han ej för sig själf klart utstakat sitt mål, och han skyggade till vid hennes häftiga fråga:

»*Hvad vill du då, Folke?* Är det kanske din

mening att nu öfvergifva mig?» Hon brast på nytt i våldsam gråt.

»Öfvergifva dig? Du, som är mig tusende gånger kärare och dyrbarare nu än — Agda, älskade, lugna dig! Det här är ju ingen olycka, tvärtom, vännen min!»

Folke smekte sin fästmös korta, krusiga hår; det föreföll honom, trots hans grundsatser, svårt att säga det, som nu *måste* sägas åt henne. Hittills hade de blott tillämpat sina teorier på andra människors lefnadsförhållanden.

»Nu skall jag i morgon dag vidtaga nödiga åtgärder,» började han åter, då Agda lugnat sig något. »Saken är ju så enkel, och med dina upplysta åsikter, kan det ej bekymra dig, hvilken —»

»Välj hvilket lagligt erkändt religionssamfund du vill, käre Folke!» inföll hon lifligt och slog sina båda armar hårdt omkring honom. Hufvudsaken vid denna formalitet är ju, att vi bli lagligt vigda utan för lång tidsutdräkt. — Tror du att, till exempel, baptisterna fordra pröfvotid och sådant där?»

Allt fastare och fastare omslöt hon honom, under det hon talade med en antagen ro, som skulle dölja hjärteångesten.

Han kände hennes hjärta slå mot sitt, hennes heta kind låg intill hans, och dock tyckte han, att hans Agda plötsligt glidit från honom; den varelse, som här låg öfver hans knä kändes plötsligt så tung som ett lik.

»Eller kanske metodisterna? Men jag har hört, att de fordra flere veckors pröfning,» fortsatte hon, då han ej svarade henne på förslaget om att de skulle öfvergå till baptisterna.

Vreden tog honom. »Eller mormonerna? Det vore kanske bekvämast.» Han reste sig upp med ett våldsamt ryck, så att hon föll framstupa mot det tomma soffhörnet.

»I morgon, eller om du hellre vill det, i afton, kommer jag och för dig hem till mig.»

Nu var det sagdt, men svårigheten vid att få fram det, gjorde hans stämma hård, nästan rå.

Agda for upp med ett skrik. »*Flytta till dig!* Till dig, som din —»

»*Hustru*,» ifyllde han hastigt och med tonvikt. Vi behöfva ej köpa vår äktenskapliga lycka genom en nedrig låghet, som skulle komma oss att känna förakt för oss själfva och hvarandra. — Jag vet nog, älskade, att det blott var den nedärfda seden, fördomen och allt det där, som förledde dig till att framställa ett så ohederligt förslag. — Du och jag, fullblodshedningar, fria, tänkande, förnuftiga varelser — vi skulle förnedra oss att gå igenom en kristen kyrkas eller bönsals ceremoni? Det menade säkert ej min frisinnade Agda på fullt allvar.»

Folke följde efter sin fästmö bort till fönstret, genom hvilket den uppstigande månen skymtades som en rödgul rand öfvar ett par hustak. Fästmannens röst var nu innerlig och smekande.

Agda drog sig åter in på sin förra plats bakom gardinen. Hon grät ej längre, och det gjorde Folke lugnare. Hans förra känsla af ensamhet, af andlig död, var försvunnen; Agdas liffulla skönhet, hennes stolta hållning, det lilla trotsiga draget kring de fylliga läpparna tog hans sinnen med den gamla makten. Hon var just en kvinna, sådan hon bör vara för att med framgång, som mannens jämlike

och kamrat, kunna demonstrera mot »konventionella samfundslögner.» Han tog plats vid hennes sida; Agda stod tyst, orörlig och tycktes vara upptagen af att betrakta den stigande månskifvan.

»Det är vackert,» sade hon ändtligen.

Folke förstod, att hon sökte uppskof med frågans afgörande; denna hennes förmenta feghet retade honom på nytt till hänsynslöshet. Han ville ej åter utsätta sig för ett uppträde af detta slag.

Modet yttrar sig på mycket olika sätt hos de olika könen, och med fegheten förhåller det sig på samma sätt.

»Det naturliga är alltid skönt,» sade han filosofiskt och tillade diktande: »Jag har naturligtvis tänkt grundligt öfver vårt förhållande samt dess sannolika följder för vår framtid, och det som återstår, för att få vårt hem i ordning, kan göras på en dag. Du är naturligtvis förtrogen med tanken på—»

»Det har alltid emellan oss varit tal om *borgerlig vigsel*,» afbröt hon, utan att flytta blicken från månskifvan.

»Naturligtvis,» medgaf han, »men då en dylik ej i vårt land kan erhållas för andra par än sådana, som bekänna sig till olika, af staten erkända religionssamfund, så få vi vänta med den saken, tills borgerlig vigsel blir obligatorisk för alla, som vilja ingå äktenskap.»

»Nå väl, så kunde ju en af oss — jag» Agda tystnade tvärt vid det att fästmannens stöfvelklack hårdt slog emot golfplankan.

Nu såg hon på honom med den där tämjande blicken, som alltid hejdade hans frambrytande rå-

het. »Kärleken är sällan reflekterande,» sade han i spak ton.

Hon teg och fäste åter blicken på den uppåtstigande månens sneda gubbansikte. Folke måste åter börja sin redogörelse.

»Ser du, vännen min, i öfvermorgon, vid högljus dag, kommer jag, åtföljd af min far och min syster Anna, i droska och hemtar min lilla hustru till vårt hem. Där vänta oss då direktör Möller, kandidat Fors, grosshandlare Svenzon, konsul Al, kort sagdt, våra meningsfränder —»

»Med deras — fruntimmer?»

»Du borde ej nu tala föraktligt om dylika —»

»Går-an-fruar; nej, jag bör nog ej göra det. Men jag kan väl ändå ej anses skyldig att umgås med dem?» Hon talade lugnt, i det hon drog åt sig kjolens rika veck.

Fästmannen gaf akt på åtbörden och kände, hvad den innebar. »Nej, det behöfver du visst inte,» svarade han med något, liknande glad ifver. »De äro i alla fall tarfliga, ouppfostrade och oupplysta flickor,» tillade han som förklaring på sin omotiverade fröjd öfver hennes stolthet. »Jag bjuder ej dem till oss. —»

Hon teg.

»Vi två behöfva ej majoriteten med oss för att troget stå vid våra åsikter,» började han åter. »Den är starkast, som står allena, vet du ju, och nu äro vi två ett.» Han tog henne åter om lifvet. »Vill du så tala vid dina föräldrar? Kanske att de vilja följa dig till ditt nya hem.»

Folke visste, att detta helt enkelt vore otänkbart, men här måste ju i alla fall talas med Ag-

das föräldrar, och man finge väl låtsa, att man höll dem för att vara upplysta, fördomsfria människor.

»Tala du med dem, om du så tycker, helst i afton. De äro där inne i pappas rum,» svarade hon tankspridd. Men då han dröjde, blef stående och strök sitt tjocka hår bakåt, gjorde hon slut på hans tvekan och rädsla genom att öppna dörren. »Folke önskar tala med mamma och pappa!» sade hon in i rummet, där blott ett par stearinljus lyste matt öfver ett skrifbord med utdragna lådor. —

Gjorde det gamla paret upp sitt testamente? Agda var yngsta barnet. Ville de kanske göra henna arflös? Denna tanke upplifvade hans mod; han skulle visa *dem*, hur en ädel man gifter sig. Inga låga motiv, endast kärlek; samhället skulle få se, hvilka karaktärer som den antikristliga lifsåskådningen kunde skapa!

Han steg raskt in i halfmörkret. Agda stängde dörren efter honom och gick i brådskande ifver till sitt rum, där hon klädde sig i kappa och hatt, hvarefter hon lemnade huset, utan att tala vid någon.

Folke hade fruktat ett nytt, ett häftigt uppträde med Agdas föräldrar, och under den minut, han nu fick stå vid dörren i det äkta parets gemensamma arbetsrum, eggade han upp sig för att kunna slå ned deras förmodade angrepp. Men då en gammal man, stödd mot sin silfverhåriga hustru, reste sig ur soffan och med återhållen rörelse bad honom redogöra för sin framtidsplan i afseende på Agda, kunde Folke ej frigöra sig från en ohygglig förnimmelse af skam, när han för dessa makar tillkännagaf sin afsikt, att nästa eller följande dag

hemta deras dotter för att låta henne bo hos honom.

Hans belägenhet blef ännu mera förödmjukande, då den gamle räckte honom en penningsumma, med anmärkningen, att detta var det belopp, Agdas föräldrar afsedt för hennes utstyrsel.

»Också är hon naturligtvis utstött ur föräldrahemmet och försedd med er förbannelse i den öfliga stilen?» Det förödmjukande i hans ställning till detta äkta par, som alltid sökt förekomma all bekantskap emellan honom och Agda, väckte hans raseri, men att ej mottaga penningarne skulle ha varit ett indirekt medgifvande, att deras dotter ej intog en bruds rättmätiga ställning.

Vid hans våldsamma utbrott lyfte den gamle sin hand, som för att slå honom i ansiktet, men hustrun drog ned hans arm och sade stilla: »Agda är alltid välkommen i *sitt hem*. Glöm du aldrig detta, när du ångrar det steg du nu vill taga. Äfven efter vår bortgång ur tiden skall vår dotter och hennes barn ha ett *verkligt hem* att fly till.»

»För det jag ej vill stå som en hycklare inför en prest, dömes jag ärelös af Agdas mor.»

»Nej, Folke, vi högakta dig för det du *icke* vill detta, men ditt och Agdas inbördes förhållande innebär i sig frö till en oundviklig upplösning, om ej ett omskifte af dina tankar och ditt sinne inträffar inom ett par år.»

»Agda och jag hysa fullständigt samma åsikter.»

»Din vilda lidelse har antändt hennes unga, outvecklade hjärta, och hon har gjort sig till ett tomt eko af dig; men när nu lifvet får pröfva den ringa bärkraften i dina läror, då skall det med

Guds hjälp nog visa sig, att hon uppvuxit i en renare lifsluft.»

Folke ville åter brusa upp, men den gamle mannens myndiga: »Nog nu!» hejdade honom och han tumlade ur rummet med en underlig förnimmelse af, att han för alltid dömt sig att lefva under, att låta sig betvingas af denna myndiga ton och blick. Han förde ju båda hem under eget tak, då han till sig flyttade denne mans dotter. Hon egde både blicken och tonen som fädernearf.

II.

Med nervös oro gick Agda fram och åter i pastor Erlings studerkammare, där hans gamla hushållerska hade bedt henne invänta prestens återkomst från ett besök hos en döende.

»Pastor Erling är min kusin, han har varit Folkes kamrat i skolan och vid universitetet; han håller af mina föräldrar, han måste nu skapa en utväg för oss alla.»

Kring detta hopp kretsade hennes själ, som myggan kring en ljuslåga, och dock var hon ängslig för de strålar af ljus, som nu skulle sändas ut mot hennes fladdrande ande. Men kanske presten nöjde sig med den botgöring, som låg i detta hennes besök, och för öfrigt läte udda vara jämnt. Kanske!

Agda hörde honom återkomma, hörde hans förvånade: »Hvem?» på ett meddelande af den gamla

hushållerskan, och hon tryckte sig omedvetet intill väggen, då pastorn öppnade dörren.

»God afton, Agda!»

»God afton!» kom det halfhöga svaret. En paus uppstod, under hvilken han satte en skärm på lampan; han förstod, att hon helst ville hålla sig i skuggan.

Agdas första känsla var tacksamhet öfver hans grannlagenhet; den nästa var ett upplågande trots. Hon var ej brottslig, hade ingenting att dölja, behöfde ej blygas för hvad som skett, äfven om hon kommit hit för att i nödfall göra eftergifter för prestens fördomar, då hon begärde råd af honom.

»Du är naturligtvis förvånad öfver att se mig här,» sade hon med ett försök att tala obesväradt.

»Det är jag, Agda, men jag antager, att du har något ärende till mig,» svarade Erling vänligt. »Vill du inte sitta ned?»

»Tack, men jag kan blott stanna här några minuter hos —» Hon bröt tvärt af vid minnet om, hur ofta hon smugit sig med Folke till dennes ungkarlsbostad.

»Jag ville bara be dig öfvertala Folke, att vi låta lysa för oss och viga oss.» Orden formligen tumlade i vild brådska öfver hennes läppar.

»Din fästman vet således ej af, att du gått hit?»

»Nej, Folke är ej min husbonde — Jag menar, att vårt förbund är grundlagdt på likställighetsprincipen.»

Erling kunde ej, oaktadt stundens allvar, undertrycka ett humoristiskt leende vid den käcka ton, med hvilken detta oerfarna barn ramsade upp denna utslitna fras.

»Du bryr dig då ej en smula om, huruvida din fästman handlar bakom din rygg eller ej?» frågade han allvarligt.

»Jag har ej kommit hit för att disputera, utan för att be dig om ett råd,» gled hon undan hans fråga.

»Ett råd?»

»Ja, hur vi skola kunna bli lagligt gifta.»

»Agda, nog har Folke gjort dig bekant med sina åsikter och —»

»Jag bryr mig ej om åsikter! Jag vill, att du skall öfvertala honom till att vara förnuftig!» utbrast hon med tillbakahållen gråt. »Hvad betyda väl ett par ceremonier, dem kan man väl underkasta sig!»

»För *dig* betyda de ingenting,» svarade presten med dämpad harm; »men för *mig* betyda de mycket. Vet du då ej hvad du begär? Den kristna församlingens förböner till edert äktenskap samt välsignelse därtill af en Gud, som ni förneka och förhåna. Och dessa skatter skulle jag, Guds tjänare, frivilligt utsätta för edert begabberi!» —

»Liksom om du ej hade vigt tjogtals par, hvilka ej trott på religionen!» högg hon in.

»Jo, tyvärr, som statens tjänare måste jag göra detta, men berodde det på mig —»

»Så skulle ni prester ej vara så maktlystna, att ni satte er emot lagen om obligatoriskt civiläktenskap,» inföll hon.

»Du har lärt din minneslexa bra,» sade Erling vemodigt, »men jag skall nu gifva dig en tankeuppgift. Det är kristendomen, som höjt kvinnan ur hennes slafveri och åter upptagit det gudomliga bu-

det om engifte samt gjort det till lag för det kristna samhället och sökt att helga äkta makars samlif genom att inviga äktenskapet medels bön samt genom att låta makarnes trohetslöften afläggas inför Gud. Tänk nu en smula härpå, Agda, och fråga dig så, om den kristna församlingen, utan vidare, kan släppa efter det ena efter det andra af de medel till sedlighetens bevarande, som denna församling eger? Tro mig, Agda, *om* hedendomen åter kommer till välde i staten, då blir det kvinnan, trots alla likställighetsteorier, som åter får lida värst af de lössläppta lidelserna.»

»Men borgerligt äktenskap,» började hon åter. —

»Ja, för edra hjärtans hårdhets skull vore det kanske nödvändigt,» afbröt han. »Men här vid lag är det ju utan gagn att tala därom.»

»Du vill då ej öfvertala Folke, icke ens för min och mina föräldrars skull.» Åter gjorde gråten hennes barnsligt envisa stämma oklar.

»Dina föräldrar äro fullkomligt ense med mig: öfverträdelsen skall ej ytterligare ökas genom missbrukandet af heliga handlingar; det är ej i samråd med dem, som du kommit hit.»

»Men hvad viljen I då, att jag skall göra!» utbrast hon nästan med ett skrik. »Kan jag då ej få ett råd?»

»Hafva ej dina föräldrar rådt dig, icke allenast att fly bekantskap med en ung man utan religion — därvid är nu intet att göra — utan ha de ej tillika i dag rådt dig att stanna hos dem —»

»Och afbryta förbindelsen med Folke,» afbröt hon häftigt. »Däri kan du nog instämma, som ej är gift!»

»Jag är enkling, min unga hustru och vårt lilla barn ha gått före mig hem,» svarade han stilla.

Agda vände sig om och såg på honom, liksom om hon velat fråga om något. Men plötsligt slog hon ned ögonen och blef eldröd. »Du vet då hvad kärlek är,» mumlade hon efter en tryckande paus.

»Agda!» utropade han med ovilja. »Nämn ej —» Han hejdade sig och sade vänligt och varmt: »Agda, du vill ha ett råd af mig. Det lyder: Stanna hos dina föräldrar, åtminstone tills barnet kommer till världen!» Han lade hennes hand emellan sina och fortfor dämpadt: »Då du ser tillbaka på eder otyglade lidelse, bör du kunna förstå, att, icke en gång i egenskap af blifvande moder, är du fredad för en sådan man, om du ej ställer dig under dina föräldrars vård och skydd. — Kanske skall under tiden —»

»Låt mig gå! Låt mig vara i fred!» snyftade hon, ryckte till sig handen och rusade på dörren.

Pastor Erling höll henne ej tillbaka, men han tog sin hatt och följde på afstånd efter henne, tills han såg henne gå in i föräldrahemmet.

III.

Agda hade föredragit att i all stillhet följa Folke till det hem, han i största hast inredt åt dem, sedan hon med nästan vild afsky förklarat, att hon aldrig mera satte sin fot inom hans gamla ungkarlsvåning och på samma gång protesterat mot hans

förslag, att de skulle offentliggöra deras förening, »till en uppmuntran för andra par,» som han tyckte.

Den första veckan var hon så upptagen af allt detta nya, som omgaf henne, och af lyckan att opåtaldt få hängifva sig åt sin lidelse för Folke samt af sällheten att se, hur han delade detta hennes sinnlighetsrus. — —

»Gjorde vi ej rätt och väl uti att bryta med fördomarne, min Agda? Flere, än du tror, gilla vårt lefnadssätt. Jag mötte nyss Klara Sommelin; hon stannade och vi pratade en stund om väder och vind, men samtalet slutades med att hon bjöd *oss båda* på kaffe i eftermiddag; det är hennes mans födelsedag.»

Dessa Folkes ord, lätt och muntert framsagda, väckte Agda på en gång ur sinnesruset. Hennes mor hade vid afskedet sagt henne, att man i Folkes umgängeskrets helt säkert skulle låtsa, som om Agda vore lagligen gift, men att hon borde taga sig till vara för att tro ställningen vara säker, fastän frutiteln gafs henne af både herrar och damer, ty i denna krets, där man visade detta slags frisinnade åsikter, skulle dock ej finnas *en* man eller *en* kvinna, som ej gåfve henne hustrunamnet af nåd och tyckte sig därmed hafva gjort en stor gärning. Vid Folkes omedvetna betoning af orden: *oss båda*, stod med ens modrens varning och förutsägelse för henne.

Och så hans yttrande, att många flere, än hon trodde, gillade deras lefnadssätt! Folke menade väl därmed blott de yttre formerna däraf? Men i hennes samvete blixtrade det till ur det moln, som jämnt, jämnt stått bakom henne sedan den afto-

nen, då pastor Erling bedt henne stanna under föräldrarnes hägn, tills barnet kom till världen. I detta ögonblick kände hon sig så skamfull och förödmjukad, som aldrig förr i sitt lif. Hon vände sig bort från Folke och började syssla med en fullkomligt onödig dammtorkning.

Han såg, att hon kommit i misstämning och trodde sig förstå orsaken.

»Ja, lilla vän,» yttrade han, »en gång måste ju bli den första. Vi äro naturligtvis tvungna att häfda vår ställning genom att deltaga i sällskapslifvet, och här erbjudes ett ypperligt tillfälle. Klara Sommelin och jag äro barndomsbekanta, hennes man är ansedd, huset är tongifvande, och när fru Klara tagit initiativet, så följa de öfriga efter, som hjorden efter bjällerkon.»

»Jag är icke van vid att låta protegera mig af fru Klara.» Agda rätade upp sig med en stolt rörelse på hufvudet.

»*Protegera?*» upprepade han långsamt, i det han insåg sin taktlöshet. »Det kan ju ej komma i fråga, om vi bara själfva icke låta trycka oss. — Ja, vi gå naturligtvis,» klippte han af samtalstråden, då han kände, att han slagit en ny knut på densamma.

»Ja, naturligtvis gå vi,» eftersade hon, men det lät som om tankarne varit långt borta. — —

Klockan led mot tre på morgonen, då Agda och Folke återkommo från bjudningen. De hade varit bland de allra sista gästerna, ty de båda hade hvar för sig hyst den föreställningen, att en störtflod af prat och anmärkningar skulle lössläppt brusa efter dem, i fall de bröte upp från sällskapet med de första, som lemnade det. Nu däremot hade de en

förnimmelse af, att denna flod var ledd in i en mängd bäckar, hvilka sorlade i alla de femtio hem, som varit representerade på Sommelins bjudning.

Folke själf förde en hel ström af sitt eget prat med sig hem; Agda var tyst, ty hon fruktade, att hon skulle gifva efter för sin själsspänning och brista i gråt.

»Det gick ju galant, du Agda!» sade han, sedan han slutat en lustig historia, hvilken Sommelin berättat för herrarne.

»Hvilket?» frågade hon kort.

»Åh, alltihop. — Tusan att jag alltid skall vidröra den ömma punkten!» tillade han i tankarne. »Du hade roligt, tror jag.»

»Mycket, men jag är så trött.»

»Jag ringer lif i Annett, hon hjälper dig hastigt af med kläderna, så du får lägga dig! Under tiden röker jag en cigarr inne hos mig,» föreslog Folke. Han fick en plötslig lust att komma undan en stund och glömde därvid, att Agda hyste en viss skygghet för tjänstflickan och aldrig ville ha henne inne i rummen, utom då en tvingande nödvändighet bjöd det.

»Låt bli klockströngen!» sade hon nu i retlig ton. »Och prata inte så vildt; det går omkring i mitt hufvud ännu efter allt sorlet där borta.»

Under tystnad gingo de till hvila, men länge efter det Folke somnat, låg Agda vaken och lät tafla efter tafla glida förbi sin inre syn. Hon såg den förlägenhet, som bredde sig öfver det sällskap, hon nyss lemnat, när fröken Snöberg började tala om det tillämnade bröllopet hos rådman Åstrands, där dotterns hedersdag skulle firas på ett högtid-

ligt sätt. Agda såg ännu tydligt, hur det varma blodet steg upp från den unga berätterskans hvita hals till hennes kinder, då hon själf insåg, att man ej kunde tala om bröllop i Agdas närvaro. Så hade en ung fru hastigt gripit ordet och undrat, om konsul Malms barn ännu vore döpt eller om det skulle bli någon fest vid barndopet. Ingen hade upptagit frågan, men borgmästarinnan hade gifvit den tanklösa frun en vink, att äfven *det* samtalsämnet var olämpligt för Agdas öron. Tystnaden hade blifvit tryckande, ända tills gamla fru Holm med ens kastade sig in på bulgariska frågan.

Folke hade vid hemkomsten gjort sig lustig öfver gummans komiska politiska funderingar; detta var för Agda en bekräftelse på, att han hela aftonen sökt gifva akt på allt, men det blef för henne tillika ett bevis på, att han endast såg ytan af tingen, icke de drifkrafter som gömdes därunder. —

IV.

Under de följande sex månaderna skyllde Agda på sin helsa, då hon för sin del afslog alla inbjudningar från Folkes gamla umgängeskrets. Men hon dref på, att han skulle gå; det var den där lössläppta floden, som hon sökte dämma genom att låta Folke bevista alla de bjudningar som förekommo.

Agda hade ej sett sina föräldrar sedan de omfamnat henne till afsked, då hon en skymningsstund

gick från barndomshemmet, åtföljd af Folke. Han hade aldrig sedan talat om detta hem, men han anade, att det blott var en tidsfråga, när Agda skulle göra besök hos sina föräldrar.

Knappt var hon en afton lemnad ensam i den nya bostaden, förrän en längtan efter att gå hem kom öfver henne. Men denna gång kufvade hon denna längtan genom att föreställa sig obehaget af att möta den gamla pigan, som plägade öppna tamburdörren.

Nästa gång Folke gick på en bjudning, rann det Agda i minnet, att i en af hennes klädningsfickor måste finnas hennes nyckel till föräldrahemmets tamburdörr, och fastän sökandet efter denna nyckel samt slutligen åsynen af densamma framkallade minnen, hvilka nu pinade hennes känsla, lade hon nyckeln i sin sykorg. Hon ville dock ej gå hem i smyg och mörker, utan skulle vänta, tills Folke bevistade någon middagsbjudning, så kunde han ledsaga henne till trappan. Den gamla kära trappan!

Dock när denne dag och stund var för handen, fann Agda det vara onödigt att plåga Folke med denna hennes helt och hållet enskilda angelägenhet, och så gick hon allena vägen till barndomshemmet.

Hvad där kändes ljuft, tryggt, godt och — rent! Där mötte henne inga handgripliga påminnelser om ett förhållande, som fört henne utom det lagstadgade samhällets gränser; här var hon Agda, föräldrarnes eget kära barn; ingenting ringare.

Hvarken fadern eller modern antydde med ett ord på hennes nuvarande ställning. Hon kände,

att hon med ens kunde få stanna i denna välsignade fristad, om hon så önskade, och att hon aldrig mera behöfde återvända för att fortsätta det lif, som börjat äckla henne, då det för hennes minne framställde Erlings ord, att hon icke ens som moder skulle bli vördad af den man, med hvilken hon sammanbodde.

Klockan åtta kom pastor Erling. Agdas första tanke var, att han blifvit efterskickad, och hon kände sin gamla kamplust röra på sig; men hans oförställda häpnad, när han såg henne sitta i soffan hos modern, afväpnade henne och hon kände sig ytterst förlägen.

Presten började genast ett samtal om ett riksdagsärende, som berörde staden; han hade fått bref från stadens representant därom, Agda lyssnade med intresse på samtalet; det var så länge sedan hon hört något allvarligt samtal, och det kändes så godt att en gång komma ur kretsgången kring sig själf och Folke. Men under det hon uppfattade en mängd saker, hvilka stodo i samband med denna riksdagsfråga, rann det henne i sinnet och minnet, att Erling säkert icke kommit för att tala om detta, utan för att hålla en andaktsstund med föräldrarne, då hennes far var för svag till att bevista den allmänna gudstjänsten. De väntade naturligtvis blott på att hon skulle aflägsna sig — det hade ju varit hennes vana, sedan hennes bekantskap med Folke blifvit förtroligare — *därför* talades nu blott för att gifva henne tillfälle att gå.

Ångesten för den ensamma vandringen på de skumma gatorna, för mötet med tjänstflickans nyfikna blickar och frivola leende ansikte, för de stygga

minnen, som i Folkes bostad skulle träda emot henne på tröskeln, kom Agda att omedvetet trycka sig närmare intill modern och denna lade då sin arm kring dotterns skuldra.

Och så började andaktsstunden, under hvilken Agda hänsjönk i ett slags dvala, som förflyttade henne tillbaka till barndomstiden, då Erling stundom plägat läsa för henne och hon helst velat höra berättelser, som handlade om änglar.

Hon genomlefde i denna dröm uppträdet emellan henne och Erling, då han, stolt af sin skolbokslärdom, nekat att tro på hennes berättelse, att hon sett en ängel stå midt i en grupp höga, hvita liljor på kyrkogården. Hvad skulle han väl *nu* säga, om de kommo att tala om denna fantasiskapelse, som hon själf frammanat?

Agda spratt till vid den tystnad, som inträdde efter prestens och föräldrarnes »amen», och hon återkom helt till verkligheten under faderns sedvanliga bön för sig själf, för maka och barn, då han ställde dem alla under Guds hägn och änglavakt.

Darrande af återhållen rörelse steg hon, efter bönens slut, upp. Hon kände ett behof af att kyssa sin far, att taga Erling i hand, men hon visste, att därvid skulle tårefloden bryta fram, och hon gled därför utan afsked ur rummet.

Modern följde henne ut i tamburen och hjälpte henne med ytterkläderna. Ej ett ord växlades, medan modern knäppte Agdas kappa och knöt hennes hattband, men då dottern räckte ut sin hand, som skälfde häftigt, tog modern den emellan sina och sade lugnt:

»Du blir naturligtvis här hos oss, när din tid kommer. Ditt rum är i ordning!»

Agda förde hastigt sin näsduk mot munnen för att kväfva en frambrytande snyftning; modern öppnade tamburdörren, förstugan var öppen och Agda mottogs af kvällsmörkret därute på gatan.

Vid tiotiden kom Folke från middagsbjudningen. Han var upprymd af de fina vinerna och likören vid kaffet. Dessutom hade han haft roligare än på länge; sällskapet hade bemött honom på samma sätt som innan han var förlofvad; ingen hade med ett ord påmint honom om, att i hans bostad fanns en ung qvinna, som hade anspråk på honom. Han hade blifvit tillsagd af värden att föra fröken Klement, den unga författarinnan, till bordet; hon föreföll Folke att vara mycket älskvärd, mycket intressant och frisinnad, hvadan han lifligt sysselsatte sig med henne, och innan de skildes åt, var en liten kurtis i gång emellan dem.

Både Folke och fröken Klement voro öfvade i sådant och förstodo att gifva stämning och behaglig färgton åt den vaknande sinnligheten, så att ingen i sällskapet stötte sig därpå, utan såg i paret ett lifvande föredöme.

Agda hade haft tid att lugna sig efter sin häftiga sinnesrörelse, men Folke såg dock, att hon måste ha gråtit mycket, ty ögonlocken voro röda och tunga. Det stack till i hans samvete; men på samma gång blef han ond.

»Hvarför ville du, att jag skulle gå bort? Tror du det är roligt för mig att veta, det du sitter ensam här och gråter! — Antingen följas vi åt eller ock bli vi båda hemma», tillade han ömt, i det han

skänkte en flyktig tanke åt det otillbörliga i sin halfva kärleksförklaring för fröken Klement.

»Jag har varit hemma en stund i skymningen,» sade Agda med en viss raskhet, ämnad att dölja hennes ängslan för hvad Folke skulle säga därom.

»Hemma!» Han visste genast hvad hon menade med detta uttryck. »Nå?»

»Jag måste naturligtvis vara där under — den tid jag ej är frisk.»

Både hon och han hade hittills undvikit att tala om denna stundande dag och äfven sökt hålla tanken därpå borta, men nu bröt Agdas ord ned skranket, och den fruktade föreställningen om, hvad som måste komma, trädde dem in på lifvet.

»Mamma erbjöd mig det», tillade Agda och vände bort ansiktet.

»Det är väl också bäst för dig — och lugnare för mig. För vården menar jag», förklarade han hastigt, då han grep sig själf på bar gärning i att finna en lättnad för sig vid denna anordning.

Tanken hade några gånger snuddat vid vissa framtidssyner i samband med barnets ankomst, och Folke hade funnit dessa hägringar otrefliga och därtill något löjliga. Nu var han hjälpt öfver dessa stötestenar samt fick dessutom rättighet, ja skyldighet att besöka Agdas föräldrahem och ställa hela saken under detta aktade hems auktoritet. Då skulle ingen våga att gyckla öfver hans ställning.

»När vill du gå dit, vännen min?»

»En af dagarne», svarade hon, djupt sårad af hans beredvillighet att släppa henne ifrån sig. »Hur vill du ställa det med hushållet och Annett?» frågade Agda efter en paus.

»Annett får kostpengar, kan bo hos sin far och kommer blott hit och städar medan jag är i banken. Jag äter på min gamla klubb under den tid du är i hemmet.»

Omedvetet betecknade han Agdas föräldrars bostad och icke sin egen, som hennes hem. Hon erfor en underlig känsla af kyla därvid och vid den lätthet, hvarmed han återtog sina ungkarlsvanor.

»Det blir kanske en lång tid — kanske också att jag blir rent borta.» — Hon ville skrämma upp honom, för att få se något af den gamla lågan.

»Å prat, Agda! Du är ju frisk och stark; det kommer nog att gå bra. — Jag kommer naturligtvis till dig hvarje dag. — Se här har du friska apelsiner, jag köpte dem nu i fruktboden. — Öfverdådigt fin middag, kan du tro — — —»

V.

Agda lät dag efter dag gå utan att tala om sitt återvändande till hemmet. Hon kände sig djupt sårad öfver Folkes beredvillighet att liksom lemna henne tillbaka i detta tillstånd; deras samlif fick därigenom en ohygglig likhet med sådana förbindelser, hvilka hon plägat beteckna som lättfärdiga och osedliga, och till denna pinsamma känsla kom äfven en oredig förnimmelse af misstroende till honom.

Plägade icke många äkta män lefva ungkarlars vanliga lif under »gräsenklingstiden»? Agda påminde sig nu, att hon till och med af Folke själf hört

berättelser af detta slag. Det vore nog bäst att hon stannade kvar. — Men så föreställde hon sig, hur det skulle vara att bli sjuk här, kanske medan Folke vore frånvarande, ensam med denna småflinande piga och en högviktig fru, som möjligen skulle benämna henne fröken. Kanske skulle äfven läkare tillkallas. — Agda kände sig genomisas ända intill märgen vid dessa tankar. Och dock var det ännu rysligare, att tänka sig Folke tillsammans med en annan kvinna; hon själf blefve ju då blott en af de många, som upptagit hans sinnen.

Hon fick sömnlösa nätter, och när hon fram mot morgnarna slumrade in, plågades hon af de ohyggligaste drömmar, så att hon for upp i skräck och skrek på hjälp.

»Det här går, ta mig tusan, inte an längre!» utbrast Folke en morgon efter en öfver Agda genomvakad natt. Han var nästan utom sig af fruktan för, att Agdas stund var inne, att han skulle ha valet emellan att springa efter fru Bom eller stanna ensam hos Agda. Han fann båda situationerna lika obehagliga och — löjliga, och under trycket af denna fruktan, grep han husbondetyglarne, sände Annett efter en hyrvagn och förde själf Agda till föräldrahemmet.

»När banken stänges, kommer jag och ser om dig,» yttrade han med en anstrykning af laglig målsman, när han öfverlemnat Agda i hennes mors vård. Ingen svarade, men Agda grät ohejdadt.

I skymningen återkom Folke, men då sof Agda. Ingenting hindrade honom från att sätta sig ned vid hennes säng och invänta hennes uppvaknande, men äfven hennes mor satt där, och hvad skulle han

väl kunna säga till denna kvinna, som alltid förefallit honom så fin och nobel och som nu satt där så tyst vid sin stickning? Längre än tio minuter kunde han ej uthärda i detta rum med Kristusbilden öfver den hvita sängen och Agdas älsklingsblommor, väl skötta och frodiga, i fönstret. Det var som om alla dessa föremål sågo på honom med framhviskade frågor, hvad det blifvit af den unga, rena kvinna, som en gång lefvat här, bedt och jublat i oskyldig ungdomsglädje.

Han steg upp med den anmärkning, att hans närvaro kanske kunde väcka Agda ur hennes välbehöfliga sömn och att det nog vore bäst, om han komme tillbaka nästa dag, och då Agdas mor blott svarade ett stilla: »Som du själf vill», gick han.

Följande morgon, innan han begaf sig till banken, efterfrågade han Agdas helsa och fick af pigan svaret, att »fröken» ännu ej var uppe.

Fröken! Ja, han borde ha förutsett, att Agdas föräldrar ej skulle försöka hissa en falsk flagga. — Pigan hade naturligtvis gifvit Agda samma titel, som de begagnade, när de till tjänarinnan talade om dottern. Orden: »Helsa min hustru!» kväfdes på hans läppar, han lemnade hastigt sitt kort åt pigan och skyndade bort.

På eftermiddagen kom han tillbaka med mera mod, ty nu hade han — ärende till Agda och måste då äfven tala med hennes mor om saken. Han ville nämligen veta, om Agdas tillstånd vore så tillfredsställande, att han kunde åtaga sig uppdraget att göra en resa till en af bankens filialer, där hans närvaro kräfdes, en vecka eller så.

Den nakna sanningen var, att bankdirektören,

som själf »förstod att lefva», fullständigt insåg Folkes nuvarande pinsamma ställning och ville hjälpa honom öfver det svåraste däri.

Folke talade först med Agdas mor om detta uppdrag, »hvilket han ej, utan olägenheter för sig, kunde neka att fullgöra», och sedan hon förberedt Agda på hans frånvaro, fick han själf komma in och tala med henne om saken.

Agda satt i en hvilstol, klädd i morgonrock af mörkt ylle; håret låg fuktigt intill panna och tinningar, som om en våt bindel nyligen hade legat kring hufvudet. Han såg nu först, hur blek och afmagrad hon blifvit; knappt ett spår mera för hans ögon af den unga, friska skönhet, han dragit till sig.

Äfven Agda hade känt obehaget af Folkes besök i hennes forna flickrum och erfor nu en viss lättnad vid underrättelsen om, att han måste resa från staden. Besynnerligt nog tyckte hon, att Folke vore bättre skyddad från vissa faror i en annan stad, än här, hvarest han bott som ungkarl, och så skildes de nu utan ett allt för uppskakande afsked från hvarandra.

När Folke återkom från sin resa till sitt hem, låg där en biljett från Agdas mor, att barnet, en flicka, var födt och att barnets mor önskade se honom.

Hans första känsla var glädje, icke så mycket öfver barnet, som öfver att den fruktade stunden lyckligt var öfver, och utan att gifva sig tid att utbyta resrocken mot en lämpligare dräkt, skyndade han ut.

Dagen hade varit klar och varm, men nu vid solnedgången, stod ett tungt moln öfver staden, och

vinden for nyckfullt och med ett pipande ljud kring gathörnen. Ett minne, det obehagligaste, som Folke haft att sträfva emot, dök nu plötsligt fram och kom honom att tvärstanna, som vid ett oförmodadt hinder på en väg.

Just en sådan afton, med alldeles samma belysning öfver hustaken, hade en gäll pipande kvinnoröst tvingat den dåvarande skolynglingen, Folke, att besöka en trettioårig tjänstpiga, som födt en flicka. Hur pinande tydligt hörde han ej nu åter dessa kvinnors hotelser, och han förnamm på nytt sin egen fruktan, sin skam, allt det pinande i denna förbindelse.

Detta minne tryckte honom nu, som ett anfall af maran, och först med ett frampressadt rop: »Gud ske lof, ungen dog!» förmådde han åter röra sig, men den ohyggliga stämningen, tankeförbindelsen, förföljde honom ända in i Agdas hem.

Denna gång var det Agdas far, som öppnade tamburdörren för Folke.

»Kom in till mig först!» sade den gamle höfligt och visade på sitt arbetsrum.

»Agda är väl ej i någon fara?» frågade Folke likblek.

»Nej, både hon och hennes barn befinna sig väl; men Agda önskar, att du skall anmäla barnets födelse hos pastorsämbetet.»

»Naturligtvis, jag skrifver genast.»

»Skrifver? — Hör på, ämnar du adoptera barnet?»

»*Adoptera*, mitt eget!»

»Agda fruktar för att få se sin lilla dotter rubricerad i tidningen bland oäkta kvinkön eller mankön.»

»Sådan inbillning! Vi annonsera barnets födelse på vanligt sätt.»

»Det får ej ske så länge Agda är hos oss. I hvarje fall är en dylik tidningsannons betydelselös för barnets framtid, då det är födt utom äktenskapet.»

»Hvad rör detta barnets framtid, då jag erkänner det som mitt barn!»

»Då får du adoptera det, ifall du vill göra flickan arfsberättigad. Du kan i en framtid komma att gifta dig och erhålla lagliga arfvingar, eller du kan dö som ogift och då —. Men du föredrager kanske, att nu göra ett testamente till förmån för barnet? Agda förstår nu klart sin och den lilla flickans ställning inför den borgerliga lagen, och hon väntar att blifva befriad från en del af det plågsamma, som denna hennes ställning medför.»

»Agda tyckes med sin nyvunna lagkunskap äfven ha lärt sig att hysa misstroende till mig!» Folke var i hög grad uppretad genom att nödgas se alla konsekvenserna af sin laglösa förbindelse samt af den bjudande nödvändigheten att genast taga sitt parti och bestämma sitt handlingssätt. »Jag fordrar att själf få tala med min — med Agda!» sade han.

Den gamle ringde genast, och pigan kom. »Fråga fröken, om hon vill mottaga besök af sin trolofvade!» sade han lugnt, och innan Folke hunnit hemta sig från den förlägenhet, som grep honom vid budskickningens ordalydelse, stod han inne hos den unga modern och den nyfödda.

Ingenting kunde väl vara mera olikt hans nödtvungna besök hos en mor, hvilkens kraf på honom voro af problematisk natur, än den tafla, som nu

mötte honom i Agdas rum. Och dock föreföll honom denna hvita, spetsprydda säng, i hvilken en »snöhvit moder» låg med sitt barn och mottog honom med ett kärleksfullt småleende, som en genomskinlig öfvermålning på en gammal tafla, hvars grofva bilder grinade ohyggligt mot honom.

Denna föreställning var så hemskt liflig, att då Agda drog undan spetsduken, som betäckte barnets ansikte och hufvud, ryggade han tillbaka; hans inåtvända blick såg blott ett i paltor insvept bylte och tvänne råa, hotande kvinnor.

»Har du motvilja mot små barn, eller är det?» — Agda fullbordade ej meningen, men flyttade barnet närmare intill sig.

»Motvilja! — Nej, för ingen del, men jag var rädd att den lilla skulle vakna. — Hvad vill du att vi skola kalla vår lilla dotter?»

Folkes förlägenhet och tankspridda väsen undgick ej Agda. Hon hade legat här och målat återseendet med så vackra, fina färger, målat den på en bakgrund af säkert hopp om, att nu skulle Folke själfmant erbjuda henne laglig bekräftelse på deras förbund.

Och så stod han här nu vid sängen nervöst vridande fingrarne kring hvarandra och med en nästan frånvarande blick.

Agdas skärande smärta fick en tillsats af bitter harm, och utan att förut ha tänkt på att framställa en dylik fordran, flög svaret öfver hennes ryckande läppar:

»Flickans namn bestämma vi dagen före dopet. Går du till pastor Erling i dag, så kommer han nog hit och förrättar dopet en af de närmaste dagarne.»

»Agda, du — du är — du är helt förändrad!» utbrast han, häpen och förvirrad öfver detta oväntade anfall från henne, då Agdas far ej med ett ord anspelat på barnets dop.

»Är jag? — Men hurudan är då du?»

Hon brast i gråt och snyftningar.

Utom sig af förskräckelse ropade Folke på Agdas mor, och ett par minuter senare befann han sig själf ute på gatan, ej vetande, om han gått frivilligt eller blifvit höfligt visad bort från henne, som han lofvat att hedra och vårda som sin äkta hustru.

VI.

Dag efter dag gick, och hvarje gång Folke besökte Agda, var det med föresats att få barndopsfrågan afgjord. Han hade tänkt att annonsera barnets födelse, så snart detta, jämte modern, kommit under hans tak, men knappt återsåg han Agdas bleka ansikte och mötte denna på en gång pröfvande och behärskande blick, så lik hennes fars, förrän han förlorade modet. Det var honom fullständigt omöjligt att med Agda börja ett samtal, som hänsyftade på hennes och barnets osäkra ställning till honom och till samhället; hvarje gång han i tankarne formade en inledningssats i detta syfte, steg genast det där ohyggliga minnet om hans förra, lösa förbindelse fräckt och plumpt fram emellan honom och Agda.

Fåfängt hoppades han, att Agda själf skulle inleda den kinkiga frågan, och så satt han där, bjöd till att tala obesväradt om väderleken, om senaste tidningens innehåll och hvad han med möda kunde hitta på, för att ej allt för långa och tryckande pauser skulle uppstå. Och under hela tiden visste han, att hon gick där så fåordig, blott emedan hon ville tvinga honom till en afgörande kamp om den gamla stridsfrågan, vigseln.

Detta steg hade nu rent af blifvit vedervärdigt för hans föreställning. Innan Agda flyttade till honom, var det laglösa äktenskapet för honom blott en teori, som tilltalade hans fantasi; verkligheten hade ej hållit hvad fantasibilden lofvat, men icke kunde en vigsel, en boja, skapa den lycka, som friheten ej förmått, och dessutom att gå till Kanossa! Att erkänna experimentet som förfeladt, få uppbära gyckel och hån från skilda håll! — —

»När blir du frisk nog för att återvända till mig?» frågade han ändtligen en dag, då han lade handen på dörrlåset för att gå.

»Jag väntar bara på att du skall bestämma dagen för barnets dop. Det är väl bäst att det sker här.»

Detta Agdas svar öppnade ju med ens vägen för den länge uppskjutna förhandlingen; men gripen af ett slags panik, ryckte Folke upp sitt ur, förklarade att banktimmen var inne samt mumlade, att han »skulle vidtaga åtgärder en af dagarne.» Och så nickade han till afskedshelsning och skyndade ut, i hög grad upprörd öfver Agdas »återfall i de gamla fördomarne.»

De utlofvade åtgärderna inskränkte sig till en

beställning hos en af stadens bokhandlare på 100 stycken visitkort med namnet Agda Lyngby. Men då Folke utfört denna handling och därvid fördragit bokhandlarens tillgjordt allvarsamma min, erinrade han sig sitt aftal med Agda i början af deras kärlekshandel, att hon alltid skulle bära sitt flicknamn och som gift skrifva sig Agda Skog-Lyngby. Och så blef denna »åtgärd» nära nog betydelselös, då han ej vågade att på detta sätt sammanbinda namnet Skog med sitt eget och ej heller kunde visa Agda, att han på denna punkt brutit mot programmet, utan att ingifva henne förhoppningar om ännu betydelsefullare programändringar.

I mycket dåligt lynne gick han från bokhandeln och hem. I sängkammaren stodo ännu några af Agdas toalettsaker på spegelbordet, och invid sängen hängde en frisértröja, som Annett ej brytt sig om att taga bort, då hon städade efter Agdas flyttning. Åsynen af dessa föremål förstärkte den känsla af ödslighet, som alltid mött Folke hvarje gång han återvände till sin bostad, men i dag väckte de tillika en stark längtan efter att åter få henne till sig.

Smekande strök han sin kind mot tröjans mjuka tyg, tog därpå plats vid spegelbordet och började ordna småsakerna där samt i bordets fina lådor.

Hon skulle tillbaka ju förr dess hellre; redan i morgon dag skulle han — Och så ringde det hårdt på dörrklockan.

Folke for upp, slängde frisértröjan under sängtäcket och rafsade toalettsakerna ner i den ena bordslådan, alldeles som då han förr i tiden velat utplåna de synliga spåren efter en gäst, innan han

öppnade dörren för en annan. Han handlade nu fullständigt instinktmässigt, utan all reflexion.

Den som nu väntade utanför dörren var blott en vaktmästare med en bjudningsbiljett från bankens direktör. Folke inbjöds att taga del i en sommarfest med bal på direktörens villa följande dag.

En obeskriflig glädjekänsla fattade Folke vid denna utsikt till uppskof med de ledsamma frågorna om barnets dop, adoption och så vidare. Men till glädjen öfver detta, slöt sig tillika det nu plötsligt uppdykande minnet af ett lifligt, energiskt ansikte med ett par bruna ögon, som sågo rakt in i hans och sade honom en hel del berusande saker. Detta ansikte skulle han få återse på denna fest; dessa ögon skulle åter föra ett stumt, men vältaligt språk med hans egna blickar; han skulle få dansa med den unga, uppburna författarinnan.

Allt detta flög som en rosenfärgad sky, utan bestämda konturer, genom hans sinne och lyfte honom utöfver det närvarandes beklämmande oväder-sluft.

Vid sitt följande besök hos Agda var han munter, visade lifligt intresse för barnet och föreslog Agda att med honom företaga en promenad i vagn ut till en närbelägen skog. Och så öfvergick Folke, som han själf tyckte, helt osökt till att tala om den förestående festen.

Men Agda märkte en nyss påtagen likgiltighet i blick och ton hos den man, hvars alla egendomligheter hon omedvetet lärt sig uppfatta, och för första gången erfor hon en tydlig känsla af svartsjuka och misstroende mot honom.

»För hvem gör direktören egentligen denna fest?» frågade hon, och den där blicken, som Folke fruktade hos både Agda och hennes far, hvilade oafvändt på honom.

»För ingen särskild, antager jag,» svarade han och såg henne styft i ansiktet, men det låg en underlig stelhet i hans blick.

Agda teg och sysslade med barnet, men i tankarne höll hon en hastig mönstring med direktörens gamla umgängeskrets och fann den ofarlig. Någon ny personlighet måtte ha kommit in i denna krets? — Ah, den unga författarinnan, som Folke aldrig nämnt, men som hon sett på gatan i sällskap med direktörens fru! —

»Den festen kan ju ej vara synnerligen frestande för dig,» sade hon och såg upp så plötsligt, att Folke omedvetet blinkade, som om ett skarpt ljussken träffat hans ögon. »Jag hade tänkt att i dag återvända till dig.»

»I dag! — Men lokalen — Annett — och —»

»Fröken Klement,» ifyllde hon hastigt, gifvande efter för sin uppstigande vrede, och dock voro de två orden ej utsagda, förrän hon kände huru de förnedrade både henne och honom, samt att hon med ens förlorat sitt öfvertag.

Han grep ögonblickligen hennes öfverilning som en räddningsplanka.

»Fröken Klement?» upprepade Folke, och hans stigande färg kunde mycket väl tagas för harmens rodnad.

»Nu vill jag, till fromma för vårt gemensamma bästa, aflägsna mig. I morgon tala vi om flyttningen!» Det var något af husbondeklang i to-

nen, och den verkade stillande på Agdas öfverretning. Hon erfor en viss glädje öfver Folkes manliga sätt att afvärja anfallet, och hon förtänkte honom ingalunda, att han utan vidare gick sin väg.

Men under hela eftermiddagen, då hon visste, att Folke deltog i festen, jagade den ena bilden efter den andra genom hennes föreställning, och i alla trädde fröken Klement i förgrunden.

Agda hade hittills trott sig hysa verklig beundran för denna unga flickas käckhet att efterbilda de mest naturalistiska författarnes arbeten; nu stod detta »unga snille» plötsligt för Agda som ett giftigt skadedjur för så väl familjen som för den enskilde personen, och hon intalade sig, att det var hennes, Agdas, plikt att på allt sätt söka rycka Folke undan en dylik varelses snaror.

I sitt uppjagade sinnestillstånd beslöt hon, att samma afton återvända med barnet till Folkes hem.

VII.

Då kom ett rent oförmodadt hinder för denna flyttning. Den lilla, som ett par dagar varit något orolig, visade tecken till ett häftigt illamående, och doktorn efterskickades.

Det var Skogs gamle husläkare, som känt Agda, sedan hon var en liten flicka, och som för öfrigt aldrig hyste några större betänkligheter, då det gällde att häfda gammal ordning och sedvänja.

»Är barnet döpt?» sporde han, när Agda af honom emottog det skrifna receptet.

»Det måtte väl aldrig vara farligt?» lydde hennes bäfvande utrop vid läkarens fråga.

»Att låta döpa flickan. — Nej, visst icke; men det är bäst att det sker snart.» Och så vände han Agda ryggen samt var ute på gatan, innan hon hemtat sig från något, som nästan liknade vanmakt.

Hon hade vacklat bort till en stol och fallit tillbaka däri, oförmögen att resa sig upp eller tillkalla modern, som stannat hos det sjuka barnet, medan Agda följde doktorn för att skaffa honom skrifmaterialier.

Barnet skulle troligen dö, dö odöpt, och på henne föll hela ansvaret såväl för det den späda blifvit satt in i denna värld, som för det hon nu skulle lemna jorden utan att ha blifvit intagen som medlem i gudsriket.

Hela väfven af den tankespånad, hvari hon inhöljt sig, föll bort som ett spindelnät, då hon nu ställdes ansikte mot ansikte med moderns ansvar för sitt barn. Hon kände med ens hela sin förfärliga ensamhet med detta ansvar.

Agda visste, att hennes föräldrar ej skulle, genom att öfva något slags tryck på henne, öfvertaga en del af denna förfärliga börda. Och Folke — dansade ju nu som bäst på direktörens sommarfest! Själf måste hon taga det afgörande steget, för eller emot. Hastigt tog hon pennan, ännu våt af det bläck, som doktorn användt för att skrifva receptet, och med bultande hjärta skref hon:

»Kom genast och döp mitt dödssjuka barn!

Din kusin
Agda Skog.»

Det föll henne icke ens in att tillfoga Folkes efternamn; alla teorier och aftal om namn, titlar och demonstrationer mot antagna lagar och bruk hade sopats bort af moderns och den i kristendomens läror uppfostrade kvinnans själsångest.

Men bakom denna ångest låg dock den halft omedvetna föreställningen, att presten ej bättre begärde än att få utföra en handling, som här blefve ett uttryck för hans seger öfver förnekerskan. Därför begagnade hon sig af sitt kusinskap med pastor Erling, när hon skref de få orden till honom.

Agda fick dock vänta på pastorn, ty han ville först rådgöra med sin förman, stadens kyrkoherde, innan han efterkom en dylik kallelse af barnets mor. Händelsevis visste kyrkoherden, att Folke ej var i staden, och slöt däraf, att det ej var i öppen strid med honom, som Agda nu handlade.

Då Erling ringde på hos Skog, blef han af den gamla pigan ombedd att stiga in i Agdas rum, där han fann henne, som han ej återsett sedan den afton, då hon utan afsked gled ut och bort i mörkret efter andaktsstunden i föräldrahemmet. Nu fann han henne gripen af en ny förtviflan vid sitt lilla barns vagga.

»Hon dör, hon dör!» var allt hvad Agda förmådde frampressa till svar på Erlings frågor.

Agdas föräldrar kommo nu in i rummet, och pigan tog in dopvatten. »Mamma, bär fram mitt barn!» snyftade Agda och ville själf lemna rummet. En vink från hennes far hejdade henne.

»Du har själf önskat att ditt barn skall döpas, och därför skall du också öfvervara handlingen! Har du sörjt för dopvittnen?»

Den gamles röst ljöd sträng. Erling kände sig plågsamt berörd af detta uppträde.

Agda betvingade sin häftiga rörelse och bad sin mor tillkalla pigan samt en på vindsrummet boende handtverkare, och sedan de två infunnit sig, döptes barnet. Under hela akten satt Agda stum, blek och med frånvarande blick. —

Vid samma tid nådde direktörens sommarfest sin glanspunkt. Folke och fröken Klement räknade ej längre, hur många dansar de dansat med hvarandra.

VIII.

Sällan, om ens någonsin, hade Folke känt sig så lifvad, ja rent af ryckt bort från verkligheten, af något nöje, som af denna fest under den ljumma sommarnattens mattblå himmel, och hans sinnesyra tycktes verka smittande på de flesta i sällskapet. Supén efter balen höll på att urarta till en orgie, då värdinnan ändtligen fick besinning nog att gifva tecken till uppbrott.

När Folke denna gryende sommarmorgon trädde in i sin bostad, fanns där ingenting, som påminde honom om Agda. Den ena sängen var utflyttad ur sängkammaren, men i sitt upphettade tillstånd märkte han ej detta uttryck af jungfru Annetts uppfattning af de rådande förhållandena. Hon hade skurat rummet och möblerat det, som det höfdes för en »anständig ungherre.»

Men hade Folke hejdlöst njutit af sin frihet under festruset, så blef reaktionen så mycket häftigare, när han vid åttatiden uppvaknade efter en orolig sömn med drömmar, som varit af den natur, att minnet däraf kom till honom med ett stygn af samvetsagg. Och nu märkte han med ens rummets förändrade utseende. Han reste sig hastigt upp i bädden, men en yrsel, åtföljd af häftig hufvudvärk, tvang honom att åter för en stund lägga hufvudet på kudden.

Hade Agda? Nej, ingen kunde ha burit bud till henne om hvad som försiggått på festen. Sängen hade naturligtvis blifvit flyttad bort strax efter det han lemnat sitt hem. Men Agda hade varit svartsjuk på fröken Klement; någon måste förut ha pratat. —

Och nu stormade, likt en skara jagade djur, tankarne på nattens yrsel öfver honom. Hvad skulle man väl tänka och säga om honom? Det som han under glasens klang och dansmusikens toner tagit som de närvarandes bifall öfver hans kvickheter; det som han då tagit för framgång hos kvinnorna, var kanske ett aftaladt gyckel? Han hade gjort sig löjlig genom sin kurtis; han, som var gift och spelat ungkarl; han, som ansåg sig fastare bunden genom sitt hedersord än andre män genom vigselceremonien! Kanske han blifvit bjuden blott för att man velat se, huruvida han stod profvet i fall? — Ah, denna fröken Klement! för henne hade han omedvetet stått modell, och i hennes nästa novell skulle han i något löjligt subjekt igenkänna sig själf. — Så extra ordinärt dum han hade varit! — —

Det var honom omöjligt att längre bli kvar i bädden, han måste upp, ut, för att om möjligt få träffa fröken Klement och låta henne veta, att han från början genomskådat henne och att *hon* var den, som blifvit duperad. —

Ett par kalla öfversköljningar svalkade äfven de upphettade tankarne, hvilka dock nu med ett slags dufven vresighet vände sig från det förflutna till det närvarande och mot framtiden.

Agdas och hans förhållande måste bli klart, och det i denna dag, nu genast! Hvad hade föranledt henne till en dylik demonstration, som rummets ommöblering? Ville hon låta hela världen veta, att hon och han tvistat, gjort sig löjliga genom hennes svartsjuka och att de nu, på ett ännu löjligare sätt, bröto sin förbindelse? Ja, *ville hon* nödvändigt bli löjlig, så var så god; men *han ville* det icke, och därför hade han ej heller lust att längre lefva på det här sättet allena, gift och ungkarl på samma gång. Agda skulle lära sig begripa sina plikter mot honom! Han ringde på Annett, som han hörde syssla ute i köket.

»Hvem har flyttat om möblerna här inne?»

»Det har jag och vaktmästare Svensson. Jag tyckte det ser anständigare ut. Den andra sängen satte vi in i skänkrummet, som ju ej begagnas,» svarade jungfru Annett.

Hennes ton af sedesam myndighet, den forskande blicken och det lilla gäckande leendet gjorde honom ursinnig på — Agda, som bringat honom i denna pinsamt narraktiga ställning, så att en, allt utom sedesam piga, kunde taga sig dylika friheter, utan att han vågade direkte näpsa henne.

»Jaså, Svensson på vår bank är *nu* din utkorade?» Detta bröt fram som en liten spets af en låga från en med möda dämpad eld.

»Och *hvem* skall nu kassören ha?» kom det skarpa svaret, i det Annett slog igen dörren efter sig.

Med sinnet kokande af harm styrde Folke nu kosan till Agdas hem och möttes där af den unga moderns ångest öfver sitt sjuka barn.

Hennes sorg grep honom djupt, men hans smärta fick en ohygglig bakgrund genom minnet af det där andra barnet, som han nödgats att se, när det låg i själtåget, och detta minne gjorde åter hans sätt stelt och konstladt, då han nu närmade sig den lillas bädd.

»Besvära dig ej! Hvad rör dig barnet? Du dansade medan doktorn var här, du dansade medan ditt döende barn emottog dopet!» —

Folke vek ovillkorligen tillbaka för denna unga moders uppflammande vrede, och i första ögonblicket uppfattade han blott den så bjärt framställda motsatsen emellan Agdas natt under ångest och hans egen, tillbringad i festrus. Men i nästa minut kom självbevarelsedriften och sökte hålla sköld mot vidare hugg af henne och hans eget samvete.

»Hvem har understått sig att kalla prest till *mitt* barn?»

»Naturligtvis jag, barnets mor, och då du ej ville afsäga dig ett nöje. —»

»Låt det där vara!» Folke hade märkt en viss osäkerhet i Agdas ton och kände sitt öfvertag. »Lemna bisaker åsido! Skall jag uppfatta detta ditt brytande mot vårt aftal som blott och bart en verkan af andras påtryckning eller som ett uttryck af din föresats att — att — svika mig?»

»Folke, Folke! Tycker du att ditt eget uppförande mot mig —»

»Lemna den här festen åsido!» afbröt han, »frågan är nu, om du i dag vill komma tillbaka till mig och fortsätta vårt äktenskap?»

Uttrycket skrämde honom själf och han begrep ej, hur han fick tag i dessa tre ord, som stå i samband med äktenskapsskillnad och efterlysning.

För den unga kvinnan frammanade dock detta uttryck helt andra föreställningar, och hon såg skygg och skrämd upp i Folkes ansikte. Och dessa bleka, upprörda drag, denna af feber glimmande blick ingåfvo henne fasa och vämjelse.

»Mitt barn är sjukt,» mumlade hon.

»Det kan utan skada flyttas en så kort väg,» sade han liksom till ett slags afslutning på samtalet. »Jag kommer hit sent på eftermiddagen.»

Han ville kyssa henne, men hon böjde sig hastigt ned öfver det nu lugnt sofvande barnet och tycktes ej märka Folkes afsikt, utan vinkade blott, att han skulle gå tyst i dörren.

På vägen till banken sammanträffade Folke med sin chef, som ej kunde undgå att märka den unge mannens upprörda sinnestillstånd. Ett par vänligt deltagande frågor, och Folke urladdade hela sitt själsuppror i harmfulla utgjutelser öfver, att man i hans frånvaro låtit döpa hans barn.

Direktören var en välvillig man, och därtill en chef som tyckte om att blott se glada ansikten om kring sig. Han förstod mer än väl, att Folke äfven hade andra orsaker till oro, än det skedda barndopet. Och till direktörens önskan att muntra upp sin vän och arbetskamrat sällade sig äfven minnet

om den strid, han själf haft med sin hustru angående Folkes inbjudande till festen; en strid, som direktören ej hade lust att förnya; därför ville denne nu gifva kassören en utväg att med heder lemna detta samhälle.

»Det blir aldrig bra så länge Agda står under sina föräldrars och pastor Erlings inflytande,» yttrade sig direktören. »En chefsplats i X-banken skall snart tillsättas, ty gamle Bollin är dödssjuk, och det vore kanske bäst, att du i morgon dag reste dit och toge ledningen så länge. — »Ja» — tillade han efter något öfvervägande, »du kan tryggt ordna alla dina angelägenheter så, som om du redan vore utnämnd till Bollins efterträdare. Kom med mig in på mitt enskilda rum, så få vi öfverlägga om bästa sättet att ordna dessa angelägenheter.» —

På aftonen kom Folke tillbaka till Agda. Barnet var nu utom fara. Agda var glad samt tycktes ha förgätit alla sina sorger, hvadan det blef lätt för Folke att för henne öppna utsikten att få med honom lemna födelseorten och flytta till ett annat samhälle.

Agda åhörde honom tyst, under det hon med foten höll vaggan i en sakta rörelse. »Har du ingenting att svara mig, Agda?» frågade han retligt, när hon fortfor med sin tystnad.

»Nej, ingenting,» svarade hon stilla och det föreföll Folke, som om hon glidit långt, långt bort från honom.

»Du följer ej med mig?»

»Nej.»

»Men barnet?»

»Är i kyrkboken inskrifvet som oäkta kvinnkönet Anna Skog. — Hon skall ej få flere syskon.»

Folke sprang upp från sin plats. »Agda, vi få säkert borgerlig vigsel införd efter nästa riksdag, och — då —»

»Då kan du ju komma hit och fråga, om jag vill bli din äkta hustru, i fall du då — har lust.»

Hon hade suttit nedböjd öfver vaggan under det hon talade; nu reste hon sig plötsligt. »Folke, tror du då ej, att jag känner, ser och hör, att alla dina sinnen blifvit intagna af en ny — lusta?»

Det var med möda han i skymningen kunde skönja konturerna af hennes gestalt, när hon nu, utan att afbida hans svar, gled ur rummet.

Föreställningen, att han nu var ensam i rummet med detta barn, som blifvit inregistreradt bland samhällets medlemmar som faderlöst, slog Folke med skräck. I nervös hast trefvade han i det tilltagande mörkret öfver vaggan; han ville taga barnet i sin famn, ropa ut för hela världen, att det var hans, men hans skälfvande händer funno blott en varm och mjuk liten grop i kuddarne. Modern hade tagit barnet från honom.

Ett par häftiga snyftningar bröto fram ur Folkes beklämda bröst, och med detsamma slog sorgen om till en våldsam vrede. Kunde väl han rå för lagstiftarnes orimlighet eller Agdas återfall i gamla fördomar?

Med en hård skräll slog han dörren i lås bakom sig och gick ut i den svala, sköna sommaraftonen, som en förorättad, men fri man, med rättighet att — dansa med hvem han ville.

Och så bar det sig ju så bra, att han genast skulle flytta från denna stad med alla dess förtretliga minnen!

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET
UMEÅ X1972/27

141